

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET BİLİM DALI

TÜRKİYE’DE ARTAN YAŞLI NÜFUS VE
HUZUREVLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ:
İSTANBUL İLİ ÖZEL HUZUREVLERİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melisa Ferda AKPOLAT

İstanbul

Aralık, 2018

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET BİLİM DALI

TÜRKİYE’DE ARTAN YAŞLI NÜFUS VE HUZUREVLERİNİN
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ: İSTANBUL İLİ ÖZEL
HUZUREVLERİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melisa Ferda AKPOLAT

Tez Danışmanı:

Dr. Öğretim Üyesi Ömer Faruk ÖZBEK

İstanbul

Aralık, 2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

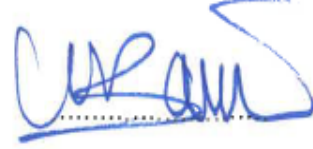
Danışman Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ÖZBEK

Üye Dr. Öğr. Üyesi Taner ARTAN

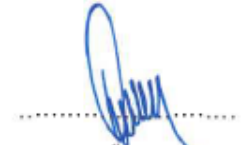

Üye Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BİRİNCİ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ömer ÇAHA

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığım “Türkiye’de Artan Yaşlı Nüfus ve Huzurevlerinin Sürdürülebilirliği: İstanbul İli Özel Huzurevleri Örneği” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Melisa Ferda AKPOLAT

ÖZET

TÜRKİYE’DE ARTAN YAŞLI NÜFUS VE HUZUREVLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ: İSTANBUL İLİ ÖZEL HUZUREVLERİ ÖRNEĞİ

Melisa Ferda AKPOLAT

Yüksek Lisans, Sosyal Hizmet

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Ömer Faruk ÖZBEK

Aralık-2018, 92 Sayfa

Araştırma Türkiye’de nüfusun yaşlanma eğilimini ve yaşlı nüfusun beklentileri açısından özel huzurevlerini incelemektedir. İstanbul’da bulunan 14 özel huzurevinde yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem yapılarak veri toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucu özel huzurevlerinin mevcut sorunlarının kök nedenleri tespit edilmiş ve sektörün geleceğine dair öngörülerde bulunulmuştur.

Özel huzurevlerinin kurumsal, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliği açısından; nitelikli personel temini, mevcut personellerin eğitim ve gelişimlerinin sağlanması, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı İl Müdürlüklerince denetim yapan personellerin sayılarının artırılarak daha sık ve detaylı denetim yapılması gerektiği konularında tespitlerde bulunulmuştur. Ayrıca mevzuatta özel huzurevlerinin işleyişini kolaylaştıracak ve yenilerinin açılmasını teşvik edecek değişiklikler yapılarak yaşlanan nüfusun taleplerinin kamu kurumlarının sınırlı kaynaklarının ötesinde özel huzurevlerinin yaygınlaşması ile sürdürülebilir bir düzende karşılanabileceği belirtilmiştir.

Nüfusun artarak yaşlanması göz önünde bulundurularak genç nüfusun yaşlılık süreçleri ile ilgili bilgilendirilmesi ve kuşaklar arası dayanışmanın güçlendirilmesinin oldukça önemli olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçları arasında sosyal politikaları belirleyen kurumlar ve özel huzurevi işletmecileri başta olmak üzere konunun muhatapları için öneriler ve uyarılar yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yaşlı Nüfus, Özel Huzurevleri, Sürdürülebilirlik, Sosyal Hizmet, Sosyal Politika.

ABSTRACT

TURKEY’S AGING POPULATION AND THE SUSTAINABILITY PRIVATE NURSING HOMES: A CASE STUDY IN ISTANBUL

Melisa Ferda AKPOLAT

Master’s Program, Social Work

Thesis Advisor: Assistant Professor Doctor Ömer Faruk ÖZBEK

December-2018, 92 Page

The purpose of this study is to examine the aging population in Turkey and analyze the expectations of the elderly population from private nursing homes. Primary data is collected using Interview and Observation methods in 14 private nursing homes in Istanbul. The data is analyzed and evaluated to determine the root causes of the current problems in private nursing homes and to make predictions about the future of the sector.

In terms of corporate, social, and environmental sustainability of private nursing homes, this study points to qualified social service personnel, particularly registered nurses and physical therapists, as the most critical resource and suggests that the legal authorities should enable education opportunities to become social service personnel, facilitate on-the-job training, and design an efficient audit system by the Provincial Directorates of the Ministry of Family, Labor and Social Services. Considering the aging trend in the population and the limited availability of public nursing homes, it is argued that the government should facilitate the operation of private nursing homes by providing incentives, and reducing financial requirements and taxes.

Considering the changes in demographics, this study points to the need to raise awareness among young population about the aging process and strengthening intergenerational solidarity. This study also includes recommendations and warnings for business owners about sustainability of private nursing homes.

Key Words: Elder Population, Private Nursing Houses, Sustainability, Social Service, Social Policy.

ÖNSÖZ

Ders dönemi ve araştırma sürecinin her aşamasında bana yardımcı ve destek olan değerli tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Ömer Faruk ÖZBEK'e, gerek ders süreci gerekse tez yazım süresince her aşamada destek olan sevgili ailem ve eşime teşekkürlerimi sunarım.

Melisa Ferda AKPOLAT

İstanbul, 2018

İÇİNDEKİLER

JÜRİLERİN İMZA SAYFASI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi

BÖLÜM 1

GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Problemi	2
1.2.Araştırmanın Amacı	2
1.3.Araştırmanın Soruları.....	3
1.4.Araştırmanın Önemi.....	3
1.5.Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları	4

BÖLÜM 2

YAŞLILIK KAVRAMI	6
2.1.Yaşlılık Kavramının Sosyolojik ve Kronolojik Tanımı	6
2.2.Yaşlılıkla İlgili Kuramlar	8
2.3.Yaşlının Toplumdaki Yeri	9
2.4.Yaş Ayrımcılığı ve Kuşak Çatışması	10
2.5.Geçmişten Günümüze Artan Yaşlı Nüfus.....	13
2.6. Yaşlı Nüfusun Temel Değişkenleri.....	14

2.7. Dünya’da Yaşlı Nüfus.....	15
2.8. Türkiye’de Artan Yaşlı Nüfus.....	16
2.9. Artan Yaşlı Nüfusun Doğuracağı Sonuçlar.....	19

BÖLÜM 3

HUZUREVİ KAVRAMI	20
3.1.Huzurevlerine İlişkin Tarihçe	20
3.2.Huzurevlerine İlişkin Mevzuat.....	21
3.3.Huzurevlerine İlişkin İstatistiki Veriler	21
3.4.Huzurevi Tercih Nedenleri ve Huzurevine Bakış Açısı.....	25
3.5.Dünya’da Huzurevleri.....	28
3.5.1.İngiltere Örneği	28
3.5.2.Diğer Ülkelerden Örnekler.....	29

BÖLÜM 4

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI ve TEORİLER	31
4.1.Sürdürülebilirlik Kavramı	31
4.2.Kurumsal Sürdürülebilirlik	32
4.2.1.Sürdürülebilir Kalkınma.....	34
4.2.2.Kurumsal Sosyal Sorumluluk.....	35
4.2.3.Huzurevinin Sosyal Paydaşları.....	37
4.2.4.Kurumsal Hesap Verilebilirlik	38
4.3.Sürdürülebilirlik Stratejisi.....	39
4.4.Teoriler.....	39

BÖLÜM 5

YÖNTEM.....	44
5.1.Araştırmanın Modeli	44
5.2.Evren ve Örneklem Grubu	46

5.3.Veri Toplama Süreci	47
5.4.Verilerin Çözümlemesi	48
5.5.Demografik Veriler	48

BÖLÜM 6

BULGULAR VE YORUM.....	51
6.1.Yasal Boyut	51
6.2.Personel ve Eğitim.....	59
6.3.Yaşlı ve Yaşlı Yakınları	61

BÖLÜM 7

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	64
7.1.Sonuç	64
7.2.Öneriler.....	65
KAYNAKÇA	68
EK-1: YÖNETİCİ/SORUMLU MÜDÜRLERE YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU.....	76
EK-2: DENETİM YAPAN PERSONELE YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU	80
EK-3: ÇALIŞAN PERSONELE YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU	83
EK-4: GÖZLEM FORMU	85
EK-4: ÇALIŞAN PERSONEL GÖRÜŞME KODLAMA	86
EK-5: DENETİM YAPAN PERSONEL GÖRÜŞME KODLAMA	88
EK-6: YÖNETİCİ/SORUMLU MÜDÜR GÖRÜŞME KODLAMA	90
ÖZGEÇMİŞ.....	92

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1:Dünya Yaşlı Nüfus Oranları (1980-2050 Yılları).....	14
Tablo 2:Dünya Nüfus Öngörülerİ(2015-2100 Yılları).....	15
Tablo 3:Resmİ Huzurevleri Sayısal Veriler	23
Tablo 4 :Türkiye Geneli Özel Huzurevleri ve Yaşam Evleri Sayısal Veriler	24
Tablo 5:Yaşlı Bakım Verileri.....	27
Tablo 6:İngiltere Huzurevi ve Bakımevi Sektörel Dağılım(1990-2010 Yılları).....	29
Tablo 7:Gözlemin Güçlü ve Zayıf Yönleri	44
Tablo 8:Mülakatın Güçlü ve Zayıf Yönleri	45
Tablo 9:Denetim Yapan Personele İlişkin Bilgiler	49
Tablo 10:Çalışanlara İlişkin Bilgiler.....	49
Tablo 11: Yönetici/sorumlu Müdür Bilgileri	50

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:Yıllık Nüfus Artış Hızı (2008-2023 Yılları).....	17
Şekil 2:Yaşlı Nüfus Artış Oranları.....	18
Şekil 3:Huzurevi Tercih Nedenleri	26

KISALTMALAR LİSTESİ

AÇSHB	:Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BM	:Birleşmiş Milletler
Ed	:Editör
KDV	:Katma Değer Vergisi
KSS	:Kurumsal Sosyal Sorumluluk
TNSA	:Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	:Dünya Sağlık Örgütü

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Gerek ülkemizde gerekse gelişmekte olan ülkelerde artan yaşlı nüfusun gelecekte sorunsal haline geleceği düşünülmekte ve bu nüfusun beklentilerini karşılanması için çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Modern hayatın getirdiği çekirdek aile yapısı nedeni ile ailelerinden ayrı yaşayan yaşlıların barınma ve bakım ihtiyaçlarının sadece kamu kurumlarının imkânları ile giderilmesi mümkün değildir.

Bu araştırmada özellikle büyük şehirlerde yoğun yaşlı nüfusu ve kamu huzurevlerinin dolu olması nedeniyle bir alternatif olarak tercih edilen özel huzurevlerinin sürdürülebilirliği ve özel huzurevlerinde yaşanan sorunlar ile sektörün geleceği araştırılmıştır. İstanbul İli özel huzurevlerinin sayısı ve çeşitliliği nedeni ile Türkiye'nin genel durumuna iyi bir örnek teşkil ettiği için örneklem olarak İstanbul ilinden 14 sayıdaki özel huzurevinde inceleme yapılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde araştırma sürecine yer verilmiştir. Bu bölümde araştırma, araştırmanın problemi, amacı, soruları, önemi varsayımları ve sınırlılıkları başlıkları altında açıklanmıştır.

İkinci bölümde ise yaşlılık kavramından yola çıkılarak yaşlılığa ilişkin tanımlar, kuramlar, yaşlının toplumdaki yeri, yaş ayrımcılığı ve kuşak çatışması ile yaşanan nüfusa ilişkin demografik bilgiler verilmiştir. Ayrıca artan yaşlı nüfusun doğuracağı sonuçlara dair öngörülerde bulunulmuştur.

Üçüncü bölümde, huzurevi kavramı ve huzurevine ilişkin tarihsel süreç, mevzuat ve huzurevlerine ilişkin istatistiki bilgilere yer verilmiştir. Huzurevi tercihini etkileyen faktörler ve Dünya'dan İngiltere ve diğer ülkelerde yaşlılara sunulan hizmetlere genel hatlarıyla değinilmiştir.

Dördüncü bölümde ise sürdürülebilirlik ve araştırmada yer alan teoriler tanımlanmıştır. Ayrıca bölümde sürdürülebilirlik kavramına özel huzurevleri açısından da değinilmiştir.

Beşinci bölümde, araştırmanın yöntemi, araştırmanın modeli, evren ve örneklem grubu, veri toplama süreci ve verilerin çözümlenmesi başlıkları altında anlatılmıştır.

Altıncı bölümde, araştırmaya ait bulgu ve yorumlar yer almaktadır. Bu bölümde bulgu ve yorumlar yasal boyut, personel ve eğitim, yaşlı ve yaşlı yakınları olmak üzere üç başlık altında yorumlanmıştır.

Yedinci bölümde, araştırmanın sonucu ve öneriler kısmı yer almakta bu bölümde elde edilen sonuçlar ve özel huzurevlerinin geleceğine ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

1.1. Araştırmanın Problemi

Araştırmada, son dönemde sık sık gündemde yer alan artan yaşlı nüfusun gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde önemli bir sorun haline geleceği, yaşlı ve yaşlı yakınlarının huzurevi kavramına bakış açıları ve aile yapısında meydana gelen değişimin huzurevi tercihindeki etkilerinden yola çıkılmıştır.

Huzurevi tercihlerinde öncelikli olarak seçilen kamu huzurevlerinde bekleme süreçlerinin uzun olması ve ihtiyaçların karşılanmasında yetersiz kalması nedeniyle özel huzurevlerinin kamu huzurevlerine alternatif olarak tercih edilmesi söz konusudur. Bu durum beraberinde özel huzurevi sektörünü popüler hale getirmiş ve araştırmada, özel huzurevlerinin artan yaşlı nüfusun beklentilerini karşılayıp karşılamayacağı, mevzuatta bu doğrultuda yapılabilecek değişiklikler ile işletmelerin devletten beklentileri, sektörde yaşanan sorunlar, özel huzurevlerinin sürdürülebilirliği ve geleceğine ilişkin sorulara yanıt aranarak öngörülerde bulunulmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke için önemli bir sorunsal haline geleceği tartışılan artan yaşlı nüfus, aile yapılarındaki değişimin beraberinde getirdiği yaşlı ve yakınlarının huzurevi tercihi, kamu huzurevlerinde yaşanan yoğunluk nedeniyle özel huzurevlerini kamuya bir alternatif olarak tercih edilmek zorunda kalması ve özel huzurevlerinin sürdürülebilirliğinin araştırılmasıdır.

Araştırmada ülkemizde yaşlılık alanında en çok tercih edilen modellerden birisi olan özel huzurevi modeli üzerinde durulmuştur. Ülkemiz gelişmekte olan ülkeler arasında bulunmakta ve yapılan araştırmalar yaşlı nüfus oranının arttığı bir ülke olmaya doğru ilerlediğimizi göstermektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin en büyük sorunsallarından biri olan artan yaşlı nüfusun Türkiye içinde gelecekte önemli sorunsallara yol açacağı ve önlemler alınmazsa mevcut sosyal politikaların bu alanda yetersiz kalacağına dikkat çekilmektedir.

Araştırmada, başta Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB) ve Türkiye İstatistik Kurumu olmak üzere resmi kurumların aile ve demografik trendler üzerine yapmış olduğu araştırmaların sonuçlarına yer verilmiş ve özel huzurevlerinde yaşanan sorunlar ve aksaklıklar nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem yoluyla incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Soruları

Araştırmada, artan yaşlı nüfusun mevcut durumundan yola çıkılarak, yaşlıya bakış açısındaki değişim, artan yaşlı nüfusun bakım sorunu ve kamu huzurevlerine alternatif bir hizmet olan özel huzurevlerinin mevcut durumu, geleceği ve sürdürülebilirliği konularında temel sorulara yanıt aranmıştır. Araştırmada yer alan sorular aşağıda belirtilmiştir.

- 1- Artan yaşlı nüfusun mevcut durumu nedir ve gelecekte hangi noktada olacağı öngörülmektedir?
- 2- Modernleşmenin aile yapısı ve yaşlıya bakış açısı üzerindeki etkileri nelerdir?
- 3- Huzurevi tercihini etkileyen faktörler nelerdir?
- 4-Artan yaşlı nüfusun özel huzurevlerinin sürdürülebilirliğine etkileri nelerdir?
- 5-Özel huzurevlerinin mevcut durumu ve huzurevi sahiplerinin beklentileri nelerdir?
- 6-Özel huzurevlerinin sürdürülebilirliği ve gelecekteki durumu nedir?

Araştırmada yukarıda yer alan sorulardan elde edilen bulgular yorumlanarak artan yaşlı nüfus geleceği ve özel huzurevlerinin sürdürülebilirliğine ilişkin çıkarımlarda bulunulmuştur.

1.4. Araştırmanın Önemi

Araştırmada, özel huzurevleri alanında bugüne kadar yapılan diğer araştırmalardan farklı olarak özel huzurevlerini iki aşamada hem sosyal hizmetler açısından hem de işletme açısından ele almaktadır. Artan yaşlı nüfusun gelecekte daha çok ihtiyaç duyacağı özel huzurevleri sektöründeki aksaklıklar, mevzuat ve mevcut durumda yaşanan sorunlar incelenerek gelecekteki durumu hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur. Araştırma özellikle özel huzurevlerinin geleceğine dair önemli ipuçları taşımakta ve artan yaşlı nüfusun geleceği düşünüldüğünde önemli bir yere sahip olacak özel huzurevlerine dair ayrıntılar sunması açısından önemlidir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem kullanılarak olayları derinlemesine incelemek, detaylara daha çabuk ulaşmak ve gerçek sonuçlar elde etmek hedeflenmiştir.

Araştırmada verilerin analizinde kullanılan kodlama yöntemiyle elde edilen veriler sadeleştirilmiş ve derinlemesine analiz yapmaya olanak sağlanmıştır. Gözlem yöntemi sayesinde ise elde edilen verilerin doğrulanması sağlanmış ve yanılma payı azaltılmıştır.

Örneklemini oluşturan İstanbul İlindeki 14 özel huzurevinin evreni temsil ettiği ve kullanılan nitel araştırma yöntemiyle alınan yanıtların gerçeğe uygun olduğu varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı İstanbul İlinde bulunan resmi huzurevlerinde araştırma yapabilmek için Bakanlıktan izin alma sürecin uzunluğu, onaylanıp onaylanmama konusunda kesinlik olmaması nedeniyle devre dışı bırakılarak, İstanbul’da bulunan özel huzurevleri üzerinde araştırma yapılmasına karar verilmiş ve resmi huzurevleri dâhil edilemediğinden resmi huzurevleri çalıştığım kurumlarda yaptığım gözlemler ile sınırlı kalmıştır.

Araştırmada, özel huzurevlerinde bulunan yaşlılarla görüşmek hedeflenmiş hem yönetici hem de yaşlı boyutu incelenmek istenilmiştir. Ancak, huzurevlerinde görüşülecek yaşlı bulmakta zorluklar yaşanmış, kurum yöneticilerinin çoğunluğu yaşlılarla görüşmenin zor olacağını, kendisinin ifade edebilecek yaşlının çok az olduğunu, yaşlıların verecekleri cevapların “burada kalmaya mecbur olmaları ve aileleri tarafından bakımlarının sağlanmaması” nedeniyle gerçeği yansıtan cevaplar olmayacağı ifade edilmiştir. 4 yaşlı ile görüşme sağlanmış ancak hepsi “memnun olmasam neyi değiştirecek burada yaşıyorum”, “mutluyum” ifadelerinde bulunmuş ve yalnızca yöneticilerle görüşülmüştür.

Araştırma sürecinde, özel huzurevleri randevu alınmak için arandığında birçok özel huzurevi yöneticisi tarafından araştırmaya işletmenin sürdürülebilirliği noktasında sıcak bakılmamış, kurumsal bilgiler çok fazla açıklanmak istenmemiştir. Randevu için defalarca aranmasına rağmen tarafıma geri dönüş sağlanmaması araştırma yapılacak huzurevi sayısını azaltmış, özel huzurevlerinden bazıları soruları maille istemiş,

sonrasında defaten aranmalarına rağmen dönüş alınamamış ve araştırma sürecinin uzamasına huzurevi sayısının seçiminin zorlaşmasına neden olmuştur.

Özel huzurevlerinin İstanbul İlindeki yapılanmasına bakıldığında, huzurevlerinin genel dağılımının Anadolu Yakasında olması huzurevlerinin az bir bölümünün merkez noktalara yakın olması, kalan huzurevlerinin ise uzak noktalarda olması araştırmayı zorlaştırmıştır. Avrupa Yakasında bulunan huzurevlerinin ise genellikle Beylikdüzü ve Silivri tarafında olması araştırmada daha fazla huzurevine ulaşım noktasında sınırlılık getirmiş ve araştırmanın zaman ve maliyetini arttırmıştır.

Araştırma için yöneticilerle yapılan görüşmelerde izin alınarak ses kayıt cihazı kullanılmış ancak yöneticilerin bir kısmı izin vermemiştir. İzin veren yöneticilerin ses kaydının yapılması nedeniyle tedirgin oldukları, ses kayıt cihazı kullanılmadığında kendilerini daha rahat ifade ettikleri gözlemlenmiş ve görüşmelerin yazılı olarak yapılması araştırmanın fazla zaman almasına neden olmuştur.

BÖLÜM 2

YAŞLILIK KAVRAMI

Bu çalışmada ülkemiz ve birçok ülkenin gelecekte önemli sorunsalları arasında yer alan artan yaşlı nüfus ve huzurevlerinin sürdürülebilirliği konusuna özel huzurevleri perspektifinden bakılarak araştırma ve incelemeler yapılmıştır. Bu doğrultuda bu bölümde tezin temel kavramları arasında yer yaşlılık kavramının tanımı, konuya ilişkin alt başlıklar ve literatür taraması yer almaktadır.

2.1. Yaşlılık Kavramının Sosyolojik ve Kronolojik Tanımı

Yaşlanma ve yaşlılık kavramları genellikle aynı anlamlarda kullanılmakla birlikte yaşlanma dünyaya geldiğimiz andan itibaren aldığımız yol ve süreçler olarak tanımlanırken yaşlılık kavramı, zamanın kişinin üzerinde yarattığı etkilerin görülebildiği bir süreçtir (Beğzer ve Yavuzer, 2012: 1). Tüm kültürlerde yaşlılık olgusu farklı olarak yer almakta ve bu konuda yapılan çalışmalar yaşlı nüfusun artmaya başlaması ile birlikte hızlanmış ve yaşlılık alanı dikkat çekmeye başlamıştır (İçli, 2008: 29).

Yaşlılık, doğumumuzla birlikte başlayan ve yaşam boyunca devam eden fizyolojik, psikolojik evreleri içinde barındıran bir süreçtir. Sağlıklı bir insan doğumu ile beraber sürekli olarak ileri yönde bir ivme göstererek gelişim ve değişimler yaşamakta ancak yaşlılık evresi ile birlikte ileriye doğru giden süreç gerilemeye başlamaktadır (Konak ve Çiğdem, 2005: 23).

Yaşlılık evresini tanımlayabilmek ve bireyleri yaşlılık sınıfına dâhil edebilmek adına belirli kriterlerin olması ve bireylerin bu kriterleri taşıması gerekmektedir (Şentürk ve Ceylan, 2015: 36). Yaşlılık sürecine ilişkin kriterleri içeren kronolojik ve sosyolojik açıdan birçok tanımlama ve sınıflandırma yapılmıştır. Hablemitoğlu ve Özmete'ye (2010) göre: yaşlılık sürecinde meydana gelen değişimler hakkındaki sınıflandırmalar;

- Kronolojik yaşlanma; bireyin doğumu ile başlayan yaşam içerisinde geçirdiği zamanı ifade eder.
- Biyolojik yaşlanma; Bireyin yaşam süresince geçirdiği fiziksel süreçleri ifade etmektedir.

- Fizyolojik yaşlanma, Vücutta yer alan sistemlerde meydana gelen tüm değişiklikleri ifade etmektedir.
- Psikolojik yaşlanma; Bireyin zihinsel ve uyumsal yetenekleri ile yaşam boyunca yaşadığı psikolojik süreçlerin sonunda yaşadığı psikolojik değişimleri ifade eder.
- Sosyo-Kültürel Yaşlanma; Bireyin yaşadığı toplumun yaşlılığa bakışı doğrultusunda şekillenen, çevre ile ilgili tüm ilişkileri içeren ve bireyin yaşlanmasıyla birlikte sosyal ve kültürel çevresindeki değişime uyumu ile ilgili süreçleri ifade eder.
- Ekonomik Yaşlanma; Emeklilik süreci ile meydana gelen statü kaybı, sağlık harcamalarında artışın başlamasına karşın gelir de meydana gelen azalışlar ve birey üzerindeki etkilerini ifade eder.
- Toplumsal Yaşlanma; Bireyin doğumla başlayan ve ölümle sonuçlanan yaşam sürecini ifade etmektedir.

Yaşlanma sürecine dair yapılan tüm tanımlarda, bireyin doğumla başlayan ve sürekli gelişim gösteren süreçlerin eskiye oranla dinamizminin azalması ile bireyin bu durumu kabullenme süreci ve sonrasında yeni yaşam formlarına alışmasına yer verildiği ve bu sürecini biraz zaman aldığı ifade edilmektedir.

“Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) yaşlılık tanımlamasında yer alan verilere bakıldığında; yaşlılık evrelerinde 3 dönem dikkat çekmektedir. “65-74” yaş arası “genç yaşlılar”, 74-84 yaş arası “yaşlılar”, 85 ve üzeri “en yaşlı yaşlılar” olarak tanımlanmaktadır” (Artan, 2017:14). Dünya özellikle sağlık ve teknolojik alanda yaşanan gelişmeler ve “doğumda beklenen yaşam süresinin artması” “Avusturalya gibi” gelişmiş ülkelerde yaşlılığın alt sınırının 75 yaş olarak kabul etmesine neden olmuştur(Türkiye’de yaşlı bakım hizmetleri raporu, 2017:13).

Gerek kronolojik gerekse sosyolojik açıdan yapılan tanımlamalardan yola çıkıldığında, yaşlılık evresinin tanımlanmasında bireyin belirli bir yaş ortalamasında olması ve yaşın beraberinde getirdiği sosyolojik değişimlerin tanımlamalarda önemli bir yere sahip olduğundan söz etmek mümkündür.

Yaşlılık evresine ilişkin tanımlarda genellikle yaşlılık sürecinin beraberinde getirdiği kayıplar üzerinde durulduğu, bireylerin yaşam süreçleri boyunca elde ettiği tecrübeler

ve kazanımların göz ardı edildiği dikkat çekmektedir (Tufan, 2014: 11). Yaşlılar toplumdaki olumsuz tutumlar ve bakış açılarından etkilenmekte bu nedenle kendini gerçekleştirebilmekten uzaklaşmakta, toplum tarafından ise yaşlanmanın getirileri arasında yer alan artan bilgi ile tecrübelerinden yararlanmak göz ardı edilmektedir (Kardaş, 2017: 20).

2.2. Yaşlılıkla İlgili Kuramlar

Yaşlılık süreçlerini açıklamak için geçmişten günümüze birçok kuram ortaya atılmış ve bireylerin bu evrede yaşadığı süreçler kuramlarla açıklanmaya çalışılmıştır. Yaşam boyu süren yolculukta aslında yaşlılığın, yaşamdan tamamen soyutlanma olarak değil rol değişimi ile devam eden bir süreç olduğunu, bu evrede bazı rollerden vazgeçerek yeni bir yaşam ve süreçten geçtiğini de söylemek mümkündür. Çakmakçıoğlu (2013)'na göre yaşlılık dönemine ilişkin kuramlar;

Geri Çekilme Kuramı; Bu kuram yaşlının artık toplumda üstlenmesi gereken rolleri fazlasıyla üstlenmiş ve artık üstlendiği rolleri bırakarak yaşamına devam etmeli, fizyolojik olarak da artık bu rollere devam etmesi imkansız hale geldiği savunur.

Rol Kaybetme Kuramı; Yaşlı artık iş yaşamından uzaklaşmakta ve erişkin yaşlardan beri kazandığı rolleri kaybederek kendi yaşamına çekilmektedir. Yaşlı için yaşam süreçleri boyunca devam ettirdiği rolleri bırakmak zor olsa da, zamanla alışıp bu durumu kabullenecektir.

Alt Kültür Kuramı; Kurama göre; Toplumdaki yaşlıların kendilerini dışlanmış hissederek kendi grubundan olduğunu ve ortak payda da bulunduğunu düşündüğü diğer yaşlılarla yeni bir alt kültür grubu oluşturmaktadır.

Toplumsal Değişim Kuramı; Yaşlı, gençliğinde olduğu gibi çalışarak üretememekte, toplumsal değişimlere ayak uydurmakta zorlanmakta ve yaşamı için çabalayacak gücü kendisinde bulamayarak değişimin dışında kalmaktadır.

Aktivite (Etkinlik) Kuramı; Kuram, Geri Çekilme Kuramına eleştiri olarak geliştirilmiş ve yaşlının aslında yaşamdan geri çekilmediğini, kendisine daha fazla zaman ayırarak yaşamında yeni aktivitelerle mutlu olduğunu savunmaktadır.

Süreklilik Kuramı; Yaşam evreleri boyunca kişinin elde ettiği alışkanlıklarına yaşlılıkta da devam etmesi gerektiği bunun yaşlı için mutluluk kaynağı olduğunu savunur.

Yaşlılık dönemine ilişkin ortaya atılan bu kuramlar aslında yaşlılık dönemine ve yaşlılara bakış açısının göstergeleridir. Modern çağın etkisi, sekülerleşme, teknolojik gelişmeler beraberinde kültürel ve toplumsal değerlerde değişimlere neden olmuştur (Komşu, 2014: 371). Toplumların yaşadığı gelişim ve değişim süreçleri, sanayileşme, kentleşme, “geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçiş ve kadının iş hayatına atılması gibi” süreçler yaşlıların öncelikle ailedeki yerini sonrasında ise toplumdaki yerini önemli derecede değişikliğe uğratmıştır (Bulduk, 2014: 55).

2.3. Yaşlının Toplumdaki Yeri

İnsanlığın varoluşundan insanların yerleşik düzene geçiş sürecine kadar yaşlıların yeri doğa tarafından belirlenmiştir. İnsanların yerleşik düzene geçmesi ile birlikte yalnızca doğa yerine kişinin içinde bulunduğu “sosyo-ekonomik” konum ve din ile insanın yeri belirlenmeye başlamıştır. Din olgusunun yoğun olarak kullanıldığı dönemlerde ise diğer olgular devre dışı bırakılarak yalnızca din üzerinden yaşlının toplumdaki konumu belirlenmeye çalışılmış, günümüzde bu faktörlerin yanı sıra hukuk, pozitif bilimler ve teknolojik değişimler yaşlının yerini belirlemede önemli bir etmen haline gelmiştir (Akin, 2002: 75).

Toplumda yaşlıların üstlendikleri görevlerin değişimi yaşlılığa bakış açısını, yaşlının toplumdaki yerini etkilemiş ve yaşlılık dönemi ile yaşlılığa bakış her toplumda farklı şekillerde nitelendirilmiştir. Japonya, Güney Amerika, Kuzey Amerika’da yaşlılar değersiz görülerek ölüme terk ediliyorlardı. İlkel toplumlarda yaşlı bireyler kendi gereksinimlerini karşılayabildikleri sürece değerli sonrasında “yük” olarak görülmekteydi (Tezcan, 1982: 170).

“Tarım toplumunda kuşakların bir arada oturduğu geniş aile biçiminde oluşu yaşlı kuşağa saygıyı ve bakımı daha sağlıklı biçimde gerçekleştirmiştir”. “Yaşlılar evli oğulları torunları ile birlikte oturmakta ve onlar için herhangi bir sorun olmamaktadır” (Tezcan, 1982: 170). Tüm bu unsurlar sanayileşme dönemi ile birlikte değişime uğramıştır. Sanayileşme dönemi öncesi değer gören yaşlılar sanayileşme dönemi sonrasında vicdani yükümlülük olarak görülmeye başlanılmıştır (Artan, 2017: 60).

Kent ortamında yaşlılar, ailedeki bireylerin çalışması ile birlikte torunlarının bakımı ev işlerinin idarisi gibi yeni roller üstlenmeye başlamışlardır (Tezcan, 1982: 170). Yaşlılar kent yaşamına hem maddi açıdan uyum sağlamakta zorlanmakta hem de kendilerini yük olarak hissetmemek adına bu süreçte yeni görevler edinmek zorunda

kalmaktadırlar. Aileleri tarafından desteklenmeye yaşlılar ise kentte izole edilmiş bir yaşama uyum sağlamaya çalışmakta bu nedenle birçok psikolojik sorunla karşılaşmaktadırlar.

Bu doğrultuda oluşturulan sosyal politikalar özellikle büyük kentlerde bu hizmetten faydalanacak bireylerin çok olması ve kuruluş sayılarının az olması nedeniyle yetersiz kalmakta birçok yaşlı huzurevine yerleşebilmek için bile uzun süre sırada beklemek zorunda kalabilmektedir.

Mevcut durumda oluşturulan sosyal politikalar özellikle büyük kentlerde bu hizmetten faydalanacak bireylerin fazla olması, kuruluş sayılarının az olması nedeniyle yetersiz kalmaktadır. Bu noktada durumu acil olan ve maddi yeterliliği olan yaşlılar devlet sırasını özel huzurevinde kalarak beklemekte ancak maddi durumu yetersiz olan yaşlılar bu süreçte zorlanmaktadır. Yaşlı refahı için hazırlanacak projelerde ve sorunların çözümü için yapılan çalışmalarda bu konularda göz önünde bulundurulmalıdır. Artan yaşlı nüfus düşünüldüğünde yaşlı bakımının her geçen yıl daha da önem kazanacağını söylemek mümkündür.

2.4. Yaş Ayrımcılığı ve Kuşak Çatışması

Yaş ayrımcılığı kavramı ileri yaşlardaki bireyler hakkında yanlış ön yargı ve yanlış inanç ve davranışları içeren bir terimdir (Çilingiroğlu ve Demirel, 2004: 228).

Uçku'ya (2014) göre; Yaşlılar hakkındaki birçok ön yargı ve yanlış inanış bulunmaktadır. Bunlar;

“Yaşlılarda fiziksel ve zihinsel gerileme kaçınılmazdır,

Yaşlıların gereksinimleri birbirine benzemektedir,

Üretkenlik ve yaratıcılık genç bireylere özgüdür,

Modern toplumlarda yaşlıların deneyimlerinin pek önemi yoktur,

Çoğu yaşlı sakin ve sessiz bir yaşam istemektedir,

Yaşlıların temel gereksinimleri hastaneler ve hemşirelerdir,

Yaşlılara sunulan hizmetler gençlere ayrılan kaynakları azaltmaktadır,

Yaşlı bakımı için yapılan harcamalar kaynakların yok edilmesine yol açar,

Yaşlılar modern çalışma alanları için uygun değildir,

Yaşlılar yeni şeyleri öğrenemez,

Yaşlılar her şeyden çekilmelidir,

Yaşlılarla ilgili pek çok sorun kendiliğinden çözülür”.

Yukarıda yer alan yargılar toplumumuzda özellikle genç kuşağın gerek kuşak çatışması gerekse diğer etmenlerin etkisi ile oluşturduğu yaşlılık ve yaşlının algılanmasında yer alan dinamiklerden bazılarıdır. Söz konusu yargılara bakıldığında aslında yaşlılık ile ilgili sürecinin tamamen olumsuz algılara neden olduğunu söylemek mümkündür.

Günümüz toplumunda yaşlı bakış açısının değişerek bir sorunsal haline gelmesi ile ilgili temelde yer alan nedenlerin başında artan yaşlı nüfus gelmekte, modernleşme ile birlikte yaşlıya bakış açısındaki değişimin etkileri hissedilmeye başlanılmış, ancak bu konunun önümüzdeki dönemlerde daha fazla soruna neden olabileceğine ilişkin görüşlere uzmanlar tarafından son dönemde sıklıkla yer verilmektedir. Avrupa, ABD ve Japonya’da yaşlı nüfusu en üst seviyelerde olmakla beraber, önümüzdeki yıllarda yaşlı nüfusundaki artışın ‘yaşlanma sorunlu ülkelerin’ oluşumuna zemin hazırlayarak, sosyal güvenlik sistemi içerisinde de büyük sorunlara yol açacağı düşünülmektedir (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010: 34-35).

Artan yaşlı nüfusun yanı sıra geleneksel aile yapısından çekirdek aile yapısına geçiş süreci yaşlı algısındaki değişimde önemli bir yer almakta ve yaşlılığın algılanmasında değişim sürecinin yapı taşları arasındadır. Çekirdek aileye geçiş ile birlikte yaşlının “sorunlu/sorumlu” olarak algılanmasında değişim söz konusu olmuştur. Ülkemizde keskin bir geçiş yaşanmasa da değişimler oluşmaya başlamıştır. Özellikle ebeveynlerin boşanması çocuğun yalnızca tek ebeveynle büyümesi ve aile kavramının yıkıma uğraması da yaşlıya bakış açısının değişiminde aile yapısından kaynaklanan önemli nedenlerden olduğunu söylemek mümkündür (Taşçı, 2010: 181).

Ekonomik açıdan bakıldığında maddi yetersizlikler dikkat çekmekte, özellikle kentlerdeki zorlu yaşam koşulları gelirin az olmasına karşın giderin fazla olması, kentlerde yaşamakta olan yaşlıların maddi gelirlerinin yetersiz olması ya da herhangi bir gelirin bulunmaması aile yanında bakımı sağlanan yaşlıların aynı evin içinde yalnızca tüketen bireyler olarak algılanmasında en önemli etkenler arasında yer almaktadır. Bu sorunlar yaşlılar üzerinde de psikolojik bir baskı oluşturarak kendilerini

yük olarak hissetmelerine böylece ya yalnız bir yaşamı ya da huzurevini tercih etmelerine neden olmaktadır.

Kuşak çatışması ise, toplumdaki değişimlerin yaşanması, kırsal kesimde iş sahalarının az olması gençlerin kentlere yerleşmelerine yaşlıların ise köyde kalmalarına ve iki kuşak arası kopukluklara neden olmuştur (Tezcan, 1982: 172).

Son dönemde ise medya kaynaklı nedenler dikkat çekmekte, günümüzde her yaştan izleyici kitlesi bulunan televizyon dizilerine baktığımızda yaşlıların iyi olarak lanse edildiği dizilerin oranlarının daha az olduğu, kötü şekilde lanse edildiğinden söz etmek mümkündür. Yaşlıların fiziksel ve psikolojik olarak zayıf, “atıl, bir köşede ölümü bekleyen”, değersiz bireyler olarak anlatılmaktadır (Özmen, 2013: 116).

Medyada sıklıkla görsel güzelliğe önem verilmesi, birçok alanda bu doğrultuda yayınlar yapılarak gençlik, güzellik gibi kavramların kabulünün sağlanması yaşlanmaya ve fiziksel olarak değişimlerin yaşanması süreci ile ilgili olumsuz düşünceler yaratarak yaşlanma sürecinin kötü bir olgu olarak gösterilmesi yaşlı bireylere karşı davranışlarda değişime neden olmaktadır (Çilingiroğlu ve Demirel, 2004: 229).

Toplumumuzda yaşlıya halen değer verilmekte ancak bazı kesimler tarafından yaşlıya vicdani, dinsel, kültürel nedenlerle değer verilmeye başlandığından söz etmek mümkündür. Toplumun temelini oluşturan birey ve etkileşimde olduğu aile içerisinde yavaş yavaş yaşlıya duyulan saygı kavramı yıkıma uğramaya başlamıştır. Geleneksel aile yapısından çekirdek aileye geçiş ile aile yapısında meydana gelen değişimler, maddi yetersizlikler, kuşak çatışmaları ve medya üzerinden yapılan yayınlar bu süreçlerin oluşumundaki temel nedenler arasında yer almaktadır.

Günümüz toplumunda gerek ailedeki yapısal değişimler gerekse modern toplumun getirileri toplumumuzun yaşlıya bakış açısını ve yaşlı algısını değiştirmekte, eski değerlerin yıkımına sebep olmaktadır. Bu değişim süreci Türkiye’de de yavaş yavaş hissedilmeye başlanmaktadır.

Eskiden yaşlılar evin en büyüğü, saygı duyulan, fikrine danışılan bireylerken, şimdilerde daha az değer verilen, hatta kimi ailelerde sadece “elalem ne der?” kavramı, toplum baskısı, dinsel olgular nedeniyle sahip çıkılan bireyler haline gelmeleri toplumsal değişimin en önemli göstergeleridir. Yaşlıların gözden uzak bir köşede “yalnızca bir gölgeden ibaret olarak yaşamaya başlamaları”, huzurevlerinde

kalmalarının onlar için daha iyi olacağı algısının ailelerde yavaş yavaş oluştuğu hissedilmekte, mevcut durumda huzurevi başvuruları ile fiziksel-psikolojik ihmal ve istismara uğraya yaşlıların sayısındaki artış bunu doğrular niteliktedir.

Konuya ilişkin yapılan anket ve araştırmalar, uzmanların bu konudaki değerlendirmeleri sonucunda; aile yapısı, çocukların yetişme tarzları, modern toplum olma olgusu ve batılı olma çabalarının getirdiği değişimler neticesinde toplumsal yapıdaki “erozyonun” devam etmesi durumunda önümüzdeki süreçlerde yaşlı refahı açısından büyük sorunları ortaya çıkaracağından söz etmek mümkündür.

2.5. Geçmişten Günümüze Artan Yaşlı Nüfus

Eski çağlardan günümüze kadar gelen süreçte insanoğlunun yaşam eğrisinde önemli değişimler olmuştur. Antik dönemlerdeki yaşam süreçlerine bakıldığında, 10 kişiden yalnız birinin 60 yaşına ulaştığı ve 20. yüzyıla kadar Dünya üzerinde hiçbir ülkede yaşam ömrünün uzun süreli olmadığından söz etmek mümkündür (Kalkınma Bakanlığı Raporu, 2014: 2).

20. yüzyıla gelindiğinde bu zamana kadar geçen süreçlerde insan ömrünün uzun olmamasına ek olarak, yaşanan savaşlar genç nüfusun önemli oranda azaltmasına neden olmuş ve demografik dönüşümü de beraberinde getirmiştir (Taşçı, 2010: 177). 20. yüzyıldan günümüze kadar gelen süreçte ise demografik dönüşüm devam etmiş, teknoloji ve sağlık alanında meydana gelen gelişimler beraberinde ortalama yaşam sınırının artışı ve yaşlanan nüfus artışını getirmiştir (Oğlak, 2011: 118).

Bir toplumda yaşlı nüfustan söz edebilmek için toplumun nüfusu içerisinde çocuk ve genç nüfus sayısının azalması ve yaşlı nüfusun payının “göreceli” artışın olması gerekmektedir (Mandıracıoğlu, 2010: 39). Yaşlı nüfusun artışına ilişkin geçmişten günümüze kadar gelen sürece baktığımızda; sağlık ve teknolojik gelişmelerin sonucunda ortaya çıkan yaşam süresindeki artış ve bu süreçte doğum oranlarının artması toplumların nüfusunu önemli ölçüde arttırmıştır (Kayan, 2012: 28).

Nüfus artış oranlarına aşağıda yer alan tablo 1’de yer verilmiştir. Tablo 1’deki verilere bakıldığında 1980 ve 2015 yılları arasında yaşlı nüfusta önemli bir artışın olduğunu ve bu artışın 2030 ve 2050 yıllarında artarak devam edeceği, 2050 yılında en büyük artışın 60 ve üzeri yaşlarda yaşanacağı dikkat çekmektedir.

Tablo 1: Dünya’da Yaşlı Nüfus Oranları (1980-2050 Yılları)

Yaş Grubu	Yıllar			
	1980	2015	2030	2050
60+	8.5	12.3	16.5	21.5
65+	5.8	8.3	11.7	16.0
80+	0.8	1.7	2.4	4.5

Kaynak: (Aktaran: Artan, 2017:8).

Tüm bu bilgiler ışığında bakıldığında, yaşlanma gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin karşılaştıkları, ileride önemli bir sorun olarak gündeme gelmesi kaçınılmaz olan sorunlardan biridir.

2.6. Yaşlı Nüfusun Temel Değişkenleri

Yaşlı nüfus oranını belirleyebilmek için gereken temel değişkenler; doğurganlık oranı (Fertilite) azalma, ölüm oranı (Mortalite) azalma, yaşam süresi, nüfus yaşlanmasının büyüklüğü ve hızıdır.

Söz konusu değişkenleri detaylı olarak inceleyecek olursak, doğurganlık oranında (Fertilite) azalma; Nüfus yaşlanmasında baz alınan temel göstergedir. Doğum hızı azaldıkça yeni kuşağın yaşlanmakta olan kuşağa göre daha az çocuğu olacak ve genç nüfus azalarak yaşlı nüfusta ciddi oranda artış meydana gelecektir (Şahin, 2014: .46-49). Başka bir deyişle doğurganlık oranı yüksek olan ülkelerde genç nüfus fazla olmakta, doğurganlık düzeyinin düşüşü 0-14 yaş arası grubu azaltarak orta yaş seviyesinde yükselişe neden olmakta ayrıca ölüm oranındaki azalış yetişkin birey sayısını arttırarak yaşlı nüfusta artışa neden olmaktadır (Birhan, 2006: 8).

Ölüm oranında (Mortalite) azalma ise, doğum oranında meydana gelen azalma ve ölüm oranlarındaki azalış yaşlı nüfusun artışında önemli yere sahiptir. Ölüm oranlarındaki azalış süreci, doğum oranlarındaki azalış sürecinden önce başlamıştır. Sürecin başlangıcında doğum oranlarının yüksek oluşu ve bebeklerde ölüm oranlarındaki azalma sonucu 1950’lerde “baby boom” bebek patlaması yaşanmış ve bu grubun üyeleri yaşlı nüfusa dâhil olmakla birlikte gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfusu artışında önemli etkiye sahiptir (Şahin, 2014: 46-49).

Yaşam süresinin uzaması, başlangıçta genç nüfusun artışına önemli katkı sağlamış ancak zaman içerisinde yaşam süresinin uzamasıyla yaşlı nüfusa da önemli ölçüde katkı sağlamaya başlamıştır. Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde “insanlar daha uzun süre yaşamakta ve yaşlı nüfus” süreç içerisinde artış göstermektedir (A.g.e.). 1950’li yıllardan günümüze “60 yaş ve üzeri nüfus” hızla artmakta özellikle nüfus projeksiyonlarına göre; 2050 yılına gelindiğinde büyük ölçüde artış göstereceği öngörülmektedir. Gelişmiş ülkelerde yaşlanma sürecine geçiş daha hızlı olmakta ve bu durum genel olarak Dünyayı yaşlanan bir nüfusa doğru ilerletmektedir (A.g.e.).

2.7. Dünya’da Yaşlı Nüfus

Demografik değişimin yansımaları her ülkede farklı düzeylerde seyretse de günümüzde tüm Dünya yaşlanan nüfus için önlemler almaya başlamıştır. Özellikle Avrupa ülkelerinin bu süreç daha erken başlamış ve gerekli önlemlerin alınmasını için çaba sarf edilmeye başlanılmıştır (Kayan, 2012: 29-30).

Dünya üzerindeki mevcut duruma kıtalara göre bakıldığında, yaşlı nüfusun büyük bölümünün Asya kıtasında yer aldığı, Avrupa’da bu oranın alınan önemlerle azalmaya başlarken Asya’da büyük bir hızla artmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014). Ülkeler bazında ise yaşlı nüfusun en fazla olduğu ülkeler; “Japonya, Avustralya, İspanya, Çek Cumhuriyeti, Slovenya, Yunanistan, İsveç, İtalya”dır (Mandıracıoğlu, 2010: 39).

Tablo 2: Dünya Nüfus Öngörülleri (2015-2100 Yılları)

Bölge	Yıllar			
	2015	2030	2050	2100
Dünya	7349	8501	9725	11213
Afrika	1186	1679	2478	4387
Asya	4393	4923	5267	4889
Avrupa	738	734	707	646
Latin Amerika-Karayip	634	721	784	721
Kuzey Amerika	358	396	433	500
Okyanusya	39	47	57	71

Kaynak: (Artan, 2017:5).

Tablo 2’de yer alan verilere baktığımızda, dünya nüfusunun 2015 yılında 7.349 olduğu ve 2100 yılında ise 11.213’e ulaşacağı, Asya ve Afrikanın ise nüfus artışında büyük rol oynayacağından söz etmek mümkündür.

Dünya’da artan nüfusa yaşlılar açısından baktığımızda ise yapılan araştırmalar ışığında 2050 yılına ilişkin yapılan değerlendirmelere göre ise;

- “1 milyar kişi 60 yaş ve üzeri, yani 5 kişiden biri yaşlı olacağı,
- Dünya nüfusunun yarısı 36 yaş ve üzeri kişilerden oluşacağı,
- 0-14 yaş çocuklar, nüfusun % 21’ini kapsayacakken, nüfusun % 21’i 60 yaş ve üzeri kişiler olacağı,
- Dünyada 314 milyon kişi 80 yaş ve üzerinde, 61 milyon 90 ve üzeri yaşta, 3.2 milyon kişi de 100 yaşını aşmış olacağı,
- 65 yaş ve üzeri her yüz kişiden 55 i kadın ve 100 yaş üstü her yüz kişiden 6’sının kadın olacağı tahmin edilmektedir” (Mandracıoğlu, 2010: 40).

Konuya ilişkin diğer öngörülere bakıldığında ise; Çin ve Hindistan’da 2040 yılında yaşlı nüfus sayısında yaşanan artışla Çin-329, Hindistan-222 milyon yaşlı nüfusa ulaşacak ve artan yaşlı nüfusun daha fazla gündeme gelerek problemlere yol açacağı tahmin edilmektedir (Kalkınma Bakanlığı Raporu, 2014). 2008 ile 2040 yılları arasında Kuzey Afrika, Asya ve Latin Amerika/Karayipler’de ise yaşlı nüfusun fazla artış göstereceği, Sahra altı Afrika’da sağlık ve teknolojik alandaki eksiklikler nedeniyle orta seviyede seyredeceği düşünülmektedir (Kalkınma Bakanlığı Raporu, 2014).

Yaşlı nüfus oranındaki artışın öngörüşlerin gerçekleşmesi halinde Dünya’da yaratacağı en önemli sorun yaşlı nüfusu hızla artarken gelişmekte olan ülkelerin gerek sosyal gerekse ekonomik durumlarının aynı doğrultuda artış sağlamamasının önemli ölçüde sorunlara yol açacağıdır (Kalkınma Bakanlığı Raporu, 2014).

2.8. Türkiye’de Artan Yaşlı Nüfus

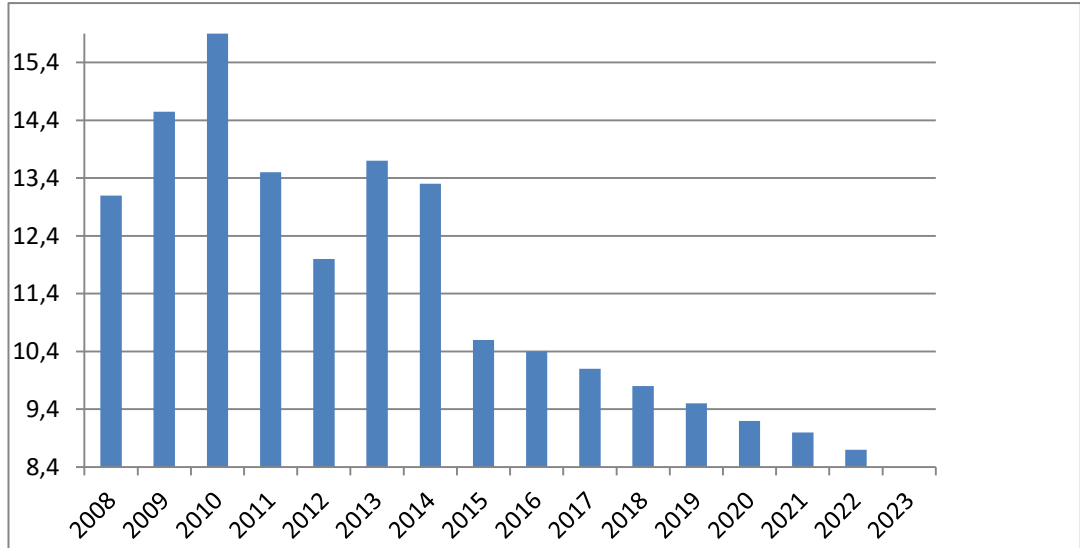
Türkiye’de nüfusa ilişkin geçmiş süreçlere bakıldığında; ilk sayım Osmanlı döneminde asker ve vergi için yapılmış ancak modern anlamda Osmanlıdaki ilk nüfus sayımı 1831’de yapılmıştır (Başaran, t.y.: 307). Cumhuriyet sonrası dönemde resmi anlamda ise ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmış ve yapılan sayıma göre nüfus oranı 13,6’dır (Kayan, 2012: 53).

Kurtuluş savaşı sırasında yaşanan ölümler özellikle genç nüfusun azalmasında büyük etki göstermiş, süreçte yaşanan sağlık sorunları, bebek ve çocuk ölümlerinin yüksek oluşu nüfusun ciddi oranda azalışına neden olmuş ve sağlık politikası değiştirilerek nüfus artışının sağlanması için tedbirler alınmaya başlanmış ve nüfus artışı sağlanmıştır (A.g.e.).

Cumhuriyet döneminde izlenen “doğurganlığı teşvik edici politikaların” terk edilmesi sonucu doğum oranları özellikle 1970’li yıllarda ise ciddi oranda azalmaya başlamış (TÜİK, 2014). 2000’li yıllara gelindiğinde nüfus artış hızı %2’lerde seyretmiştir (Erdönmez, 2007: 64). 2008 yılı “Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) verilerine göre ise; doğurganlık oranının yenilenme” oranının altına düşmesi muhtemel gözükmekte, doğum yaşındaki artış beraberinde doğum oranı ve doğum yapısını değiştirerek Batı Avrupa’daki düzeye gelmesi ve bununda demografik değişimi hızlandırması beklenmektedir (Aktaran: Koç, Eryurt, Adalı ve Seçkiner: 2010: 56).

Konuya ilişkin 2008 yılından 2023 yılına kadar olan süreçte Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hazırlanan verilere ve gelecekteki tahminler Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1: Yıllık nüfus artış hızı, 2008-2023

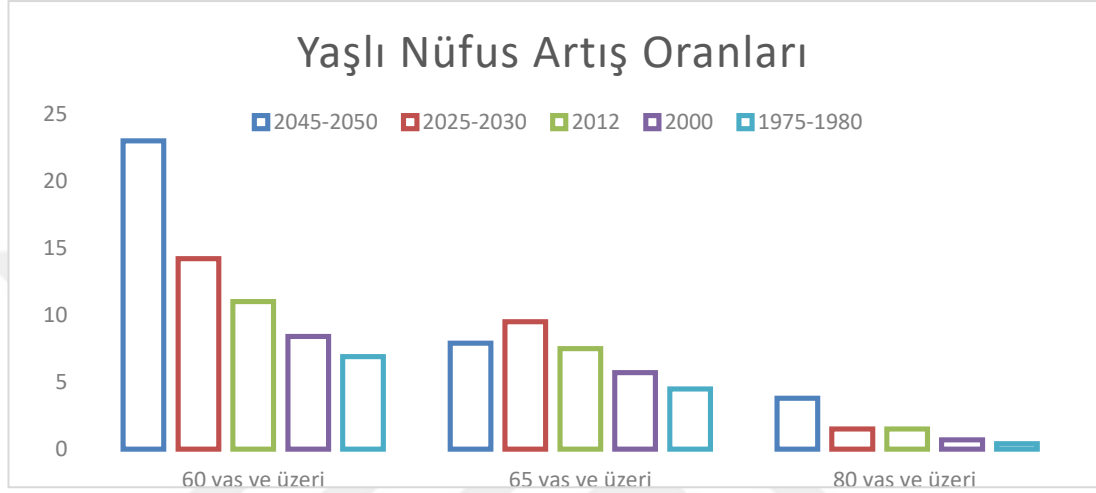
Kaynak: (TÜİK istatistiklerle yaşlılar, 2014:12).

Verilere bakıldığında nüfus artış hızının 2009-2010 yıllarında artan bir eğilim gösterdiği, 2012 yılına gelindiğinde azalma yaşandığı 2013 yılında artış yaşandığı ve 13,7, olduğu ancak 2014 yılında 13,3’e gerilediği görülmekte ve hazırlanan

projeksiyonlarda nüfus hızının 2023'e kadar azalan eğilimde olacağı ve 2023 yılın 8,4'e kadar düşeceği dolayısıyla 0-14 yaş arasında azalma ve yaşlı nüfusta doğum hızındaki azalmaya bağlı olarak artış yaşanması öngörüler arasındadır.

Yaşlı nüfusa ilişkin 1950-2050 yılları arasında yaş gruplarına göre artış oranları ve bir diğer öngörü ise Şekil 2'de yer almaktadır.

Şekil 2: Yaşlı nüfus artış oranları

Kaynak: (Aktaran: Özgür, 2013: 36).

Yukarıda yer alan sayısal değerlere yıllar bazında incelendiğinde; 1950-2012 yılları arasında 60 ve 65 yaş grubunda artışın yüksek orandadır. Gelecek yıllarda da ise 60-65 yaş grubunda artışın devam edeceği ve önceki yıllarda 60-65 yaş grubunda ki artışın 80 yaş üzeri yaş grubu oranındaki artışta etkili olacağından söz etmek mümkündür.

“Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yayınlanan bir kaynaktan alınan bilgiye göre”; “yapılan projeksiyonlarda 2050 yılında toplumdaki beş kişiden biri çocuk, biri yaşlı, üçü erişkin olacağı tahmin edilmektedir” (Aktaran: Uçku, 2014: 10). “Nüfus projeksiyonlarına göre ise”; “Türkiye’nin yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %10.2’ye yükseleceği ve “çok yaşlı” nüfuslu ülkeler arasında yer alacağı öngörüler arasındadır” (TÜİK İstatistiklerle Yaşlılar, 2014:1).

Yaşlı nüfusun artış eğilimine bakıldığında ortanca yaş önemli bir “gösterge” olup, ülke nüfusa yaş sıralamasına göre bakıldığında ise ortada kalan yaş, nüfusu genç ve yaşlı nüfus olarak ayırmaktadır (A.g.e.: 4). 2014 yılı verilerine göre ise ülkemizde ortanca yaş 30,7’dir. Dünya geneline bakıldığında ilk üç sırada Almanya ve Japonya aynı yaş oranı ile ilk sırada, İtalya ikinci, Avusturalya ise üçüncü sıradadır. Türkiye ise 66. Sıradadır (A.g.e).

Ülkemiz hızla değişen bir demografik yapıyla yaşlı sayısı hızla artmakta olan ülkeler arasında yer almaktadır (Şentürk ve Ceylan, 2015: 14). Nüfus içerisinde %10'luk bir dilimde yer almasına rağmen birçok ülkenin yaşlı nüfusundan daha fazla yaşlı sayısına sahip ülkelerden biri olduğundan söz etmek mümkündür (Şentürk ve Ceylan, 2015: 14).

Yapılan araştırmalar ve veriler genel olarak değerlendirildiğinde, gelecekte demografik değişim sürecinin aynı düzeyde ilerlemesi halinde 21.yüzyılın Dünya ve Türkiye'de "yaşlı yüzyılı" olmasının kaçınılmaz olduğunu söylemek mümkündür (Şahin, 2014: 73). Akademisyenler ve Gerontoloji alanındaki uzmanlar bu konuya son yıllarda dikkat çekmeye çalışmaktadırlar.

2.9. Artan Yaşlı Nüfusun Doğuracağı Sonuçlar

Yaşlı nüfusun artışı beraberinde aile yapısındaki değişimler, kırsaldan kentsel yaşama geçiş, aile fertlerinin çalışma hayatında oluşu, şehir yaşamının getirdiği yoğun çalışma temposu yaşlı bireylerin bakımlarını zorlaştırmakta, kurum bakımı ihtiyacı duymasına neden olmakta ve artan yaşlı nüfusa hizmet vermekte kuruluşların sayıca az olması sorunlar yaratmaktadır (Şentürk ve Ceylan, 2015: 15).

Yaşlılık süreciyle öz bakım gereksinimlerinin yalnız karşılanması zorlaşmakta, "bağımlılık" düzeyi artmakta aile içinde bakımları destek ile sağlanamayan yaşlılara verilecek hizmetler önemli hale gelmeye başlamaktadır (Akgün, Bakar ve Budakoğlu: 2004: 108). Nüfus artışı beraberinde toplumsal sorunları da getirmektedir. Günümüzde aile içerisinde bakılan yaşlıların, aile yapısındaki dönüşüm ile bakım ihtiyaçlarının karşılanmaması sonucu yaşlıların bakım hizmetlerinin sağlanmasında yeni planlamalar yapılmasını gerektirmektedir (Baysan, 2008: 14). Bu noktada artan yaşlı nüfus için yeni "sosyal politikaların" hazırlanması ihtiyacını doğurmaktadır (Şentürk ve Ceylan, 2015: 15).

Nüfusun yaşlanma süreciyle sağlık ve emeklilik sistemleri açısından gelecek dönemde önemli sorunları beraberinde getirmekle beraber, yaşlanan nüfusta iş gücü arzının az olmasının ekonomik açıdan üretim seviyesinde azalmaya neden olacaktır (Mandıracıoğlu, 2010: 44). Sağlık harcamalarında da yaşlanmaya bağlı olarak önemli artış olacak ve gelişmiş olan ülkeler maddi açıdan yaşlı nüfusa hazırken, gelişmekte olan ülkelerin bu sonuca hazırlıksız yakalanmasının ileride önemli sorunlar doğuracağı düşünülmektedir (Yakar, 2014: 562).

BÖLÜM 3

HUZUREVİ KAVRAMI

Bu bölümde huzurevlerine ilişkin tarihçe, mevzuat, bilgi ve istatistiki veriler, huzurevi tercih nedenleri ve huzurevine bakış açısı, konularında literatür taramasına yer verilmiş ve Dünya’da huzurevleri bölümünde İngiltere ve diğer ülkelerden yaşlılara sunulan hizmetlere değinilmiştir.

Huzurevlerine sosyo-ekonomik açıdan ihtiyacı bulunan yaşlılar kabul edilmekte devlete ait resmi huzurevlerinde kabul süreçlerinde yaş olarak 60 yaş kriteri yer almaktadır. Maddi olarak yeterliliği olan yaşlılar ücretli olarak ekonomik açıdan yeterli olmayan yaşlılar ise ücretsiz olarak hizmet almaktadır (Ardahan, 2010: 28).

Özel huzurevlerinde ise kabul süreçleri sosyo-ekonomik yoksunluk dışında bireylerin talepleri ile 55 yaş şartını taşımaları durumunda ücretli olarak yürütülmekte ancak devlette sıra bekleyen, durumu acil olan yaşlılar Valilik Olur’u ile Özel Huzurevleri ve Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliğinde yer alan %3’lük kontenjan doğrultusunda huzurevine ücretsiz olarak yerleştirilir (Özel Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, 2008).

3.1. Huzurevlerine İlişkin Tarihçe

Elimizdeki kayıtlara göre yaşlılara yönelik hizmetlerin 11. yy. Selçuklular döneminde başladığından söz etmek mümkündür (Miroğlu, 2009: 26). Bu dönemde; Sivas İlinde Reha oğulları tarafından “Darül-Reha”, “Musul’da Erbil Atabeyi Muzaherettin Ebu Sait tarafından” dört adet Darülaceze, “Dullar için Barınma Yurdu”, “Yetimhane”, sokakta yaşayan çocukların bakımı için “Gorboru” Tesisleri hizmet vermiştir(A.g.e.).

Memluklar döneminde ise “Seyfettin Kalavun Hastanesi ve Tesisleri yaşlı, dul ve yetimlere hizmet vermiştir” (Miroğlu, 2009: 26). Osmanlılar dönemine bakıldığında; “Tekkeler”, “Darül-Rehalar”, “Şifahaneler”, “Ahilik örgütleri”, “Vakıflar” ve fitre-zekat ile yaşlılara ve ihtiyaç sahiplerine hizmet verilmiştir(A.g.e). Yapısal açıdan sistemli çalışmalar ise “2. Abdulhamit” döneminde yapılmış, imarethane, aşevi ve barınma yerleri ihtiyaç sahiplerine sağlanmış ve günümüzde halen varlığını sürdüren “Darülaceze” yine bu dönemde yapılmıştır (A.g.e).

1930 tarihinde yürürlüğe giren “1580 sayılı yasa” ilk kez kamu kurumu olan Belediyelere “bakıma muhtaç yaşlıların korunması”, “yaşlı evleri yapma” ve

“yönetme yükümlülüğü” getirilmesi üzerine, değişik illerde “aceze evleri”, “güçsüzler yurdu”, “düşkünler evi” ve huzurevi adı altında yatılı yaşlı kuruluşları açılmıştır. Bu süreçte “Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na” bağlı bugünkü anlamıyla “ilk huzurevi 1966'da Konya'da, ikincisi ise Eskişehir'de açılmıştır” (Miroğlu, 2009:26).

3.2. Huzurevlerine İlişkin Mevzuat

Huzurevlerinin işleyiş ve denetimine ilişkin esaslar 2828 sayılı yasa gereğince yerine getirilmektedir. Yaşlılar ile ilgili işlemler 2828 sayılı yasa doğrultusunda hazırlanan yönetmelikler;

- “Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Yönetmeliği”,
- “Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği”,
- “Kamu Kurum ve Kuruluşları Bünyesinde açılacak Huzurevlerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkındaki Yönetmelik”.

Araştırmada yer alan özel huzurevlerinin işleyişlerini düzenleyen yönetmelik 2008 tarihinde yürürlüğe girmiş ve günümüz yeniliklerini taşımamaktadır, yapılan araştırma sürecinde karşılaşılan önemli aksaklıklardan biri olduğunu söylemek mümkündür.

3.3. Huzurevlerine İlişkin Bilgiler ve İstatistik Veriler

Huzurevlerinde sağlanan hizmetler huzurevi bölümü ve rehabilitasyon bölümü olarak ikiye ayrılmaktadır. Huzurevi bölümünde kendi öz bakımını sağlayan yaşlılar (banyo, yeme içme gibi) hizmet almaktadır (Kaynak yönetmelik) Rehabilitasyon bölümünde ise kendi başına ihtiyaçlarını karşılayamayan, yatağa bağımlı, Alzheimer, Demans ve Parkinson gibi nörolojik rahatsızlığı bulunan yaşlıların bakımı sağlanmaktadır (Yağcıoğlu, 2009: 33).

Genel Müdürlüğe bağlı olarak faaliyet gösteren Resmi Huzurevleri 2828 sayılı yasa gereği çıkarılan “Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğine” göre iş ve işlemlerini sürdürmekte olup, denetim işlemleri Bakanlık tarafından yürütülmektedir. Yönetmeliğe göre resmi huzurevlerine kabul koşullarını incelediğimizde,

- 60 ve üzeri yaşlarda olmak,
- Dilekçe

- T.C. Kimlik Beyanı,
- Huzurevi bölümü için kendi gereksinimlerini (yeme, içme, banyo gibi) karşılayabilmek, rehabilitasyon bölümü için bedensel ve zihinsel gerileme nedeniyle süreli veya sürekli bakıma ihtiyaç duymak,
- Ruh sağlığı yerinde olmak,
- Bulaşıcı hastalığı olmamak,
- Uyuşturucu madde ya da alkol bağımlılığı olmamak,
- Sosyo-ekonomik yoksunluğu sosyal inceleme raporu ile saptanmak”(Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, 2001). yer almaktadır.
- “Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Huzurevleri” “2828 sayılı kanunun 34.ve 35. Maddeleri doğrultusunda Kamu Kurum ve Kuruluşları Bünyesinde Açılacak Huzurevlerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında 05/04/1987 tarihinde resmi gazete yayınlanarak yürürlüğe giren” yönetmeliğe göre faaliyetlerini sürdürmektedir. (Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, 2001).

“Yerel Yönetimlere Ait Huzurevleri” ise “1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanununa” göre iş ve işlemlerini yürütmektedir ve “1966 yılında ilk kez Konya’da açılmıştır” (Belediye Kanunu, 1930).

Araştırmanın da konusu olan “Azınlıklara Ait Huzurevleri”, “Gerçek Kişilere Ait Huzurevleri” (Özel Huzurevleri), “Dernek ve Vakıflara Ait Huzurevleri” ise “Özel Huzurevleri ve Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği” doğrultusunda iş ve işlemlerini sürdürmektedir. Yönetmeliğine göre belirtilen huzurevlerine kabul koşullarını incelediğimizde,

- “55 ve üzeri yaşlarda olmak ancak 55 yaş altı mağduriyeti olduğu sosyal inceleme raporu ile saptanırsa İl Müdürlüğünden alınacak onayla kuruluşa yerleşir,
- T.C. Kimlik Beyanı
- Dilekçe,

- Bulaşıcı hastalığı olmamak, bulaşıcı hastalığı olması durumunda toplu yerlerde kalabilir raporu,
- Sosyal İnceleme Raporu” (Özel Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği, 2008). Maddeleri doğrultusunda kabul işlemleri yürütülmektedir.

Tablo 3: Resmi Huzurevleri Sayısal Veriler

Yıllar	Huzurevi Sayısı	Kapasite	Bakılan Yaşlı Sayısı
2018 (Nisan)	145	14.837	13.791
2017	144	14.793	13.692
2016	141	14.412	13.248
2015	132	13.488	12.299
2014	124	12.647	11.688
2013	115	12.241	11.293
2012	106	11.706	10.951
2011	102	9.783	10.590
2010	97	9.260	7.979
2009	81	8.126	7.220
2008	79	8.002	6.773

Kaynak: (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Yıllık İstatistik Bülteni, 2018).

Yukarıdaki verilere baktığımızda Ağustos 2018 itibarı ile Türkiye genelinde “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı”, “Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne” bağlı olarak faaliyet gösteren 144 resmi kurumda, 9014 sağlıklı yaşlı, 5779 bakım yaşlısına toplamda 14.793 kapasite ile hizmet vermektedir. 2008 yılından 2018 Nisan ayına kadar geçen 10 yıllık süreçte huzurevlerine olan talep ve hizmet verilen yaşlı sayısında fazlasıyla artış olduğu gözlenmekte ve resmi huzurevlerindeki yoğunluk her geçen yıl artmaktadır. Yaşanan yoğunluğun yaşlı nüfusun her geçen yıl daha fazla artmaya başlaması ile talebin fazlalaşacağı öngörülmekle beraber resmi

huzurevlerinden hizmet alamayan ve maddi durumu yeterli düzeydeki yaşlılar için özel huzurevleri alternatif oluşturmaktadır.

Bakanlığa bağlı diğer huzurevlerine baktığımızda ise Kamu Kurum ve Kuruluşlarına bağlı Huzurevleri”, “Yerel Yönetimlere Ait Huzurevleri”, “Dernek ve Vakıflara Ait Huzurevleri”, “Azınlıklara Ait Huzurevleri”, “Gerçek ve Tüzel Kişilere Ait Huzurevleri” yer almaktadır. İlk Özel Huzurevi ise Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sitesinde yer alan istatistiki verilere göre 1995 yılında Ankara İlinde olduğu, özel huzurevlerinin 2000’li yıllar sonrası artış gösterdiğini söylemek mümkündür (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2018). Söz konusu huzurevlerine ait sayılara Tablo 2’de yer verilmiştir;

Tablo 4: Türkiye Geneli Özel Huzurevleri ve Yaşlı Yaşam Evleri Sayısal Verileri:

Huzurevi Adı	Sayısı	Kapasitesi
“Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Huzurevleri”	2	570
“Yerel Yönetimlere Ait Huzurevleri”	22	3402
“Dernek ve Vakıflara Ait Huzurevleri”	29	2454
“Azınlıklara Ait Huzurevleri”	5	508
“Gerçek ve Tüzel Kişilere Ait Huzurevleri”	182	10184

Kaynak: (Aile,Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Yıllık İstatistik Bülteni, 2018).

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, gerçek ve tüzel kişilere ait özel huzurevlerinin sayı ve kapasite bakımından diğer huzurevlerine göre daha fazla olduğu ve daha fazla yaşlıya hizmet vererek sektörün büyük bir bölümünü kapsadığını söylemek mümkündür. Ayrıca huzurevleri ve belediyeler tarafından oluşturulan yaşlı yaşam evleri de günümüzde yaygınlaşmaya başlamıştır. Yaşlı yaşam evlerinde yemek ve bakım hizmetleri yerel yönetim ya da bağlı oldukları kurumlar tarafından karşılanmakta yaşlılar huzurevi ortamından ziyade ev ortamında bakımları gerçekleştirilmektedir. Türkiye genelinde 47 adet yaşlı yaşam evi 179 yaşlıya hizmet

vermektedir. Araştırmanın yapıldığı dönemde Yaşlı Yaşam Evleri modeli İstanbul İlinde bulunmamaktadır. Gerçek ve tüzel kişilere ait 182 adet özel huzurevinden 77 adet özel huzurevi İstanbul'da faaliyet göstermekte ve sektörün çoğunluğu İstanbul'da hizmet sağlamaktadır.

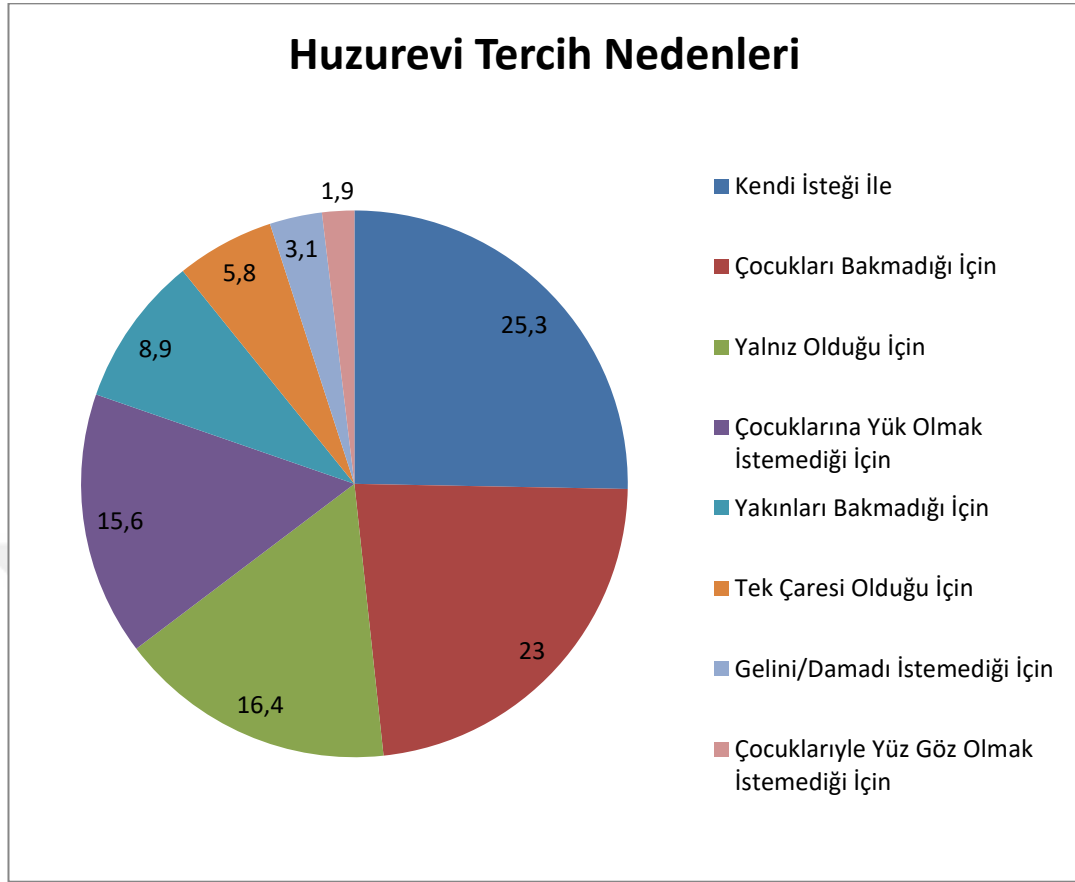
Resmi huzurevlerinin denetimleri Bakanlık tarafından sağlanmakla birlikte diğer huzurevlerinin denetimleri ise Bakanlık tarafından yılda bir kez ve İl Müdürlükleri tarafından yılda iki kez periyodik olarak gerçekleştirilmektedir. Resmi Huzurevlerinin ücretleri Bakanlık tarafından belirlenirken diğer huzurevlerinin tavan ve taban ücret tespitleri her yıl İl bazında Valilik tarafından oluşturulan komisyon ile belirlenmektedir.

3.4. Huzurevi Tercih Nedenleri ve Huzurevlerine Bakış Açısı

Günümüzde özellikle aile yapılarındaki değişim ve geleneksel aile yaşamından çekirdek aile yaşamına geçilmesi huzurevi tercihlerini özellikle büyük kentlerde oldukça arttırmakta ve yaşlılarda oluşan yük olmama gerek algısı da huzurevine yerleşmelerini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Aşağıda tabloda da yer verildiği gibi özellikle sağlıklı yaşlılarda tercih nedeni ailelerine yük olmamak adına huzurevini tercih etmektedirler. Nitekim yaşlı yakınları ve yaşlılar ile huzurevine kabul sürecinde yapılan görüşmelerde de özellikle sağlıklı yaşlılarda bu ifadelerle sık sık yer verildiği tarafımda gözlemlenmiştir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olarak Ağrı İlinde 1994 yılında açılan huzurevi uzun zaman şehir dışından gelen 1 yaşlıya hizmet vermiş ve Ağrı İlinden kuruluşa yaşlı alımı olmamış genellikle huzurevlerindeki doluluk nedeniyle sıra beklemek istemeyen yaşlılar geçici olarak tercih etmiş sonrasında ise nakil talebinde bulunmuştur. Bu verilerde aslında doğuda halen huzurevi kavramına çok uzak olduğunu ve yaşlıların gerek kendilerini evin büyüğü olarak hissettiklerini yük olarak görmediklerini gerekse çocukların anne babalarının tecrübelerinden faydalanıp yük olarak görmediklerini göstermektedir. Bu durum aslında kentleşme ve modernleşmenin huzurevi sektörünün gelişmesinde etken olduğunu ve sektörün daha çok büyük şehirlerde gelişeceğine de işaret etmektedir.

Şekil 3:Huzurevi Tercih Nedenleri:

Kaynak: (Kılıç ve Şelimen, 2009: 76).

Yukarıda yer alan Şekil 3’deki verilere bakıldığında yaşlıların %25,3’ü “kendi isteği” ile huzurevine yerleşirken, %23’ü “çocukları bakmadığı için” huzurevlerini tercih etmektedir. İl Müdürlüğüne gelen başvurular gerekse huzurevindeki gözlemlerim bu durumu doğrulamaktadır. Araştırmada yer alan yaşlıların %16,4’ü yalnız kalmamak, huzurevindeki sosyal imkanlar ve akranlarıyla iletişim nedeniyle huzurevini tercih etmekte, %15,6’sı “çocuklarına yük olmak istemediklerini” belirtirken, %8,9’u ise “yakınları bakmadığı için” huzurevini tercih etmeye mecbur kalmaktadır. %5,8’i “huzurevini tek çare olarak” görmekte, %3,1’lik bir kesim ise “gelin ya da damatlarının istememesi” nedeniyle huzurevini tercih etmektedirler. Kalan 1,9’luk kısım ise çocuklarıyla yüz göz olmak istemediğini belirtmiştir. Araştırmada yer almamakla beraber Alzheimer ve Demans rahatsızlığı bulunan ve öz bakımını gerçekleştirilemeyen yaşlıların ise yakınlarının hem şehir yaşamının koşturmacası hemde bu yaşlıların bakımlarının zor olması nedeniyle yaşlı yakınları tarafından huzurevini tercih etmek zorunda kaldıkları tarafımda gözlemlenmiştir.

Bu çerçeveden bakıldığında geniş aile kavramından çekirdek aile kavramına geçişin etkilerinin de görüldüğünü söylemek mümkündür. Aynı zamanda yapılan araştırmalarda yaşlı yakınlarının da yaşlılara bakma sorumluluğunun devlete ait olduğu algısının oluştuğu gözlemlenmektedir. Konuyla ilgili yapılan araştırma verilerine göre;

Tablo 5: Yaşlı Bakımı Verileri:

Huzurevleri Devlet Aracılığıyla: %58
Çocukları: %25
Kendileri: %17

Kaynak: (Artan ve Irmak, 2017: 123).

Tablo 5’de yer alan araştırmada: yaşlı yakınlarının da yaşlı bakımlarının devlet eliyle yürütülmesi araştırmaya katılan kesimin %58 i tarafından benimsenmekle beraber, %25’lik bir kesim eskiden olduğu gibi çocuklarının üstlenmesi yönünde ve %17 si ise kendisinin üstlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Araştırma da aslında en çarpıcı sonuç halen toplum olarak yaşlılarımızın sorumluluğunu tamamen bırakmadığımızı gösterirken artan yaşlı nüfus ve beraberinde şehir yaşamının zorlukları düşünüldüğünde yakın gelecekte ise büyük şehirlerde yaşayan bireylerin sorumluluğu yavaş yavaş kendi üzerlerinden sorumluluğu atmaya başlayacaklarını da göstermektedir.

Huzurevi algısında görsel medyada yer alan haberler ve filmlerde etkili olmaktadır. Huzurevlerine gelen yaşlılar, yaşlı yakınları ve ziyaretçiler huzurevi ziyareti sonrasında sunulan bakım hizmetlerinin iyi olduğu, yaşlıların gereksinimlerini karşıladığı, korkulduğu veya ön yargıyla yaklaştıkları gibi bir yer olmadığını sıkça ifade edildiği tarafımda gözlemlenmektedir. Huzurevlerine olan ön yargıların aşılması amacıyla yazılı ve görsel medyada tanıtıcı reklamlar, okullarda gençlerin bilinçlendirilmesi gibi çalışmaların huzurevine yönelik olumsuz algıların değişmesinde etken olacaktır (Kaya, 2017: 430).

3.5. Dünyada Huzurevleri

Artan yaşlı nüfusun Dünya genelinde sorunsal oluşturacağı öngörülmekle birlikte ülkeler arasında yaşlılık alanında yapılan uygulamalar farklılık göstermektedir. Farklı uygulamaları görebilmek adına İngiltere ve diğer ülkelerde yaşlılara sunulan hizmetlere genel hatları ile değinilmiştir.

3.5.1. İngiltere Örneği

1929 yılında yaşanan Büyük Buhran sonrası yaşanan toparlanmalar ve Keynesyen politikanın liberal politikanın yerini alması ve gelişen toplumların benimsediği refah toplumu kavramlarının ön plana çıkması ile İngiltere de yaşlı yoksul ve çocuklar gibi bakım ve korunmaya muhtaç kesimlerle ilgili çalışmaların ilk temelleri atılmaya başlanılmıştır. 1834 sayılı yasa ile çalışma evleri kurulmuş bu evlerde yaşlı, engelli, yoksul ve hastalara hizmet verilmeye başlanmış ancak bu evlerdeki asgari yaşam koşulları ve sunulan hizmetlerin yetersizliği de dikkat çekmektedir (Çadır, 2017: 18). Bu durum aslında yaşlıların bakıma muhtaç olduklarını ve yakınları ile aralarındaki bağların zayıf olduğuna ve çalışma evlerindeki zorlu koşullara rağmen hayatlarını devlet desteği ile zor şartlarda da olsa sürdürmeye mecbur kaldıklarını da göstermektedir.

İngiltere’de özellikle 1950 ve 1960’lı yıllarda yaşlılara yönelik hizmetler yaşam koşullarını iyileştirme yönünde gelişmeye başlamış ancak 1980li yıllarda kamu harcamalarının azaltılması kapsamında yerel yönetimlere sağlanan destekler azaltılmış ve yerel yönetimler huzurevi sayısı ve kapasitesi konusunda azaltma yönüne gitmiş ve özel sektör bu alanda teşvik edilmeye başlanılmıştır. Hizmetlerin devlet eliyle değil özel sektör eliyle yürütülmesi için emekli olan yaşlıların huzurevi ücretlerinin devlet tarafından karşılanması gibi teşvik edici uygulamalara yer verilmiştir. Böylece yerel yönetimlerce sunulan pahalı hizmetlerin yerini daha ucuz fiyatla karşılanması amaçlanmıştır (Çadır, 2017: 17).

Özellikle 1990’lı yıllar sonrası özel huzurevleri oldukça artış göstermiş ve yerel yönetimlerin müdahalesi oldukça azalmıştır. Alana ilişkin 1990 ve 2010 yılı verileri ise aşağıda verilmiştir.

Tablo 6: İngiltere Huzurevi ve Bakım Evi Sektörel Dağılımı: (1990-2010)

YIL		1990	1995	2000	2005	
2010						
Özel	Huzurevi	140.000	151.000	163.000	161.000	171.000
	Bakımevi	104.000	174.000	164.000	146.000	151.000
Gönüllü	Huzurevi	36.000	52.000	50.000	49.000	45.000
	Bakımevi	10.000	17.000	16.000	14.000	16.000
Ulusal Sağlık Sistemi		68.000	43.000	24.000	19.000	14.000
Yerel Yönetimler		114.000	71.000	51.000	32.000	22.000
Toplam		472.000	508.000	496.000	421.000	418.000
Özel ve Gönüllü Kuruluşların Toplam Kapasite İçindeki Oranı		%61	%78	%84	%88	%91

Kaynak: (Çadır, 2017: 17).

Yukarıda yer alan tablo 6'ya bakıldığında devlet yönetiminin etkisini kaybetmeye başladığı ve yıllar içerisinde özel sektör ve gönüllü kuruluşların sektörel dağılımda artan bir ivme gösterdiği ve sektörün özelleşerek devletten uzaklaştığı bunun da beraberinde izlenen politikanın daha çok özelleşmeye yönelik olduğunu söylemek mümkündür.

İngiltere'de huzurevleri alanında yapılan çalışmalarda özel sektör aracılığı ile sunulan bu hizmetlerin ve yaşlıların bu yönde finansman aracı olmalarının devlet müdahalesinin olmamasının sektörü gittikçe rekabetçi ve daha çok rant amaçlı gelişmeye yönelttiğinin ve bu durumun hizmet alan yaşlılara sunulan hizmetlerin kalitesinde azalmaya yol açtığına dikkat çekilmektedir (A.g.e.: 28).

3.5.2. Diğer Ülkelerden Örnekler

Dünyada Amerika, Japonya, İngiltere, Hollanda, Avustralya, gibi ülkelerde yaşlılık döneminde bakım ihtiyaçlarının karşılanmasında “uzun dönemli bakım sigortası uygulanmaktadır” (Kaygısız, 2010:5). Uzun dönemli bakım sigortası, ödenen primler karşılığında ihtiyaç halinde bakım için kullanılan bir sigorta türüdür (A.g.e.

2010:2). Bakım ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk çeken ve desteğe ihtiyaç duyan ya da tamamen desteğe bağlı olarak yaşamını sürdüren yaşlılara günlük aktivitelerini gerçekleştirmeleri amacıyla sağlanan hizmetler uzun dönemli bakım sigortası kapsamındadır (Bal, 2016:164). Uzun dönemli bakım sigortasının uygulanış biçimi, kapsamı, “sigorta zorunluluğu” açısından ülkeler arasında farklı uygulamalar söz konusudur (Kaygısız, 2010:5).

Hollanda, uzun dönemli bakım sigortasında kalite ve hizmetlere ulaşılması anlamında “öncü ülkeler” arasındadır. Japonya’da ise sigortaya 40 yaş üstü katılım zorunlu ve kullanıcılar sadece yaşlılardır. Sigortayı kullananların maliyetlerinin %90’lık kısmı sigorta kapsamında olup, %10’unu kendileri tarafından karşılamaktadır. Almanya ve Hollanda’da yaş sınırı bulunmamakta ve isteyen herkes uzun vadeli bakım sigortası hizmetlerinden yararlanmaktadır (A.g.e. 2016:177).

İtalya’da uygulanan sisteme baktığımızda, yaşlı bakımında aile yanında bakım öne çıkmaktadır. Yaşlılar aileleri ve bakıcılar tarafından evlerinde bakılmakta, nakit yardımlarla yaşlıların evde bakımlarının sağlanması önemli ölçüde desteklenmektedir. Ayrıca özel sektöre “vergi muafiyeti ve nakit yardımlar” dikkat çekmektedir (Türkiye’de Yaşlı Bakım Hizmetleri Raporu, 2017:144).

Norveç’te yaşlı bakımına ilişkin en temel farklılık bireysel refaha önem vermesi ve yaşlılara bakım konusunda “devlet ve yerel yönetimlerin” tamamen sorumlu olmasıdır. Norveç’te özel sektör ve aileler daha az görev üstlenmektedir. Huzurevi bakım ücretlerine yaşlılar katkıda bulunmakla birlikte bakım ücretleri uygundur (Türkiye’de Yaşlı Bakım Hizmetleri Raporu, 2017:154).

Türkiye’de ise uzun dönemli bakım sigortası uygulanmamakta ancak engelli ve bakım ihtiyacı bulunan bireylere evde bakım ve kurum bakımı hizmetleri sunulmaktadır (Kaygısız, 2010:8). Yaşlıların bakımı ile ilgili Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı aktif rol üstlenmekte ve geliri olan yaşlılar bakım ücretlerini karşılamaktadır (Yerli, 2017:1285).

Dünya’da yaşlılık alanında uygulanan politikalara bakıldığında uzun dönemli bakım sigortasının devletin bakım yükünü azalttığını ve artan yaşlı nüfus düşünüldüğünde yaşlı bakım maliyetlerini azaltıcı bir uygulama olduğunu söylemek mümkündür.

BÖLÜM 4

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI ve TEORİLER

4.1.Sürdürülebilirlik Kavramı

Sürdürülebilirlik “daimi olma yeteneği” olarak tanımlanabilir, temel hedefi sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek ve yaygınlaştırarak ilerlemesini sağlamaktır (Öztürk, 2014: 3). Sürdürülebilirlik, kaynakların kullanımında çevresel düzeyde zarar vermeden kullanımının sağlanması ve gelecek kuşaklara aktarılmasıdır.

Sürdürülebilirlik devamlılığının sağlanarak, yüksek düzeyde verim alınmasını da ifade eden bir kavramdır (Yoldaş, 2014: 4). Aynı zamanda sosyal, ekonomik ve çevresel faktörleri bütünlük olarak ele alarak işletmenin süreçleri ve yönetimine entegre edilerek mevcut yada ileride oluşabilecek risk süreçlerinin kontrol altında tutulmasını sağlamak için kullanılmaktadır (Özçelik, 2013: 4988).

Neo-Klasik ekonomiye göre ise; sürdürülebilirlik “refah maksimizasyonu” olarak ifade edilir (Sarıkaya ve Kara, 2007: 222). Tüketimden kaynaklanan “fayda maksimizasyonu” ile “refah maksimizasyonu” harmanlayan tanım “aşırı basitleştirme” nedeniyle eleştirilmiş ancak “sağlık, eğitim, yiyecek” gibi birçok unsuru içerisinde barındırması nedeniyle sorunu ölçülebilir olarak tek noktaya getirebilmektedir (A.g.e).

Kavrama ilişkin geçmişten günümüze gelen sürece bakıldığında ise; işletmenin meydana getirdiği işlerden sorumlu tutulması tarihte ilk kez M.Ö. 2. yy. da “Hammurabi” kanunu ile gerçekleşmiştir (Yavuz, 2010: 68).

Kavramın kullanımı 1980’li yıllardan itibaren yaygınlaşmış, Latince kökenli kelime “Sustinere” kelimesinden gelmekte birden fazla anlama sahip olmakla birlikte kullanımda devamlılık, sürdürme manasında yer verilmektedir (Tıraş, 2012: 59). Günümüze gelindiğinde ise, işletmelerin içerisinde bulunduğu rekabet şartları işletme faaliyetlerinin sürdürülebilir olması için çaba gösterilmesi gereken oluşumu zorunlu kılmakta ve sürdürülebilirliğe ihtiyaç duyulmaktadır (Kuşat, 2012: 227).

Birleşmiş Milletler (BM) Küresel İlkeler Sözleşmesi’nin farklı ülkelerdeki yöneticilerle yaptığı araştırma sonucuna göre; şirketlerin sürdürülebilirliği prensip edinmelerinin nedenlerine baktığımızda ise öne çıkan nedenleri ise; Marka Değeri, Güven ve İtibar Sağlanması, Nitelikli İş Gücünün Şirkete Çekilmesi, Çalışanlarının

Motivasyonlarının Artması ve Tüketici Talepleri olarak ifade edilmektedir (Aktaran: Kuşat, 2012: 229).

Kavrama işletme bazında baktığımızda ise, işletmeler yalnızca ortakları ve yatırım sahiplerine karşı sorumlu değil, paydaş bazında da sorumlu durumdadır ve bu durum işletmeleri yönetsel süreçte sürdürülebilirlik kavramının önemini ortaya çıkarmıştır.

Yapılan uluslararası düzeydeki anlaşmalar, kredi kullanım şartlarında yer alan “sürdürülebilirlik” kavramı, çevresel ve sosyal bazda da kendisini hissettirmiş, uzun vadeli süreçlerde işletmenin devamlı olması sosyal, çevresel ve ekonomik kaynak bileşenlerinin harmanlanarak etkin biçimde kullanılmasına bağımlı hale gelmiş ve uluslararası finans piyasasında sürdürülebilirlik önemli bir yere sahip olmasına neden olmuştur (Aksoy, 2013: 1-2).

4.2. Kurumsal Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik kavramının alt yapısına bakıldığında, kurumsal sürdürülebilirlik kavramının temelde önemli bir yere sahip olduğu ve konuya ilişkin yapılan çalışmalarda sürdürülebilirlik kavramının kurumsal sürdürülebilirlik olarak ele alındığından söz etmek mümkündür (Caymaz, Soran ve Erenel: 2014: 2).

Kurumsal sürdürülebilirlik kavramı, işletmenin içinde bulunduğu ekonomik sosyal ve çevresel faktörleri birbirinden ayırmadan, eş değerde görerek birbirinin ikamesi değil tamamlayıcısı olarak görmek ve işletmenin devamlılığını sağlayarak gelecekte paydaşların ihtiyaçlarının karşılanmasıdır (Taşkırmaz, 2015: 13). Ayrıca kurumsal sürdürülebilirlikten söz etmek için stratejik süreçler ile faaliyetlerin, işletme ve paydaşların bugünkü ihtiyaçlarını karşılarken gelecekte de ihtiyaç duyabileceği kaynakları koruma ve ileri düzeylere taşımasını sağlamak gerekmektedir (Tüm, 2014: 61). Kurumsal sürdürülebilirliğin boyutları ise:

- Ekonomik Sürdürülebilirlik
- Sosyal Sürdürülebilirlik
- Çevresel Sürdürülebilirlik olarak ele alınmaktadır (Tüm, 2014: 63).

Kurumsal sürdürülebilirliğin boyutlarını tanımlarına baktığımızda ise; Ekonomik sürdürülebilirlik, işletmelerin hayatta kalmaları için gerekli olan maddi ya da maddi olmayan tüm varlığı ile ilgilidir ve işletmenin hayatta kalması için tüm bileşenleri dengeli bir biçimde kullanarak kar maksimizasyonu sağlamaktır (A.g.e.: 63-64).

Mevcut piyasa şartlarında şirketler sürdürülebilirlik için mücadele etmek zorundadır, bazı işletmelerin sürdürülebilirlikteki amacı maddiyat ile bağlantılıyken bazı işletmelerin ise kurumsallık ve marka oluşturma çabalarını içerdiğinden söz etmek mümkündür. Ancak temeldeki sebebe iktisat anlamında bakıldığında asıl amacın “kar” elde etmektir (Kuşat, 2014: 228).

Sosyal sürdürülebilirlik, işletmelerin beşeri ve toplumsal sermayelerini geliştirmesine katkı sağlar, paydaşların işletmenin hedef ve amaçları ile bir bütün halinde olmalarına olanak tanır böylece toplumsal açıdan işletmeyi güçlü kılar (Tüm, 2014: 64). Kurumsal yapıda yer alan personelin motivasyonu, yaşam standartlarının artırılması aynı zamanda toplumda yaşayan bireylerinde standartlarının yükseltilmesini sağlamakta, toplumsal standartların yükseltilmesi ise kurumun sosyal sürdürülebilirlik düzeyine katkı sağlamaktadır (Aksoy, 2013: 22).

Çevresel sürdürülebilirlik ise, işletmenin doğal kaynakların gelecek nesillere aktarılmasında sorumluluk sahibi olarak işletmenin yol açtığı çevre kirliliğine karşı duyarlı olması durumunda var olan bir kavramdır ve faaliyetleri ile ekolojik sistemi koruyan işletmelerin varlığı durumunda ortaya çıkmaktadır.

Tüm bu tanımlar çerçevesinde kurumsal sürdürülebilirliğin, sürdürülebilirliğin alt yapısında önemli bir yere sahip olduğundan söz etmek mümkündür.

- Kurumsal sürdürülebilirliğin sağladığı üstünlükler ise;
- Maliyet ve risklerin azalıp karlılığın artması,
- Şirket itibarının artması,
- Şirketin büyüme eğrisi,
- Temiz teknolojiler ve hızlı yenilikler olarak ifade edilmektedir (Eş, 2008: 40).

Bir işletmede kurumsal sürdürülebilirliğin etkinliğinden bahsedebilmek için gelecek dönemde karşılaşılabilecek sosyal, çevresel ve ekonomik riskler gözden geçirilmeli kurumsal sürdürülebilirlik süreçleri yönetime katılmalıdır (Coşkun, 2013: 4). Kurumsal sürdürülebilirlik işletmelerin bütçelerine ek yük getirirse de uzun dönemde oluşabilecek risklerin öngörülebilir hale gelmesiyle büyük ölçüde işletmeye fayda sağlamakta ayrıca kurumsal sürdürülebilirliği süreçlerine dâhil eden işletmeler giderlerini süreç içerisinde azaltarak işletmenin etkinliğine katkı sağlayabilmektedirler (A.g.e).

Kurumsal sürdürülebilirliğin işletmelere sağladığı bu avantajların oluşmasında etkili olan öğeler ise;

- Sürdürülebilir kalkınma,
- Kurumsal sosyal sorumluluk,
- Sosyal paydaş teorisi,
- Kurumsal hesap verebilirlik teorisi'dir (Eş, 2008: 5).

4.2.1. Sürdürülebilir Kalkınma

Kavramın “ortaçağdan” günümüze kadar ki süreçte var olduğu tahmin edilmesine rağmen 19.yy “orman, balıkçılık, tarım” alanlarında yoğun olarak kullanılmış ve sürdürülebilirlik kalkınma olarak 20.yy’da bütünleşmiştir (Tıraş, 2012: 61).

Sürdürülebilir kalkınma kavramının tarihsel gelişimine ve yapılan çalışmalara kronolojik sırayla bakıldığında;

- “Birleşmiş Milletler (BM) Çevre Programı ve Dünya Koruma Stratejisi (1980)
- Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporu (1987)
- BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio de Janeiro, 1992)
- Avrupa Birliği 5. Eylem Programı (1992)
- Sürdürülebilir Gelişme Komisyonu (1993)
- BM Nüfus ve Kalkınma Konferansı (Kahire, 1995)
- BM İnsan Yerleşimleri Konferansı-Habitat II (İstanbul, 1996)
- Rio + 5 Forumu (New York, 1997)
- Sürdürülebilir Gelişme Konferansı (Johannesburg, 2002)” (Bozlağan, 2005: 1017-1024).

Kavrama ilişkin tanımlar incelendiğinde, kavramın disiplinler arası bir kavram olması nedeniyle farklı şekillerde tanımlanmıştır. En yaygın olarak kabul edilen tanımlama ise “1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Brundtland Raporu’nda”; “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğini ortadan

kaldırmaksızın şimdiki neslin ihtiyaçlarının karşılanması"dır (Aktaran: Eryılmaz, 2011: 4).

Bu raporda kavram; "Sürdürülebilir kalkınma, durağan bir kavram olmayıp, aksine, günümüz kadar geleceğin gereksinmeleriyle de uyumlu olmak şartıyla, kaynakların kullanımı, yatırımların yönlendirilmesi, teknolojik ve bilimsel gelişmeler doğrultusunda yön değiştirebilen bir gelişme sürecidir" şeklinde de tanımlanmıştır (Aktaran: Öztürk, 2014: 10).

Brundtland komisyonundan sonraki süreçlerde kavrama ilişkin yapılan tanımlamalarda ise "üçayaklı / triple bottom line (TBL)" baz alınmaktadır (Aktaran: Zoral, 2011: 9). Brundtland Raporu'nda yer alan çevre ve kalkınmanın yanı sıra sosyal ve ekonomik boyutları da ele almaktadır.

Sürdürülebilir kalkınmanın hedefi; kurumsal yapının ekonomik hedeflere ulaşırken çevre, çalışanlar, tüketiciler ile bütünleşmesini sağlamak, kaynakların etkin kullanımı ile oluşan maliyet oranlarını kaliteden ödün vermeden düşürmek personelin "adaletli" şekilde çalışmasını sağlayarak çalışanlarla ilgili doğabilecek haksızlığın önüne geçmek ve çevresel ve sosyal bazda gerekli özenin gösterilmesini sağlamak ve bu sayede sürdürülebilirliği sağlamaktır (Türk, 2014: 12). Sürdürülebilir kalkınmanın amacı ise kaynakların gelecek nesillere aktarılmasında "adalet" sağlanması çevresel ve sosyal sistemlerin sürekliliğini korumaktır (Aksoy, 2013: 13).

Sürdürülebilir kalkınmadan verim alabilmek için planlama ve stratejiler belirlenirken birçok etmen göz önüne alınmalı, etmenleri birbiriyle bütünleştirerek süreçlerin, karar mekanizmalarının ilerlemesini sağlarken farklı disiplinlerden de faydalanmak ve bilgi akışını etkin şekilde kullanmak gerekmektedir (Alagöz, 2007: 9).

4.2.2. Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Sosyal sorumluluk, işletmenin içerisinde bulunduğu çevrede yer alan tüm "etmenlerin" karşılıklı sorumluluğu olarak ifade edilmekle birlikte işletmelerin sosyal sorumluluğu, "şirket, çalışanlar, "hissedar" ve çevresel bazda sahip olunan ve marka ve şirket ile doğrudan etkileşim içinde bulunan sorumluluktur türüdür (Kaplan, 2013: 80).

Klasik sosyal sorumluluk kavramı (KSS), Fridman'ın ifadesine göre "işletmelerin tek bir sosyal sorumluluğu vardır, o da işletmenin kârını maksimize etmektir" (Aktaran: Onay, 2003: 105). Modern sosyal sorumluluk kavramına göre ise; kâr

maksimizasyonu dışında çevre ve çalışanların refahının sağlanması gibi birçok “toplumsal” görevlerde yüklenmektedir (Onay, 2003: 105).

Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS), işletmenin “sürdürülebilir ekonomi” ile kurumsal yapıda yer alan personel ve içinde bulunduğu toplumun refah düzeyi yükseltmeye olan “bağlılığıdır”. KSS, işletmenin temel hedefi olan kârlılık maksimizasyonu sağlamanın yanı sıra örgütsel faaliyetleri sonucunda toplumsal açıdan da refah maksimizasyonunun sağlanmasıdır (Demir ve Türkmen, 2014: 48).

Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Sarıkaya ve Akarca’ya göre; Uzun dönemli işletmelerin varlığından söz ediliyorsa bir zorunluluktur (Aktaran: Yanık ve Türker, 2012: 295). Kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) varlığından söz edebilmek için belirli unsurlar gerekmektedir. Bunlar;

- *“Ekonomik Sorumluluk,*
- *Yasal Sorumluluk,*
- *Ahlaki Sorumluluk,*
- *Gönüllü Sorumluluk olarak ifade edilmektedir”*(Erkman ve Şahinoğlu, 2012: 271).

Ekonomik Sorumluluk; Geçmişten günümüze bakıldığında işletmelerin kuruluşlarındaki ve varlıklarını sürdürmelerindeki temel amacın kârlılık olduğu ve diğer amaçların da önünde yer aldığından söz etmek mümkündür (A.g.e).

Yasal Sorumluluk; İşletmelerin varlıklarını sürdürürken yaptığı işlemlerde birçok yasa ile sınırlandırılmakta, “ürün kanunu, tüketici kanunu, çevre ve iş kanunu gibi uymak zorunda oldukları birçok yasal zemin bulunmaktadır (A.g.e).

Ahlaki Sorumluluk; Kurumların uyması gereken etik ve toplumsal normlar tarafından belirlenir, topluma karşı ahlaki anlamda sorumlu ve dürüst olunması gerektiğini ifade eder (A.g.e: 272).

Gönüllü Sorumluluk; Yasalar ve normlar çerçevesinde zorunluluk ifade etmeyen ancak kurumsal yapının toplumdaki itibar ve marka değerini sağlamlaştırmasında gönüllü sorumluluk önemli bir yere sahiptir (A.g.e). Bu unsurlar KSS varlığında önemli paya sahiptir.

İşletme, kurumsal sosyal sorumluluk sonucunda bazı maliyetlere katlanmak zorundadır. Bu maliyetler kısa vadede gider olarak gözüktükçe de uzun vadeli süreçlerde marka ve şirket itibarına yapacağı katkılar sonucu ürün ve hizmetlerin satışından kâr olarak elde edilebilmektedir (Eş, 2008: 29).

4.2.3. Huzurevlerinin Sosyal Paydaşları

Sosyal Paydaş tanımı; işletmelerin kar elde etme amacındansa gelecek dönemlerde sürdürülebilirliği benimseyerek ilerlemenin sağlanmasını kabul etmektedir (Eş, 2008: 31).

Paydaş teorisinin, işletme ile işletmenin etkileşimde bulunduğu paydaşların “arasındaki ilişkiyi incelemekte”, işletmelerin paydaşlarla kuracağı ilişkilerde yol haritası oluşturarak diğer işletmelere göre üstünlük kurmasında önemli bir paya sahip olduğundan söz etmek mümkündür (Becan, 2011: 24). Sosyal paydaş teorisi işletmelerin içinde bulunduğu sürdürülebilir kalkınma süreci ile ilgili faaliyet göstermeleri gerektiğine vurgu yaparken hedeflerine ulaşmada paydaşlarında yanında olmasını sağlayarak kurumsal sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır (Eş, 2008: 33). Paydaş teorisine göre işletmenin sahip olduğu “sermaye” yalnızca şirket hissedarları tarafından değil paydaşlar tarafından da sağlanmaktadır (Aktaran: Doğan ve Varinli, 2010: 7). Bu paydaşlar Ülgen ve Mirze’ye (2010:7) göre iki başlıkta incelenmekte bunlar;

Ana/Birincil Paydaş Grubu:

- Pay sahipleri
- Çalışanlar
- Tedarikçiler
- Tüketiciler’dir(Aktaran: Doğan ve Varinli, 2010:7).

İkincil Paydaş Grubu;

- Rakipler
- Resmi Makamlar
- Toplum
- Sivil Toplum Kuruluşları’dır (A.g.e.).

Kurumlar iç ve dış çevrede yer alan ve yukarıdaki belirtilen paydaşlara karşı sorumluluk sahibidir. Bu bağlamda özel huzurevlerinin paydaşlarına araştırma doğrultusunda bakıldığında, birincil olarak pay sahipleri ve tüketiciler ikincil anlamda ise rakipler, resmi makamlar, toplum ve sivil toplum kuruluşları olarak sıralayabiliriz.

Bu bağlamda birincil paydaşlar kapsamında huzurevi kavramına baktığımızda ise pay sahipleri işletmenin kurucuları, çalışanlar; temizlik, bakım elemanı, teknik servis, psikolog, sosyal çalışmacı ve sorumlu müdürü gibi hizmetin yürütülmesinden sorumlu personeli kapsamakta ve yaşlı yakınları ile yaşlıların birincil olarak iletişim sağladığı kesimi de ifade etmektedir. Tedarik kavramı ise huzurevlerinde yer almamaktadır. Bu noktada nihai olarak tüketiciler ise hizmet alan yaşlılar ve yaşlı yakınlarını ifade etmekte olup verilen hizmetin kapsamı da yaşlılar ile ilgili olduğu için halkanın en önemli kısmını yaşlılar ve yaşlı yakınları oluşturmaktadır.

Huzurevi kapsamında ikincil paydaş grubu ise özellikle İstanbul içerisinde çok fazla özel huzurevi olduğundan rakipler önemli bir yer kapsamakta ve hem lokasyon hem de sunulan hizmetler anlamında rakip huzurevlerinden farklı olmak tercih edilir olmayı ve dolayısıyla huzurevinin doluluk oranını arttırmaktadır. Bir diğer ikincil paydaş olan resmi kurumlar ise hem denetim hem de koordinasyon ve çalışanlar anlamında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığını ifade etmekte, gelir kısmından bakıldığında ise Maliye Bakanlığını kapsamaktadır. Bir diğer paydaş olan toplum ise huzurevlerinin sosyal sorumluluk alanında yer almaktadır. Sivil toplum kuruluşları ise paydaşlar anlamında özellikle huzurevlerinde kalan yaşlılara yönelik hazırlanacak etkinlikler ve yaşlıların aktif bir yaşlılık geçirmeleri anlamında önemli role sahiptir.

4.2.4. Kurumsal Hesap Verilebilirlik

Hesap verilebilirlik son yıllarda yönetim sistemlerinde meydana gelen değişim ve gelişimde önemli bir yer sahip olmuştur (Demirkıran, Eser, ve Keklik: 2011: 5).

Kurumsal hesap verilebilirlik kurumun içinde bulunduğu çevresel yapıya karşı da sorumluluk altında olduğu bu nedenle yaptığı faaliyetlerde sorumluluklarını göz önünde bulundurması gerektiğine vurgu yapmaktadır (Eş, 2008: 32).

Kurumsal hesap verilebilirlik sayesinde faaliyetler gerçekleştirilirken işletme çevresinde yer alan tüm paydaşların “çıkarlarının” göz ardı edilmemesi sağlanmaktadır (Samsun, 2003: 19).

Özel huzurevleri anlamında hesap verilebilirlik noktasında özellikle denetim kısmında birinci olarak sorumlu olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bulunan İl Müdürlükleri olup, yıllık iki kez periyodik olarak huzurevlerinin denetim işlemlerini yürütmektedirler ve kurumların açılışı, uygunluğu olmaması halinde kapanış işlemleri İl Müdürlüklerince yürütülmektedir. Birincil olarak İl Müdürlüklerine, Mali anlamda İşletme olmaları nedeniyle Maliye Bakanlığına karşı sorumlulukları vardır. Aynı zamanda hesap verilebilirlik ve paydaşların çıkarları anlamında tüketiciler olan yaşlı ve yaşlı yakınlarına karşıda sorumlulukları bulunmakta ve insanların yaşamlarına dokundukları için şeffaf bir yapıda olmaları gerekmektedir.

4.3. Sürdürülebilirlik Stratejisi

Sürdürülebilirlik; stratejiye karıştırılmış ya da sonradan dâhil edilmiş olarak ortaya çıkabilmekte ancak stratejiyi hazırlarken sürdürülebilirliğin dâhil edilmesiyle daha verimli ve uzun ömürlü işletmelerin oluşması sağlanmaktadır (Yanık ve Türker, 2012: 295).

Sürdürülebilirlik kavramının yaygın hale gelmesiyle birlikte işletmelerin gelecek planları, yönetim stratejileri, uzun ya da kısa vadeli riskleri hesaplama da sürdürülebilirlik stratejisi de önemli hale gelmiştir.

Sürdürülebilirlik noktasında özel huzurevleri noktasında baktığımızda ise çok sayıda huzurevinin bulunması yaşlı sayısını etkileyen dezavantaj olmakla beraber özellikle çalışacak personel noktasında nitelikli eleman bulunmaması personelin sık sık değişmesi gerek ekonomik sürdürülebilirlik gerekse çalışan sürdürülebilirliğini sektöre uğratmaktadır. Bu nedenle sürdürülebilirlik kavramını taşıyabilen az sayıda huzurevi bulunmaktadır.

4.4. Teoriler

Araştırmada, huzurevlerinin sürdürülebilirliği iki farklı teoriden faydalanılarak değerlendirilmiştir. Bunlardan ilki “Modernleşme Teorisi”, ikincisi ise “Kaynak Tabanlılık Teorisi”dir.

Modernleşme teorisi, toplumsal değişim, yaşlı algısındaki değişimin beraberinde getirdiği süreci açıklamakta, 2. Dünya Savaşı sonrası Amerika’da akım haline gelen ve temelinde siyasi, ekonomik, toplumsal ve “sekülerleşme” gibi geleneksel yapıdan modern yapıya geçişte dört farklı alt yapıyı barındırmaktadır (Altun, 2000: 30).

Modernleşme, kavram olarak içinde bulunduğu seviyeden daha üst seviyede bulunan bir düzeydeki topluma ulaşma, toplumun bu yöndeki değişimi anlamını taşımakla birlikte sürecin beraberinde getirdiği karşı konulamaz değişimi ifade etmektedir (Baran, 2013: 58). Literatür taramasında kavramın günümüzde küreselleşme ve sekülerleşme kavramları ile eş anlamda kullanıldığı gözlemlenmiştir. Modernleşme teorisinin tarihsel sürecine baktığımızda, İkinci Dünya Savaşı sonrasında, iktisatçılar tarafından yaygın olarak kullanılsa da zaman içerisinde sosyoloji içinde önemli bir yere sahip olmuş ve toplumsal süreç ve sorunları açıklamada kullanılmaya başlanılmıştır (Altun, 2000: 7).

Modernleşme kuramı 1950 ve 1960'lı yıllarda sosyal bilimcilerin araştırmalarında önemli yere sahip olmakla birlikte özellikle Talcott Parsons'un yaptığı katkılarla kuram önemli bir seviyeye ilerlemiştir (Coşkun, 1989: 296). Kuram, "sosyal ilerleme" kavramı ile bütünleşmiş ve toplumların daha üst seviyelere ilerlemesi ve tüm toplumun bu değişimin bir parçası olduğuna vurgu yapmaktadır (Rzayeva, 2005: 1).

Modernleşme sürecine tüm bu bilgiler ışığında baktığımızda süreç toplumsal bir dönüşme ve değişme sürecidir. Bu değişim ve dönüşüm süreci toplumun en önemli yapı taşlarından birisi olan aile kurumu üzerinde de etkili olmuştur (Şentürk, 2008: 8).

Araştırmada da kuramın daha çok aile yapısında meydana getirdiği değişiklikler üzerinde durulmuştur. Aile yapısındaki değişim sosyal bilimciler tarafından modernleşme kuramı ile açıklanmış günümüzde aile yapısındaki değişim, tek ebeveynli aileler gibi toplumun temel yapı taşlarından ailedeki değişimin büyük oranda "sekülerleşmenin" etkisiyle gerçekleştiği üzerinde durulmaktadır. Modernleşme sürecinin getirisi olan toplumlardaki aile yapısındaki değişimler, şehir yaşamının beraberinde getirdiği yaşam koşullarından yola çıkılarak yaşlı nüfusun huzurevini tercih etmesi ya da ailelerin yaşlıların bakımının huzurevinde sağlanmasını talep etmesindeki nedenler söz konusu teori ile açıklanmıştır.

Bu çalışmaya temel teşkil eden ikinci bir teori ise "Kaynak Tabanlılık Teorisi"dir. Özel huzurevlerinin de faaliyetlerini gerçekleştirilirken kar amacı gütmeleri ve varlıklarını sürdürme amacı çerçevesinde bir işletme olarak kurulmaları ve sermaye, iş gücü, emek, kar gibi etmenleri bünyelerinde barındırdıklarından yola çıkılarak özel huzurevlerinin sürdürülebilirliği noktasında Kaynak Tabanlılık Teorisi baz alınmıştır.

Kavram olarak kaynak bir işletmenin elinde bulundurduğu, maddi ve maddi olmayan, sermaye, iş gücü, emek gibi işletmenin kuruluşu ve devamlılığını sağlayacak unsurlardır. İşletmelerin varoluş ve devamlılıklarında en önemli yapı taşlarından birini oluşturmaktadır. Kaynak aynı zamanda bir işletmenin elinde bulundurduğu, işletmenin başlangıcından sonuna kadar varlık amacını gerçekleştirmek için kullandığı, “soyut ya da somut olan şeyleri” bütünüyle kapsamaktadır (İzci, 2008: 28).

Kaynak Tabanlılık Teorisi’ni geliştiren Edith Penrose’dır. Kaynak tabanlılık görüşü özellikle 1980’li yıllara gelindiğinde işletmeler için önemli bir yere sahip olmuştur (Güleş ve Özilhan, 2010: 482). Wernerfelt, Rumelt’in ve Barney çalışmalarına önemli katkılar sağlamış ve kuramın kabul görmesinde önemli rol oynamıştır (Yiğit, 2012: 92).

Seth ve Thomas görüşü daha farklı bir açıdan yorumlayarak değer yaklaşımı yönü üzerinde durmuş ve firmaların sahip olduğu varlık ve yeteneklerin onlara üstünlük sağlayacağına vurgu yapmışlardır (Akdede ve Turan, 2008: 5). İşletmede “varlık ve yeteneğin” en önemli iki önemli unsur olduğu ve bu unsurların birbirine bağlı olduğu, varlık unsurunun verimli biçimde kullanılmasının sonucunda işletmenin varlık amacını gerçekleştireceği, bu sayede “yetenek” unsurunu da gerçekleştirmiş olacağından söz etmek mümkündür (Naktiyok ve Karabey, 2007: 206).

Fahy’e göre; kaynak tabanlı görüş ile yapılan araştırmalara bakıldığında, araştırmaların sonuçları ve bulgularının oldukça farklı olduğu, bunun nedenin ise “modellerin anahtar unsurlarını ölçeklendirmek ve kavramsallaştırmadaki temel zorluk” olduğunu, ancak işletmelerin etkinlik düzeylerinin ölçümünde önemli bir “teorik alt yapıya” sahip olduğundan söz etmek mümkündür (Aktaran: Turan ve Akdede, 2008: 7). Görüşün temelinde baktığımızda ise; işletmelerin sahip oldukları kaynakları etkin ve rekabet üstünlüğünü maksimize edecek şekilde etkin verimli olarak kullanması ve işletmelerin uzun süreli devamlılığı yer almaktadır (Güleş ve Özilhan, 2010: 482).

Araştırmada, işletme olarak kurulan ve faaliyetlerine devam eden özel huzurevlerinin varlıklarının devam ettirilmesi noktasında elinde bulunan kaynaklar ile kurumun sürdürülebilirlik noktasında söz konusu teoriden faydalanılmıştır. Şahıslara ait özel huzurevleri açılışında, “Özel Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği” doğrultusunda işlemlerini gerçekleştirmektedir. Özel huzurevleri adı ya da

limited şirketin kurulması ve ticaret unvanı kazanmasıyla açılmakta, diğer işletmeler gibi çeşitli kaynaklara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kaynaklar, sermaye, taşınır ve taşınmaz mallar ve insan kaynağıdır.

Sermaye, işletmenin elinde bulundurduğu maddi ve maddi olmayan (iş gücü, emek gibi) kavramları ifade etmektedir. Özel huzurevlerinde sermayenin maddi olan kısmı daha fazla önem taşımaktadır. Açılış maliyetleri, ruhsatlandırma, uygun bina bulunması, teknik rapor oldukça maliyetli işlemler olmakla beraber işletme kurulduktan ve açılış izni alındıktan sonra yaşlı kabulleri yapılması ve kar elde etmeye başlanması uzun bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte işletmenin giderlerinin karşılanması içinde maddi sermayeye fazlasıyla ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırma sırasında yönetici/sorumlu müdürlerle yapılan görüşmelerde, işlemlerin uzun zaman ve ciddi maliyetlerle gerçekleştirildiği, kapasitenin yarısından fazla yaşlı sayısına ulaştıktan sonra işletmenin başa baş noktasına geldiği, bu sürecin ise uzun olduğu bilgileri edinilmiştir.

Özel huzurevleri için diğer önemli kaynak ise taşınır ve taşınmaz mallar oluşturmaktır. Huzurevinin açılışı için ilgili yönetmelikte yer alan şartları taşıyan binanın bulunması, söz konusu binanın iç dizaynının oda metrekare büyüklüklerinin uygunluğunun sağlanmasında yaşanan zorluklar ve mekânın yeniden dizayn edilmesi gerekliliği gibi nedenlerle açılış maliyetli bir süreci içermektedir. Binanın mekân bulunması, ruhsatlandırılması süreci ve bulunan mekanın uygunluğu konusunda sorunlar yaşanmaktadır.

İnsan kaynağı, işletmenin faaliyet alanlarındaki işlemleri gerçekleştirebilmek amacıyla işletmenin ihtiyaç duyduğu önemli unsurlardan biridir. Özel huzurevlerinde yaşlılara hizmet verilmesi ve iş unsurunun insan hayatı odaklı olması nedeniyle çalışan insan unsuru niteliği ayrı bir önem taşımaktadır. Personellerin ilgili yönetmelikte yer alan nitelikleri taşımasının yanı sıra yaşlının öz bakım ihtiyaçlarını karşılaması ve uzun çalışma saatleri nedeniyle sabır ve hizmet odaklı olmaya en fazla ihtiyaç duyulan sektörlerden birini oluşturmaktadır.

Bu doğrultuda özel huzurevlerinin tüm bu kaynakları kullanarak işletmenin devamlılığı noktasındaki çalışmaları, artan yaşlı nüfusun söz konusu sektöre olan talebi arttırması ve sektörün geleceği hakkında çıkarımlarda bulunurken Kaynak Tabanlılık Teorisi kullanılmıştır.

Sürdürülebilirlik kavramı açısından özel huzurevlerini değerlendirdiğimizde; Kurumsal sürdürülebilirlik boyutunda, özel huzurevleri için ekonomik sürdürülebilirlik oldukça önemli bir noktada yer almakta hizmetlerin kesintisiz olması oldukça önem taşımaktadır. Büyük bir maliyet gerektiren açılış sürecinden maddi kazanç sağlayacağı döneme kadar yapılan yatırımların karşılığının alınması ve dengeye gelebilmek huzurevlerinde diğer işletmelere göre fazlasıyla hayati önem taşımaktadır.

Sosyal sürdürülebilirlik boyutunda, huzurevlerine bakıldığında ise özel huzurevleri için marka olabilme ve tercih edilebilme anlamında bu kavram oldukça önemlidir. Köklü ve sosyal alanlarda adını duyurmayı başarmış kurumlar daha çok tercih edilmektedir.

Çevresel sürdürülebilirlik boyutuna ise, özel huzurevlerinde rastlanılmamakta, yaptığı işin insan ve hizmet odaklı olması nedeniyle ekolojik dengeye zarar vermemekte ve bu noktada diğer işletmelerden sorumluluk anlamında ayrılmaktadır.

BÖLÜM 5

YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nitel araştırma yöntemi olan mülakatın alt türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmaların nicel araştırmalara oranla insan davranışlarının temelinde yer alan nedenleri derinlemesine analiz etmedeki üstünlüğünden yararlanılarak, derinlemesine analiz yapmak amacıyla seçilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2014: 108).

Gözlem, “herhangi bir soru yöneltme söz konusu olmadan insanları, nesnelere ve olayları sistematik bir şekilde gözlemleyerek teşhis ve not etme sürecidir” (Aktaran: Baş ve Akturan, 2013: 99). Gözlem yönteminin güçlü ve zayıf yönlerine Tablo 5’de bunlara yer verilmiştir.

Tablo 7: Gözlemin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Gözlemin Güçlü Yönleri;	Gözlemin Zayıf Yönleri;
*Objektif veri elde etmeyi sağlar, *Uzun süreli gözlem imkânı tanınması, *Verinin daha güvenilir ve yansız olması.	*Kontrol imkânının az olması, *Doğal ortamda olması nedeniyle gözlemcinin kontrolünün zayıf olması, *Verileri sayısallaştırma sorunu, *Sonuçları yorumlamadaki güçlükler.

Kaynak: (Gürbüz, Şahin, 2014: 180).

Bu Araştırmada, araştırmacının Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı İl Müdürlüğü Yaşlı Hizmetleri Şubesinde görev aldığı 2009-2016 yıllarındaki gözlemlere ve yakın zamanda görev yaptığı Beylikdüzü Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ile Zeytinburnu Huzurevindeki yaşlılar ve aileleri üzerinde yaptığı gözlemlere yer verilmiştir. Ayrıca İstanbul ilinde faaliyet gösteren 14 sayıda özel huzurevlerinde yönetici/sorumlu müdürlerle, 2 denetim yapan personel ve 5 eski çalışan ile yapılan yüz yüze görüşme sonuçlarına yer verilmiştir.

Araştırmanın en önemli kısmını oluşturan diğer bir nitel araştırma yöntemi ise Nitel araştırma yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşmedir. Mülakat, araştırma yapılan konu hakkında soru sorma tekniği ile karşılıklı iletişim içerisinde olmak koşulu ile gerçekleştirilen yöntemdir (Aziz, 2013: 85). Araştırmada derinlemesine analiz yapmak

ve yüz yüze iletişimin güçlü yönlerinden faydalanılması planlanmış ve araştırmanın daha detaylı olması hedeflenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmede hazırlanan soru formunun dışında derinlemesine analize izin veren bir yöntemdir (Gürbüz ve Şahin, 2014: 182). Araştırmada görüşme sırasında oluşabilecek sorular hakkında da detaylı analiz yapılabilmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir.

Tüm araştırma yöntemlerinde olduğu gibi mülakat yönteminin de güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır. Bunlar Tablo 6'da belirtilmiştir;

Tablo 8: Mülakatın Güçlü ve Zayıf Yönleri

Mülakatın Güçlü Yönleri	Mülakatın Zayıf Yönleri
Gerçeğe yakın ve detaylı bilgi toplama	Yüksek maliyet
Görüşülen kişiden cevap alabilme olasılığının fazlalığı	Uzun zaman alması
Her iki taraf içinde esnek ve verimli olması	Kişisel yanlılık
Sözlü olmayan unsurlardan yararlanma, (jest mimik gibi)	Elde edilen verilerin standart olmayışı
Görüşmede bilgi edinme oranının yüksek olması.	Bilgilerin ihmali ve önemli hususların atlanabilmesi.

Kaynak: (Gürbüz, Şahin, 2014: 183).

Araştırmada özel huzurevlerinde bulunan yaşlı ve personelle görüşme yapılması amaçlanmış ancak özel huzurevlerinde kalan yaşlıların sağlık durumlarının uygun olmayışı Alzheimer, Demans vb. rahatsızlıklarının bulunması nedeniyle mülakat sadece yöneticilerle yapılmış ve araştırmanın tek yönlü yapılmasına neden olmuştur.

Araştırma nitel bir araştırma olduğundan hipotez kullanılmamış ve temel sorulara yanıt aranmıştır. Mevcutta bulunan bir olayın amaçlarının ortaya konulması için yapılan “betimleyici nitel araştırmada” hipotez kurulmaz (Aktaran: Toy ve Tosunoğlu, 2007:5). Araştırmada artan yaşlı nüfus ve özel huzurevlerinin sürdürülebilirliğinden yola çıkılarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1- Artan yaşlı nüfusun mevcut durumu nedir ve gelecekte hangi noktada olacağı öngörülmektedir?

2- Modernleşmenin aile yapısı ve yaşlıya bakış açısı üzerindeki etkileri nelerdir?

3- Huzurevi tercihini etkileyen faktörler nelerdir?

4-Artan yaşlı nüfusun özel huzurevlerinin sürdürülebilirliğine etkileri nelerdir?

5-Özel huzurevlerinin mevcut durumu ve huzurevi sahiplerinin beklentileri nelerdir?

6-Özel huzurevlerinin sürdürülebilirliği ve gelecekteki durumu nedir?

Yukarıda yer alan soruların cevapları kodlama yöntemi kullanılarak kategorileştirilmiş ve yorumlanmıştır.

5.2. Evren ve Örneklem Grubu

Araştırmanın evreni, Türkiye, örneklem ise; İstanbul'da yaşayan 55 yaş üstü yaşlı bireyler, azınlıklara ait huzurevleri, kamu huzurevleri, yerel yönetimlere bağlı huzurevleri, dernek ve vakıflara ait huzurevleri ve “özel huzurevleri” olarak belirlenmiştir. Huzurevlerine kabul sürecinde yaş sınırlaması devlete bağlı huzurevlerinde 60 yaş ve üzeri iken özel huzurevlerinde bu yaş sınırlaması 55 yaş ve üzeri olarak kabul edilmektedir. Konuya ilişkin araştırma evreni belirlenirken devlete bağlı huzurevleri gerek zaman, gerekse izin alma konusunda yaşanan uzun süreç ve aksaklıklar nedeniyle kapsam dışı bırakılmıştır. Araştırma kapsamında sayısal açıdan İstanbul İlinde yer alan huzurevlerinin dağılımı ise “Yerel yönetimlere bağlı huzurevleri”:2 adet, “Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Bağlı Huzurevleri”:1 adet, “Dernek ve Vakıflara Ait Huzurevleri”:12 adet, “Azınlıklara Ait Huzurevleri” :5 adet, “Gerçek Kişilere Ait Özel Huzurevi”: 77 adet huzurevi bulunmaktadır (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2018).

Sayısal dağılıma bakıldığında yalnızca İstanbul İlinde bulunan gerçek kişilere ait özel huzurevlerinin sayısının Bakanlığın devlete bağlı Türkiye genelindeki kamuya ait 131 huzurevine yakın bir sayıya sahip olduğundan da söz etmek mümkündür.

İstanbul'da nüfusa oranla 9 adet resmi huzurevinin bulunması, sırada bekleyen yaşlı sayısının fazlalığı, huzurevlerinden sadece 1 huzurevinin yalnızca ücretsiz yaşlılara hizmet vermesi, geri kalan huzurevlerinin de kapasite üstü hizmet vermesi, gelir durumu yüksek olan kesimin özel huzurevlerini tercih etmesi, geliri az olan ya da olmayanların ise mağdur olması ile sonuçlanmaktadır.

Kamuda sürdürülebilirlik noktasında artan yaşlı nüfusa oranla huzurevlerinin yetersizliği söz konusuysen özel huzurevlerinde de yukarıda yer alan problemler

bulunmaktadır. Bu nedenle araştırmada sürdürülebilirlik noktasında kamudan daha çok özel huzurevlerinin mevcut durumları da incelenmiştir.

Araştırmada, 14 huzurevinden yönetici/sorumlu müdür, özel huzurevlerinin denetimlerini yapan 2 sosyal çalışmacı ve özel huzurevlerinde daha önce çalışarak ayrılan ve mevcut durumda kamu huzurevlerinde bakım elemanı olarak çalışan 5 personel ile görüşme sağlanmıştır.

Araştırmada, görev yaptığım 6 yıllık Yaşlı Hizmetleri şubesi ve 2 yıllık huzurevinde yer alan gözlem ve deneyimlere de yer verilmiştir.

5.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmada yöneticilere yönelik olarak nitel araştırma yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile sorular hazırlanmıştır. Görüşme sırasında oluşabilecek diğer sorulara da yanıt alabilmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme yapılmasının uygun olacağı dşnlmştir.

Özel huzurevlerinin büyük çoğunluğunun Anadolu yakasında bulunması nedeniyle zaman ve maliyet açısından sorunlar yaratmıştır. Huzurevlerine ulaşımın zorluğu ve mülakat yönteminin uzun zaman alması aynı gün içerisinde çok fazla huzurevine gidilmesine olanak tanımamış ve araştırmanın zamanı uzamıştır.

Ayrıca, sorumlu müdürlerin yaz tatiline çıkmaları ve izin sürecinde yerine vekalet eden kişilerin genellikle sağlık kökenli olması gibi nedenlerle görüşme süreçleri ertelenmiş, bu da araştırmanın geniş bir zamana yayılmasına neden olmuştur.

Araştırmanın başlangıcında gidilen huzurevlerinde yaşlılarla mülakat yapılmak istenilmiş ancak sağlıklı bir görüşme sağlanamadığından araştırma tek yönlü yöneticilerle mülakat olarak düzenlemiştir.

Yöneticilerle yapılan mülakatlarda ses kayıt cihazı kullanılmış, ancak yöneticilerin izin verdikleri halde soruları cevaplariken ses kayıt cihazı olmadığında daha rahat cevap verdikleri gözlemlenmiş ve özellikle huzurevinin maddiyatı ile ilgili konularda çok fazla açıklıkla yanıt vermek istemedikleri tespit edilmiştir. Bazı huzurevleri randevu almadan mülakat sorularını talep etmiş ve sorular incelendikten sonra dönüş yapılmaması, aranmasına rağmen randevu alınamaması huzurevi seçimi noktasında zorluklara neden olmuştur. Araştırmaya zel huzurevi yöneticilerinin bir bölümü,

kurum sahipleri tarafından araştırmaya olumlu bakılmayacağını ve kendileri için bunun sorun yaratacağını dűřündükleri için katılmak istememiştir.

Verilerin toplanmasında ayrıca Aile, alışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Tűrkiye İstatistik Kurumu gibi kurumların saha çalışmasından elde ettikleri sayısal veriler, çalıştığım kurumda yaptığım gűzlemler ve literatűr taramasından da yararlanılmıştır.

5.4. Verilerin özűmlemesi

Yapılan gűrűşmelerde gerek kullanılan gűrűşme sürecinin zaman alması gerekse İstanbul İlinde özel huzurevlerine ulařılabilirlik noktasında genellikle Anadolu yakasında bulunması arařtırmanın zamansal ve maliyet açısından tűm huzurevleri ile gűrűşebilme konusunda kısıtlılık oluřturmuřtur. Arařtırmada nitel arařtırma olan műlakat ve gűzlemle elde edilen verilerin analizi yapılarak kapsamlı bir řekilde sonuç bölüműne ayrıřtırılarak aktarımı sađlanmıřtır.

Arařtırmada, verilerin özűmlenmesinde yarı yapılandırılmıř gűrűşmede yer alan soruların cevapları kodlama yöntemi kullanılarak deđerlendirilmiřtir. Ayrıca gűzlem, literatűr taraması ve ilgili kurumlarca yapılan saha arařtırmalarında elde edilen sayısal veriler ile arařtırmanın desteklenmesi sađlanarak bűtűncűl hale getirilmiřtir. Kodlama yöntemi kullanarak yapılan gűrűşmelerdeki kayıtlar özűmlenmiř ve gizlilik ilkesine riayet edilerek kurum ve kiři isimlerine yer verilmemekle birlikte tarafsız olarak aktarılanlar sonuç bölüműne yansıtılmıřtır.

Sonuç bölüműnde yařanan sorunlar ve bu sorunların özűmlerine dair önerilere yer verilmiřtir. Arařtırmanın tarafsız olması amacıyla eski çalıřanlar, denetimle görevli personeller ve kuruluř yönetici/sorumlu műdűrleriyle gűrűşme yapılmıř, bűylece farklı perspektiflerden bakılarak arařtırmanın sonuca ulařtırılması sađlanmıřtır.

5.5. Demografik Veriler

Arařtırmada, özelden kamuya geçen 6 bakım elemanı, özel huzurevlerinin denetiminden sorumlu 2 sosyal çalıřmacı, özel huzurevinde görevli 14 yönetici/sorumlu műdűrle gűrűşűlműřtür. Gűrűşme yapılan kiřilerin mesleki ve demografik bilgileri ařađıda yer alan tablo 9, tablo 10 ve tablo 11'de belirtilmiřtir.

Tablo 9: Denetim Yapan Personellere İlişkin Bilgiler

Kod	Cinsiyeti	Mezuniyet Durumu	Mesleği	Deneyim
D1	Kadın	Lisans	Sosyal Çalışmacı	4 yıl
D2	Erkek	Lisans	Sosyal Çalışmacı	2 yıl

Tablo 9’da görüşme yapılan denetim yapmakla görevli personele ilişkin verilere bakıldığında, denetimlerde meslek elemanlarının tercih edildiği ve söz konusu personellerin deneyimlerinin en az 2 yıl olduğu görülmektedir.

Tablo 10: Çalışanlara İlişkin Bilgiler

Kod	Cinsiyeti	Mezuniyet Durumu	Mesleği	Deneyim
Ç1	Erkek	Ön Lisans	Bakım Elemanı	6 yıl
Ç2	Erkek	Lise	Bakım Elemanı	2 yıl
Ç3	Kadın	Lise	Bakım Elemanı	2 yıl
Ç4	Erkek	Lise	Bakım Elemanı	1 yıl
Ç5	Kadın	Lise	Bakım Elemanı	1 yıl

Tablo 10’da yer alan verilere bakıldığında görüşme yapılan bakım personellerinin en az lise mezunu olduğu, alanda en çok deneyime sahip olan personelin 6 yıl olduğu diğer personellerin ise özel huzurevlerindeki çalışma şartları nedeniyle daha kısa süreli çalıştıkları görülmektedir.

Tablo 11: Yönetici/Sorumlu Müdür Bilgileri

Kod	Cinsiyeti	Mezuniyet Durumu	Mesleği	Deneyim
Y1	Erkek	Lisans	İnşaat Mühendisi	22 yıl
Y2	Erkek	Lisans	Farmakolog	6 yıl
Y3	Kadın	Lisans	Hemşire	8 yıl
Y4	Kadın	Lisans	Hemşire	15 yıl
Y5	Kadın	Lisans	Psikiyatrist	3 yıl
Y6	Kadın	Lisans	Sosyal Çalışmacı	3 yıl
Y7	Erkek	Lisans	Psikolog	1 yıl
Y8	Erkek	Lisans	İşletme	4 yıl
Y9	Erkek	Lisans	Sosyal Çalışmacı	1 yıl
Y10	Erkek	Lisans	Sosyal Çalışmacı	1 yıl
Y11	Erkek	Lisans	Sosyal Çalışmacı	1,5 yıl
Y12	Kadın	Lisans	Psikolog	5 yıl
Y13	Erkek	Lisans	Psikolog	1 yıl
Y14	Kadın	Lisans	Psikolog	5 yıl

Tablo 11’de yer alan verilere bakıldığında, görüşme yapılan yönetici/sorumlu müdürlerin tamamının lisans mezunu olduğu, işletme, inşaat mühendisliği ve farmakoloji, hemşirelik gibi farklı branşlardan yönetici/sorumlu müdürlerin bulunduğu ve farklı deneyim sürelerine sahip oldukları görülmektedir. Mesleki anlamda ağırlıklı olarak meslek elemanlarının görev yaptığı ve cinsiyet dağılımında kadın-erkek oranların yaklaşık olarak aynı olduğu dikkat çekmektedir.

BÖLÜM 6

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, özel huzurevlerinde görevli 14 yönetici/sorumlu müdür, özel huzurevlerinde daha önce çalışan ve şartlar nedeniyle ayrılan 5 personel ve kurumların denetimini yapan 2 sosyal çalışmacı ile görüşülmesi sonucu elde edilen sonuçlar ve kişisel izlenimler, kaynak tabanlılık ve modernleşme teorisinden yararlanarak yorumlanmıştır. Değerlendirmeler *yasal boyut, personel, yaşlılar ve yaşlı yakınları*, olmak üzere üç ana başlıkta analiz edilerek yorumlanmıştır.

6.1. Yasal Boyut

Bu bölümde özel huzurevlerinin yönetmelik, açılış, teşvik, ücretlendirme, ihale ve denetim konularında araştırmada elde verilerin analizi Modernleşme ve Kaynak Tabanlılık Teorisi baz alınarak yorumlanmıştır.

Türkiye’de özel huzurevleri başvuru süreci, açılış işlemleri ve kuruluşun işleyişi boyutunda iş ve işlemlerini “Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği” doğrultusunda yürütmekte ve ilgili yönetmelik ve yasal mevzuat çerçevesinde denetime tabi tutulmaktadır. Konunun yasal boyutu ve yönetmelikte yer alan aksaklıklar araştırmadaki tüm görüşmelerde istisnasız olarak yer alan başlıklar arasındadır.

Araştırmada, kurum yöneticileri ile teşvik konusunda yapılan görüşmelerde özel huzurevlerinin kamu huzurevlerinden sayıca fazla olması ve kamu huzurevlerinde yer alan sıra durumunun fazlalığı nedeniyle kendilerinin devletin yükünün bir kısmını aldıkları, ancak açılış işlemlerinin işletme olarak gerçekleştirilmesi nedeniyle kira, elektrik su gibi giderlerin iki kat fazla yansıdığı ve bu konuda devletten indirim talep ettikleri belirtilmiştir. Konuya ilişkin 14 kurum yönetici/sorumlu müdürü ile yapılan görüşmede 11 yönetici/sorumlu müdür teşvik ve giderlerde indirim talebinde bulunulmuştur. Görüşmelerde D1 ve D2 açılış maliyetlerinde teşvik olması gerektiğini yurt dışında benzer uygulamaların olduğunu ve huzurevlerinin bu konuda sorun yaşadığını ifade etmiştir. İstanbul şartlarında uygun arazi ve bina bulunmasının zor olduğu ve sektörde yeni huzurevlerinin açılabilmesi açısından faturalardaki Katma Değer Vergisi (KDV) oranının azaltılarak bu durumun ücretlere yansımaları, arazi sağlanması ve vergi koşullarının desteklenmesinin sektörel gelişim ve özel huzurevlerin tercihi noktasında önemli bir yere sahip olacağına dikkat çekilmiştir.

Azınlıklara ait huzurevleri ise, hem sayıca az olmaları hem de kendilerine yetebilme noktasındaki sorunların devlet desteği ile aşılabileceği ve bunun kendilerini ülkemizde güvende hissetmelerini sağlayacağı belirtilmiştir. Y12 ise teşvik yerine vakıflara ait huzurevlerine “özel hastanelerde sosyal güvenlik kurumunun ücretleri belli bir oranda karşılması şeklinde devlet desteğinin sağlanmasını” talep etmişlerdir. Yapılan görüşmelerde denetimde görevli personel ve özel huzurevlerindeki yönetici/sorumlu müdürlerin tamamının teşvik konusunda ortak görüşe sahip oldukları da tespit edilmiştir.

Kaynak sağlama ve giderlerin karşılanması noktasında kaynak tabanlılık teorisinden bakıldığında, özel huzurevlerinin arazi, giderler, kurum açılmadan personelin hazır olması ve ücretlerinin ödenmeye başlanılmasının yüksek olan açılış maliyetlerini daha da arttırdığı ve ilk açılışta kuruluşların bu gideri yeterli sermaye olmadan karşılamasının zorluk yarattığı, alana hakim meslek elemanları ve huzurevi açmak isteyen şahısların bu maliyetler nedeniyle vazgeçtikleri ya da “sektörün maddi durumu yüksek” olan kişilerce yapılabileceği kanaatinin hakim olduğu gözlemlenmiştir. Teşvik konusunda ülkemizde gündüzlü bakım hizmeti veren kuruluşların sayıca az olması ve çok fazla kullanılan bir model olmaması nedeniyle bu konuda Belediyeler ve Kaymakamlıkların ilçelerde çalışma yapmasının yatılı kurum bakımının yükünü azaltacağı belirtilmiştir. Kurumlara yapılan başvurularda bireylerin yakınları ile gündüz ilgilenemedikleri ve bakacak kimsenin olmaması ve alternatif bir model bulunmadığından kurum bakımını tercih ettikleri bu modelin gelişmesi ve yaygınlaşması durumunda yaşlıların hem sosyalleşmesi hem de ev ortamından uzaklaşmadan bakımının mümkün olduğu ifade edilmiştir.

Teşviklere modernleşme teorisi ile bakıldığında günümüzde ailedeki bireylerin tamamının çalışma hayatında olması, yaşlıların izole olmasına ve yatılı kurum bakımı hizmeti almasına neden olduğu, gündüz anne ve babaları ile ilgilenebilecek durumlarının olmaması sebebiyle huzurevi modelini tercih eden kesim için bu modelin bir alternatif olacağı, yatılı kurum bakımlarına alternatif olarak yaşlı bireylerin yaşam kalitesini yükselteceği gözlemlenmiştir.

Yasal boyut kapsamında her yıl Valilik Makamı ve oluşturulan komisyon tarafından belirlenen huzurevi ücretlerine ilişkin elde edilen sonuçlar özellikle kurumların sürdürülebilirliği noktasında önemli yere sahiptir ve kar amacı güden kurumlar olmaları nedeniyle özel huzurevleri kamu huzurevlerinden ayrılmaktadır. Yapılan

görüşmelerde 13 yönetici/sorumlu müdür, 2 denetim yapmakla görevli personel, bakım ücretlerinin kurumların standartlarına göre değişmesi gerektiği, belirlenen taban ve tavan ücretlerin huzurevleri için uygun olmadığı ve tavan ücret uygulamasının kaldırılması gerektiği ifade edilmiştir. Özel huzurevlerinin gerek statü gerekse imkânlar noktasında birbirinde farklı standartlara sahip olmaları ve fiyatlandırmanın huzurevlerini kategorilerine göre sınıflandırılarak kademeli olarak belirlenmesinin gerektiği vurgulanmaktadır. Aynı zamanda kademeli fiyatlandırmanın yanı sıra huzurevi ücretlerindeki %8 olan KDV'nin kaldırılması veya azaltılması böylece yaşlı yakınlarının özel huzurevlerini daha fazla tercih edecekleri bunda özel huzurevlerinin işleyiş ve devamlılığı noktasında önemli olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu durum huzurevlerinin tercih edilirliliğini arttıracak, her huzurevinin farklı özelliklere sahip olup aynı ücretin alınması noktasında dengesizliği ortadan kaldırılabileceği düşünülmektedir.

Y2, Y8 ve Y9 ile yapılan görüşmede bakım ücretlerinin tahsili konusunda huzurevi sorun yaşadıklarını ve bazı yaşlı yakınlarının bu konuda yaptırım olmaması nedeniyle durumu suiistimal ettiklerini ifade etmiş ve ücretlerin tahsili için devlet tarafından "yaptırım talebi" bulunmuştur. Ödenmeyen ücretler ve yaşlı yakınlarının bu konuda duyarsız davranmalarının kurumlarda likidite sorununa yol açması özellikle yaşlı sayısı az olan huzurevlerinin sürdürülebilirliği noktasında sorun teşkil etmektedir. Bu durum ise kaynak tabanlılık teorisi perspektifinden de bakıldığında, diğer huzurevleri ile rekabet edemeyerek devir yoluna gitmelerine neden olmaktadır.

Huzurevlerinin gerek buldukları konum kira ve giderler açısından farklı olması gerekse sunduğu hizmetlerin farklı olması nedeniyle fiyat farklılaştırmasına gidilmesi halinde rekabet güçlerini maksimize edebileceği ve farklı fiyatlandırmanın huzurevinin standardını yükseltmek ve daha iyi hizmet verme için çaba göstermesi sonucu yaşlıların yararına olacağı sonucuna varılmıştır.

Yaşlı yakınlarının kamu huzurevlerinde sıra olması nedeniyle özellikle özel bakıma ihtiyaç duyan yaşlıları için özel huzurevlerini tercih etmek istedikleri, ancak ücret konusunda zorluklar yaşamaları ve bu konuda yaşlı yakınlarına devlet tarafından destek sağlanmasının hem kamu huzurevlerindeki sıra durumunu azaltacağı hem de özel huzurevlerine talebi arttıracak belirtilmiştir. Böylece sayıca daha fazla yaşlıya ulaşılarak, mağdur durumda olan ve kurum bakımına ihtiyacı olan yaşlıların mağduriyetlerinin giderileceği gözlemlenmiştir.

Kurumlardan hizmet alan ücretsiz yaşlıların giderlerinin kurum tarafından bağışlarla sağlandığı, bağışların yetersiz kaldığı ve bu yaşlılar için devlet desteğinin önemli olduğu, böylece kurumlarında bu yaşlılara daha kaliteli hizmet vermesinin mümkün olacağı 14 yönetici/sorumlu müdür ve denetim yapmakla görevli 2 personel tarafından belirtilmiştir. Ayrıca denetim yapan personel ve huzurevleri yöneticilerinin çoğunluğu, yaşlı yakınlarının ve yaşlıların ücretsiz durumda kalan yaşlıları dışladığını, kurum bakımından faydalanmamaları için zaman zaman huzurevi yönetimine baskı yaptıkları ve yaşlılarını huzurevinden almak istemeleri nedeniyle yaşlı kayıplarının yaşandığı, özel huzurevinde ücretli kalan yaşlı ile ücretsiz kalan yaşlı arasındaki farklılıklar nedeniyle ücretsiz olarak hizmet olan yaşlının psiko-sosyal açıdan olumsuz etkilendiği bu nedenle bu yaşlılar için alternatif bir model üretilmesi ve huzurevlerinin zorunlu tutulmaması gerektiğini belirtilmiştir.

Konuya modernleşme teorisi bazında baktığımızda, ailesi tarafından ya da yaşamda üstlendikleri rolleri artık üstlenememeleri nedeniyle psikolojik açıdan olumsuz ücretsiz yaşlıların özel huzurevlerine yerleştirilmeleri ve oradaki yaşam standardına uyum sağlayamamaları daha fazla izole olmalarına neden olmaktadır. Konuyla ilgili yaşlıların daha refah içerisinde yaşamaları için geliri olmayan yaşlılara devlet tarafından alternatif model geliştirmelerinin daha yararlı olacağı sonucuna varılmıştır.

Açılış işlemleri “Özel Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği” hükümlerince gerçekleştirilen özel huzurevleri, gerek açılış işlemleri gerekse açılış maliyetleri açısından oldukça güçlü bir sermaye ve alt yapı gerektirmektedir. Açılış işlemlerinin hem maliyet hem de yasal zemin nedeniyle uzun uğraşlar gerektirdiği 14 yönetici/sorumlu müdür ve denetim yapmakla görevli 2 personel tarafından belirtilmiştir.

Açılış için ilgili yönetmelikte yer alan kriterler doğrultusunda bina bulmak ve oda kriterleri ile bulunan binanın uygunluğu noktasında yaşanan sorunlar nedeniyle çok fazla tadilat gerektirmesi ve bina sahiplerinin zaman zaman bu konuda sıkıntı çıkarmaları nedeniyle bina bulunmasında sorun yaşanmakta olduğu görüşülen 5 huzurevi yönetici/sorumlu müdürü tarafından ifade edilmiştir. İstanbul’da söz konusu kriterleri taşıyan huzurevlerinin merkezden ve yerleşimden uzak olmalarının huzurevleri için dezavantaj olması sorunsal yaratmaktadır.

Açılış maliyetlerinin fazla olması, binaların istenilen koşullarda olamaması doğrudan doğruya yaşanan zorluklar, özel huzurevlerinin devamlılığı noktasında kısa vadede kâr amacı güden bireyler tarafından tercih edilmemesine neden olmaktadır. Ayrıca maliyetler özellikle alanda deneyimli ve yaşlılara daha fazla fayda sağlayabilecek meslek elemanları tarafından kuruluş açmak isteseler dahi alana sıcak bakmamalarına yalnızca sahada hizmet vermelerine neden olmaktadır. Kurum açmak için uzun uğraşlar ve güçlü bir maddi alt yapı istemesi sektörün tercih edilmesini de kısıtlamakta olduğu köklü kurumların ise yeni şube açmak yerine devredilen kurumları alarak maliyetleri azaltarak kar elde etmeye çalışmalarına neden olmakta bu durumda rekabet azalmaktadır. Uzun vadede köklü kurumların daha sağlam şekilde ayakta kalacağına ve rekabet ortamı olmaması nedeniyle yeniliklerden uzak durmalarına ve kendilerini geliştirememelerine neden olacağı sonucuna varılmıştır. Görüşmede Y14 tarafından tüm görüşmelerin aksine “sektörün kar amacı gütmemesi gerektiği ve sivil toplum örgütlerine devredilmesi gerektiği” ifade edilmiştir. Y5, Y7 ve Y8 tarafından ise sektörde franchising sisteminin oluşması gerektiği ifade edilmiştir.

Özel Huzurevleri, “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü” Yaşlı Hizmetleri Şubesi “Özel Huzurevleri” Biriminde görevli bir şube müdürü ve iki meslek elemanı tarafından yılda periyodik olarak iki kez denetlenmekte ayrıca denetim sonrası kontroller ve yılda birkaç kez yaşlılık alanında görevli İl Müdür Yardımcısı ve ek hizmet birimlerinde görevli meslek elemanlarınca Anadolu ve Avrupa yakasında gece denetimleri yapılmaktadır. Ancak özel huzurevlerinin sayıca fazla olması gece denetimlerinde tüm kuruluşların denetlenmesine engel teşkil etmekte ve daha çok sorun yaşanan huzurevleri denetlenmektedir. Bu denetimler ve kuruluşlara yapılan uyarılar sonucu gerekli düzenlemeleri yapmayan huzurevlerine sırasıyla uyarı, para cezası ve son olarak kapatma işlemi uygulanmaktadır.

İstanbul bazında özel huzurevlerinin sayıca fazla olması ve denetimi gerçekleştiren personelin az sayıda olması kuruluşların denetimi ve sorunları olduğunda çözüme ulaşmaları noktasında sıkıntılar yarattığını belirtirken bazı kurumlar işleyişten memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Denetimi yapan personellerin kuruluş sayısına oranla az personel bulunduğunu ifade etmiş ve İl bazında kuruluş denetimi yapan personellerin değişmesi nedeniyle kuruluşların denetim ve sonrası süreçlerde özellikle adapte olma noktasında sorun yaşamalarına sebep olmakta ve göre bu durum aksaklık yarattığı 14 yönetici/sorumlu müdür ve denetim yapmakla görevli 2 personel

tarafından ifade edilmiştir. Denetimlerin sıklaştırılmasının gerekliliğine de vurgu yapılmıştır.

Ayrıca söz konusu denetim işlemlerinin yalnızca “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” tarafından yapılmaması gerektiği diğer disiplinler tarafından da özellikle “Sağlık Bakanlığı”, “Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı” tarafından yapılmaması, her Bakanlık kendi alanında ilgili huzurevinin standardını denetlemesi huzurevlerinin kontrol edilebilirliğinin daha üst düzeyde olacağı, görüşmeler sırasında 5 eski çalışan, 14 yönetici/sorumlu müdür ve denetim yapmakla görevli 2 personel tarafından belirtilmiştir.

Kurumların işleyişinde daha verimli olunması ve yaşlılara daha iyi hizmet sunulabilmesi açısından alanda deneyimli ve emekli olan sosyal çalışmacıların kurumlara ilgili Bakanlıklar tarafından görevlendirilmesi böylece kuruluşların ve sahada yeni olan meslek elemanlarının bu kişilerden alacakları süpervizörlük ile daha donanımlı, daha kaliteli hizmet sağlaması böylece denetim yükünde aza indirilmesinin mümkün olacağı ifade edilmiştir. Bu sayede hem mesleki donanım hem de kurumlarda etkinlik ve yaşlıların maksimum fayda sağlayacağı denetçi ve yöneticiler tarafından ifade edilmiştir.

Alanda özellikle tüm İllerde bulunan huzurevlerinin ve Bakanlık yetkilileri ile İl bazındaki yetkililerin katılarak düzenleneceği ve sorunların tartışılarak ortak payda da çözümlenmesine yönelik yılda en az bir kez Çalıştay düzenlenmesi ve kurumsal bağların bu sayede güçleneceğine aynı zamanda kurumların sorunlarının çözümünde de yol faydalı olacağına da dikkat çekilmektedir. Kurumlar arası bağların İl bazında İl Müdürlükleri tarafından düzenlenecek organizasyonlarla güçlendirilmesinin “hem yaşlılar hem de kurumlar adına faydalı olacağına ve alanda kurumların birbirinden uzak ve kopuk olmasının önüne geçileceği ve bunun sürdürülebilirlik ile huzurevlerinin bütüncüllüğü açısından önemli olduğu” Y1, Y4, Y10, Y14 tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca, kurumların birleştirilmesi noktasında Özel huzurevleri derneğinin de aktif rol oynaması ve bütünleştirici bir strateji izlemesi gerektiği de tüm huzurevleri tarafından ifade edilmiştir.

Devlet tarafından geliri az olan yaşlıların özel huzurevlerinden hizmet almalarına yönelik yapılan ihalede kuruluşlara ödenecek tutarın az olması nedeniyle kurumların bu modelin uygulanabilirliğinin ekstra maliyet getireceği 5 huzurevi yönetici/sorumlu

müdürü tarafından belirtilmektedir. Araştırmadaki huzurevi yöneticilerin bir bölümü ise bu konuda ihalenin boş olan yatak sayılarını doldurması noktasında yararlı olacağını bu sayede maliyetlerin azalacağını düşünmektedir. Bu konuda fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Azınlıklara ait huzurevleri ise ihale yöntemine dahil olmak istemediklerini kendilerinin hizmet verdiği kitlenin yalnızca azınlık olduğunu ve diğer kesimlere hizmet vermek istemediklerini belirtmişlerdir. İhale yönteminde devletin yaşlı maliyeti için ödediği tutarın devlete ait bir huzurevinde kalan yaşlının yıllık maliyetinden daha az olduğu bu nedenle de uygulamanın yanlış olduğu görüşü de bildirilmiştir. Sürdürülebilirlik açısından bakıldığında ise yeni açılan ve boş yatak sayısı fazla olan huzurevlerinin bu modeli tercih ettikleri ancak görüşme yapılan huzurevlerinin ihaleye katılmak istemedikleri tespit edilmiştir.

Kamuya ait huzurevlerinde bir yaşlının yaklaşık maliyeti 3.000TL ile özel huzurevlerine yaklaşık olarak 1.500TL ödenmesi noktasında kurumun diğer giderleri düşünüldüğünde oldukça zorlayıcı olacağı doluluk oranı yüksek huzurevleri yerine boş yatak kapasitesi yüksek olan huzurevlerinin bu hizmet modelini tercih etmelerinin daha uygun olacağı sonucuna varılmıştır.

Araştırma yapılan 14 huzurevi yönetici/sorumlu müdürü şu an yürürlükte bulunan ilgili yönetmeliğin eski olması ve güncellenmesi, özellikle kurumun fiziki özelliklerinin yeniden düzenlenmesi gerektiği konusunda ortak görüş yer almakta ve yönetmeliğin yenilenmesi talep edilmektedir. İlgili yönetmelikte yer alan maddelerin daha esnek hale getirilmesinin kurumların yaşlı bakımına daha fazla yönelmelerinin ve prosedürlerle daha az uğraşmalarının alana yönelmelerini kolaylaştıracağını belirtilmektedir.

Yönetmeliğin eski olması ve üniversitelerin süreç içerisinde yaşlı bakımına yönelik açtığı bölümlerden mezun olan yaşlı bakım teknikerlerinin sağlık konusunda bakım elemanlarına oranla daha donanımlı olması ancak yönetmelikte yer alan koşullar nedeniyle sağlık alanında bu personellerin değerlendirilememesi ve yaşlı bakım elemanı olarak çalıştırılmasının sorun oluşturduğu konunun İl Müdürlüğüne iletildiği ancak yönetmelik nedeniyle çözülemediği ve araştırma yapılan kurumların çoğunluğunun bu sorunu yaşadığı bilgisi edinilmiştir. Yönetmelikte detaya yer verilmemesi nedeniyle kurumlarda çalıştırılan personelin yetki ve sorumluluklarında sıkıntılar yaşandığı ve yeni yönetmelikte bu konuda huzurevlerinin de görüşlerinin alınarak hazırlanması araştırmadaki tüm kurumlar tarafından talep edilmiştir. Özellikle

yeni hazırlanacak yönetmeliğin daha detaylı ve esnek olmasının huzurevlerinin işleyişi açısından kolaylık sağlayacağı belirtilmiştir.

Görüşme yapılan yönetici ve sorumlu müdürlerin tamamı yönetmeliğin eski olması ve günceli yansıtmamasının işleyişte sorun yarattığını ifade etmektedir. Yönetmelikte personel konusunda belirsizliklerin olduğu yöneticiler tarafından belirtildiği gibi personellerin hepsi tarafından da ifade edilmiştir. Aynı zamanda personel haklarının korunması adına denetim sırasında herhangi bir uygulama yapılmadığı belirtilmiştir.

Yönetmeliğin eski oluşu, hem çalışanlar hem yönetim hem de denetim yapan 2 personel tarafından ortak olarak ifade edilmiştir. Görüşme yapılan denetim yapmakla görevli 2 tarafından “bulaşıcı hastalığı olan yaşlıların kabulüne ilişkin yönetmelikte yer verilmemiş olması ve bu yaşlıların kurumlara toplu yaşam alanı olması nedeniyle alınması konusunda sorunlar yaşandığı kurumların ve İl Müdürlüğünün bu noktada çözümsüz kaldığı” belirtmiştir. Bu konuda hazırlanacak yönetmelikte detaylı yer verilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Kurumların fiziksel açıdan yeterliliği noktasında yönetmelikte çok fazla detaya yer verilmiş olması ancak binaların bu şartlara uygun olmamasının sorunlara yol açtığı iki denetçi tarafından da belirtilmiştir. Yönetmelikte oda büyüklüğünün hesaplanması konusunda tavan yüksekliğinin baz alınmasının bina bulma noktasında soruna yol açtığı huzurevlerindeki bazı odaların bu nedenle atıl ve kullanılamaz olduğu belirtilmiştir. Bunun yerine odanın büyüklüğünde tavan yüksekliği yerine küp hesaplanması ve yeni yönetmelikte bu detaya yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca yine fiziki yeterlilik noktasında yaşlı bakım merkezlerinde yönetmelikte huzurevinin bahçesi ve açık alanı ile ilgili detaya yer verilmemesi nedeniyle sorun yaşandığı ve açılış onayı için karar verme noktasında sorun yaşandığı ifade edilmiştir. Kuruluşun fiziki binası ile ilgili şartların İstanbul gibi büyükşehirlerde yer bulma açısından daha esnek olması gerektiği ifade edilmiştir. Denetim yapan 2 personel tarafından dikkat çekilen bir diğer aksaklık ise “özellikle sağlık servisinin görev ve yetkileri hakkında yetersizlik olduğu ve kuruluştaki tüm personellerin kuruluştaki çalışma şartları ile ilgili çok fazla detaya yer verilmemesi işleyişte sorunlara yol açmakta olduğu”, bu konuda çözümsüz kalındığıdır.

Yönetmelikte yer alan aksaklıkların giderilmesi ve huzurevlerinde sorumlu müdür olarak görev yapan personelin yönetmeliğe hâkim olması gerektiği, 14 huzurevinden

4 huzurevinde görev yapan sorumlu müdür/yöneticinin İl Müdürlüğünün talepleri dışında yönetmeliğe çok fazla hakim olmadıkları gözlemlenmiştir. D2 ile yapılan görüşmede kurum yönetici/sorumlu müdürlerinin öncelikli olarak sosyal çalışmacı olmaması halinde ise meslek elemanlarından oluşması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca yönetmelikte yapılacak revizyonun sürdürülebilirliği sekteye uğratan işleyişin önüne geçeceği tespit edilmiştir.

6.2. Personel ve Eğitim

Yönetici/sorumlu müdürlerle yapılan görüşmelerde alanda çalışacak ve yaşlıyla birebir iletişimde olan bakım personellerinin vasıfsız olmasının yarattığı sorunlar, personel sirkülasyonu olduğu belirtilmiştir.

Personel devir hızı 1 yıllık süreçte işletmeden ayrılan personel sayısının o yıl içerisinde çalışan personel sayısına bölünmesi yoluyla hesaplanmaktadır (Yüksekbilgili ve Akduman, 2017: 3). Görüşme yapılan 12 yönetici/sorumlu müdür personel devir hızının fazla olduğunu belirtmiş, yönetici/sorumlu müdür tarafından “bakım personellerinin sektöre uzun süreli bakmaması ve SGK’sız olarak hastanede tedavi gören ve evlerinde yalnız olan yaşlılara bakarak daha yüksek ücrete çalışmaları nedeniyle kurumlarda çalışmayı tercih etmemelerinin” personel devrinin önemli nedenleri arasında yer aldığını ifade etmişlerdir. Personel devir hızına ilişkin veriler kurumlardan temin edilememiş ancak bu konuda yer alan ifadelere yer verilmiştir.

Personel azlığı ve yoğun personel sirkülasyonu nedeniyle mevcut personelin görüşme yapılan 14 huzurevinden 3 huzurevi hariç hepsinde 12’şer saatlik periyodlar ve haftada bir gün izinle çalıştırılmaktadır. Personellerinin bu nedenle iş yükünün fazla olmasının motivasyon eksikliği ve iş ile ilgili isteksizliğe neden olduğu görüşme yapılan 5 personel tarafından belirtilmiştir. Görüşme yapılan 3 ve 5 “asgari ücret almamıza rağmen kurumun bakım hizmetleri ve temizlik hizmetlerini eksiksiz yapmamız bekleniyor ancak bu şartlarda beklentinin fazla” olduğunu ifade etmiştir. Personellerin mesleki açıdan sabırlı ve hizmet odaklı olmayışı ve iş etiğine uymamalarının sorunlara yol açtığı belirtilmiştir.

Personellerin iş tecrübelerinin olmayışı 14 yönetici/sorumlu müdür tarafından sorun olarak belirtilmiş ve kurumların hizmet içi eğitim vermek zorunda olduğu vurgulanmıştır. Gençlerin yaşlılara bakmayı tercih etmemesi nedeniyle nitelikli istihdam konusunda sektörde problem oluştuğu ifade edilmiştir.

Araştırmada özel huzurevlerinde daha önce çalışmış 5 bakım elemanı ile yapılan görüşmede ise personellerin tamamı ücretlerin düşük olmasından bir kısmı ise asgari ücretle ağır şartlarda çalışıldığı ve zorlu şartlar altında hizmet vermeye çalışıldığını ifade edilmiştir. 12 saatlik periyodlarla çalışılması, haftada bir gün izin alınması ve insani olmayan şartlarda, iş güvencesi olmadan çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenlerle özel sektörde çalışmak yerine devlet huzurevlerinde yeni uygulanmaya başlayan 8'er saatlik periyodlarla ya da 12 saat bir gün izin sisteminin daha çalışılabilir olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca denetimlerin sıklaştırılması çalışanların haklarının korunması ve şartların değiştirilmesi adına önemli olacağı görüşme yapılan 5 çalışandan 4'ü tarafından belirtilmiştir.

Denetim yapmakla görevli 2 personelle istihdam sorununa ilişkin yapılan görüşmede personel ücretlerinin yapılan işe oranla az olduğu ve sektörün tercih edilmemesine neden olduğu belirtilmiştir. Yaşlı bakım elemanlarının niteliksiz oluşu ve sertifika alırken yaşanan sorunlar nedeniyle iş başı eğitime ağırlık verilmesinin işlerin aksamasına ve sorunlara yol açtığı ifade edilmiştir. Görüşmede Ç1, Ç2 ve Ç3 de "bakım elemanlarının niteliğine değil sadece sertifikasına bakıldığını ve sertifikaların kolaylıkla alındığını" ifade etmiştir. Y1, Y2, Y9, Y7 ,Y10 ve Y11 ise "yaşlı bakım elemanı sertifikalarının özel sektör tarafından verilmesinin ciddi sorunlar yarattığı" "personellerin yetersiz bir şekilde sertifikaları almasının" pratikte insan odaklı hizmet verilmesi nedeniyle sorun yarattığı belirtilmiştir.

Sektörde çok fazla personel sirkülasyonunun olması ve bunun en önemli nedenleri arasında fazla iş yükünün yer aldığı ifade edilmiştir. Kurumlarda personel ve sistemli çalışma yapısının oturmaması ve personel memnuniyeti eksikliği personellerin memnuniyetsiz olmasına neden olduğu belirtilmiştir. Kurum içi eğitim ve oryantasyon eksikliğinin "personelin uzun vadede kendisini geliştirememesine neden olduğuna" D1 ve D2 tarafından dikkat çekilmiştir.

Genel çerçeveden bakıldığında sürdürülebilirlik noktasında önemli yapı taşları arasında yer alan personelin huzurevlerinin işleyişini her açıdan önemli oranda etkilediği, şartların ağır olmasının getirdiği yoğun personel sirkülasyonunun hem yaşlı hem kurumun sürdürülebilirliği noktasında ciddi anlamda sorunlara yol açtığı gözlemlenmiştir. Çözüm noktasında, özel huzurevlerinin özellikle çalışan memnuniyetinin işleyişe yansıtacağı insan odaklı kurumlar olması baz alınarak personel refahının yükseltilmesinin gerekli olduğu ve kurumsal anlamda merkezi

yerleşkeye sahip personele daha fazla ücret ödeyen kurumlarda personel devir hızının daha düşük olduğu, görüşme yapılan 14 huzurevi yönetici/sorumlu müdürü tarafından ifade edilmiş ve bu konuda iyileştirme yapılmasının bakım sağlanan yaşlılar içinde işletmenin sürdürülebilirliği açısından önem arz ettiğini söylemek gerekir.

Görüşme yapılan 6 huzurevi özellikle personel sirkülasyonu noktasında ciddi sorunlar yaşadıklarını, bu durumun hem yaşlıları hem de kurumun işleyişini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Personellerin sektörel zorluklar nedeniyle alanda çalışmayı tercih etmemesinin önüne, devlet tarafından teşvik sağlanarak geçilebileceği, alanda çalışmaya personellerin istekli hale getirilmesi ve yaşlanan bir ülke olduğumuz düşünüldüğünde bu durumun gelecekte ortaya çıkacak olan sorunların önüne geçeceği çalışanlar, yönetici/sorumlu müdürler ve denetçiler tarafından ortak olarak düşünüldüğü gözlemlenmiştir. Araştırmada yapılan görüşmeler ve elde edilen veriler doğrultusunda, huzurevlerinin sürdürülebilirliği noktasında en önemli sorunlardan biri olan personel konusu önemli bir yere sahip olup bu konuda gerek disiplinler arası gerekse devlet odaklı çözüm getirilmesinin önemli olduğu tespit edilmiştir.

Artan yaşlı nüfus ve yaşlılara karşı tutum ve davranışlara ilişkin gençlerin bilgilendirilmesi gerektiği araştırmadaki huzurevleri yöneticilerinin çoğunluğu tarafından vurgulanmıştır. Ayrıca profesyonel hizmet anlayışı olan kurumların açılması için çalışanların bu yönde eğitilmesi gerektiği belirtilmiştir. Y11 ve Ç3 tarafından “kuruluştaki kalan yaşlılara iş uğraşı terapistleri tarafından meşguliyet terapilerinin uygulanması” gerektiği ifade edilmiştir.

6.3. Yaşlılar ve Yaşlı Yakınları

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde, kurumlarda yaşanan personel sirkülasyonun Alzheimer ve Demans hastalığı olan yaşlıları olumsuz etkilediği, bu durumda olan yaşlıların personelle bağ kurdukları ve başka bir personel gelmesi durumunda olumsuz olarak etkilendikleri araştırmadaki çoğu huzurevi tarafından belirtilmiştir. Alzheimer yaşlılarının özellikle ayakta olan yaşlıların kurumlarda güvenliklerini sağlamada yaşanan sorunlar ve konu ile ilgili üst makamlarca yaşlıların güvenliği için alternatif geliştirilmesi gerektiği yöneticiler tarafından dile getirilmiştir. Yaşlı yakınlarının yaşlıları genellikle sağlık kuruluşuna getirdiklerini belirterek huzurevine getirmeleri ve sonrasında yaşlının kuruma adaptasyonu noktasında ciddi sorunlar yaşanmasına sebep olduğu ve yaşlının bu durumdan olumsuz etkilendiği bu anlamda toplumun

huzurevleri konusunda bilinçlendirilmesinin önemli olduğuna araştırmadaki huzurevlerinin çoğunluğu tarafından dikkat çekilmiştir. Yatılı kurum bakımına oranla gündüzlü bakım merkezlerinden hizmet alan yaşlıların yatılı kurumlardan hizmet alan yaşlılara oranla psikolojik anlamda daha az etkilendikleri ve daha fazla sosyalleştikleri belirtilmiştir.

Yaşlı yakınlarının huzurevlerine geçmişte toplumda oluşan huzurevi algısı nedeniyle olumsuz olarak baktıkları ve ön yargı ile yaklaştıkları ancak günümüz şartlarında aynı zamanda modernleşmenin de etkisi ile bazı kesimler tarafından özellikle batıda bu durumun yavaş yavaş kabullenilmeye başlandığı ancak doğu bölgelerinde huzurevi modelinin tercih edilmediği ve Bakanlık tarafından açılan Ağrı İlindeki huzurevinde çok az sayıda yaşlının bulunduğu ve bu yaşlılarında İstanbul, İzmir Ankara gibi şehirlerdeki sıra yoğunluğu nedeniyle tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında devlet huzurevlerinde yoğun sıraların olması tercihi özel huzurevlerine doğru yöneltse de ücretlerin yüksek olması ve emekli maaşlarının bu ücreti karşılamaması nedeniyle özel huzurevlerinin tercihi noktasında sorunlar oluştuğu ve yöneticiler devlet desteği noktasında ortak görüşe sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Araştırmada eski 5 çalışanla yapılan görüşmelerde personel memnuniyetinin az olmasının yaşlı ve yaşlı yakınlarıyla olan ilişkilere olumsuz yansıdığı ve bu durumun hem yaşlının hem de yaşlı yakınlarının memnuniyetsizliğine yol açtığı ifade edilmiştir. Ç1, Ç2 ve Ç3 ise “yaşlı yakınlarının yüksek beklentilerinin olduğunu ve kendilerine karşı olumsuz tavırlar sergilediklerini” ve bu durumun iş motivasyonun olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Yaşlıların personelle bağ kurmaları ancak personel devrinin fazla olması nedeniyle yaşlıların bu durumdan psikolojik anlamda çok fazla etkilenmelerinin ve bu durumun yaşlılarda gerilemelere neden olduğu belirtilmiştir. Bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılmasının yaşlı refahını arttıracığı ve yaşlıların yaşam kalitesini arttıracığı gözlemlenmiştir.

Özel huzurevlerinde yaşlılara yönelik aktivitelerin devlet huzurevlerine oranla daha az olduğu ve yaşlıların fiziksel ve zihinsel yetilerinin kaybedilmemesi açısından bu aktivitelerin önemli olduğu belirtilmiştir. Araştırmada görüşme yapılan 14 huzurevinden yalnızca 4 huzurevinde yaşlılara yönelik aktivitelere yer verildiği bu konuda eğitimli personelin görev yapması gerektiği dikkat çekmiştir. Aynı zamanda

yaşlı yakınlarının bir bölümünün ücret ödüyorum kurallara uymama düşüncesinin huzurevi ve diğer yaşlılar için sorun oluşturduğu ifade edilmiş ve yaşlı yakınlarının yaşlıyı bıraktıktan sonra ilgilenmemelerinin yaşlıyı olumsuz etkilediği ve yüksek ücret ödenmesi nedeniyle huzurevinin yaşlının her ihtiyacını karşılamasının beklenilmesinin oluşturduğu sorunlar denetim yapan 2 personel, 5 eski çalışan ve 14 yönetici/ sorumlu müdürden 5'i tarafından ifade edilmiştir. Y1, Y2 ve Y9 ise yaşlı yakınlarının ilgisizliği olduğunu ve ücret karşılığında her şeyi huzurevinden beklediklerini yakınlarını önemsemediklerini ifade etmiştir. Y11 ise yaşlı yakınlarının ücret ödedikleri için kurallara uymadığını ve sorun yarattığını ifade etmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda, kamu huzurevlerinde yaşlılara yönelik aktivite ve iş uğraşı uygulamalarının daha fazla olduğu özel huzurevlerinde genelde durumu daha ağır yaşlıların olması ve diğer yaşlılara yönelik çok fazla faaliyetin yer almadığı gözlemlenmiş ayrıca yaşlı yakınlarının da bu yönde taleplerinin olmadığı ve çok fazla yakınlarının sosyalleşmesi ile ilgilenmek istemedikleri dikkat çekmiştir. Ayrıca yaşlı yakınlarının huzurevi algısındaki olumsuzluklar ve sıcak bakamamaları endişe ile yaklaştıkları bilgisi edinilmiştir. Huzurevlerinin geçmişten bugüne gelen kötü izleniminin halen insanlar üzerinde etkili olduğu ve toplum baskısı nedeniyle bazı yaşlı yakınlarının anne ve babalarının huzurevinde olduklarının bilinmemesini tercih ettikleri ve yaşlı yakınları gibi huzurevlerine başvuran sağlıklı yaşlılarında evlatları uzaktaysa onlardan ve yakın çevresinden huzurevinde olduklarını sakladıkları gözlemlenmiştir.

Öncelikle yaşlanan nüfusa sahip olan bir ülke olarak geçmişten getirilen bu algıların değiştirilmesi gerekmektedir. Bununla ilgili “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” ile “Milli Eğitim Bakanlığı” tarafından yapılacak ortak bir çalışma bilinçlenme ve farkındalık yaratmak adına önemli bir yere sahip olacak ve gelecek nesillerde bu algının kırılması yolunda önemli bir yere sahip olacağını söylemek mümkündür.

BÖLÜM 7

SONUÇ VE ÖNERİLER

7.1. Sonuç

Çalışmada, hedeflenmiş ve görüşmelerden literatür taramalarından yararlanılmış altı (6) bölümde öneriler yer almakta, 21. yüzyılın önemli meseleleri arasında yer alan artan yaşlı nüfus ve yaşlı nüfusun bakımına ilişkin meseleler bu çalışmanın literatürüne katkıda bulunmuştur. Araştırmada özel huzurevleri alanında yaşanan aksaklıklar, sürdürülebilirlik ve geleceğe öngörülerde bulunulmuştur.

Araştırmada amaçlanan artan yaşlı nüfusun huzurevlerinin sürdürülebilirliği noktasında özellikle şahıslara ait özel huzurevleri perspektifin sürdürülebilirlik ve özel huzurevlerinin geleceğine dair yapılan görüşmeler neticesinde, sektörün gelecekte önemli bir yere sahip olacağını söylemek mümkündür. Mevcut durumda kamu huzurevlerinin kapasitelerinin dolu olması ve sırada bekleyen yaşlı sayısının çok fazla olması da özellikle gelir düzeyi yeterli olan yaşlılar ve yaşlı yakınları tarafından özel huzurevlerinin tercih edilmesinde etken olduğu da tarafımda gözlemlenmiştir.

Özel huzurevlerinin sürdürülebilirliği noktasında özellikle gelecekte büyükşehirlerde daha büyük bir sektör haline gelmesi söz konusu olacaktır. Bunun beraberinde özellikle denetim ve mevcut kullanılan yönetmeliğin yenilenmesi ve alanında daha uzmanlaşmış meslek elemanlarının sahada aktif yer alması sağlanarak mevcut durumda bulunan bu aksaklıkların giderilmesi gerekmektedir. Özel huzurevlerinin kalitesinin yükseleceği, artan yaşlı nüfus düşünüldüğünde arz ve talebin fazla olacağını sürdürülebilirlik noktasında uzun vadeli planlama yapılması ve alanlarında branşlaşmanın da (Alzheimer, Demans gibi) sürdürülebilirlikte önemli role sahip olacağını söylemek yapılan araştırma ve görüşmeler sonucunda mümkündür.

Yapılan araştırma ve gözlemler sonucunda; gerek Dünya geneli gerekse Ülkemizdeki artan yaşlı nüfus gelecekte genç iş gücü, yaşlı bakım giderleri konusunda önemli sorunlara yol açacağından yaşlı bakımı ile ilgili politikaların geliştirilmesi ve veriler ve nüfus projeksiyonlarına göre hazırlanacak planlamanın önem arz ettiğini söylemek mümkündür. Mevcut durumda devlet huzurevlerindeki doluluk oranı doluluk oranı göz önüne alındığında nüfusun artışı ile beraber oluşacak talebin karşılanmasında özel huzurevlerinin büyük rol oynayacağı öngörülmektedir.

Özel huzurevlerinin sürdürülebilirliği noktasında kurumsal sürdürülebilirlik açısından özellikle köklü ve eski kurumların daha avantajlı olduğu, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik açısından yeni açılan kurumlara göre tercih edilebilirliğinin fazla olması nedeniyle daha avantajlı oldukları gözlemlenmiştir. Özellikle eski ve markalaşma yolunda ilerleyen özel huzurevleri, birden fazla şubelerinin bulunması hem daha fazla kitleye ulaşma hem de kar maksimizasyonu açısından kurumsal bir yapı oluşturmakta, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik anlamında diğer kurumlara göre daha fazla alt yapıya sahiptir.

Yapılan araştırmada ayrıca azınlıklara ait huzurevlerinin daha farklı statüde oldukları denetimlerinin İl Müdürlüğüne yapıldığı, ancak amaçlarının daha çok azınlıklara yardım olduğu ve gelirlerinin bağışlarla sağlandığı, diğer huzurevlerine göre dışa daha kapalı yapıda oldukları ve yapısal anlamda da sorunlar anlamında da şahıslara ait huzurevleri ile ayrıştıkları gözlemlenmiştir.

Ayrıca araştırma kapsamında en önemli aksaklıklar stratejik planlama yapmaması sürdürülebilirlik noktasında uzun vadede kurumun önünü görebilmesi ve hedef belirlemeden ilerlemesi nedeniyle uzun vadede karmaşaya yol açacağıdır.

7.2. Öneriler

Yaşlılık alanında mevcut politikaların yetersizliği ve ileride yaşlanan nüfusa karşı hazırlıkların yapılması gerektiği, özel huzurevlerine ve bu alandaki politikalara dair daha fazla çalışma yapılmasının gerektiği gözlemlenmiştir.

Yapılan görüşmelerde özellikle denetimin sıklaştırılması, İl Müdürlüğü ile daha çok iştişare altında olunması gerektiği bildirilmiştir. Özellikle denetim ile ilgili denetim yapan personellerle olan görüşmelerde 2 personelde denetimlerin ayrıca personelle için yapılması gerektiğine vurgu yapmıştır. Personel iş yükünün azaltılması ve maaşlarda devlet teşvikinin olması gerektiği de hem işçi hem kurum yetkililerince ortak olarak dile getirilmiş, işleyişe katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sağlık Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yatılı kurumlarda ortak çalışmaya başlaması, kurulacak yaşlı yaşam köylerinde kurumların entegre olarak çalışması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Artan yaşlı nüfus doğrultusunda gelecekte oluşacak yüksek talebin karşılanabilmesi için özellikle yeni yaygınlaşmaya başlanılan gündüzlü bakım merkezleri ve yatılı bakım merkezlerinin büyük bir sektör oluşturacağı ve huzurevlerinde branşlaşmanın (Alzheimer, Demans v.b.) olacağı gerek

İl Müdürlüğünde denetlemede görevli meslek elemanları gerekse kurumlardaki meslek elemanı ve yönetici/sorumlu müdürlerin tamamı tarafından vurgulanmaktadır. Bu amaçla özellikle gündüzlü bakım merkezlerinin anne ve babalarını çalışmaları ilgilenecek kimse olmaması nedeniyle huzurevine yerleştirenler için gündüzlü bakım merkezlerinin çözüm olacağı ancak bu merkezlerin her ilçede belediye ve kaymakamlıklar tarafından açılışı ve devlet teşviki ile desteklenmesinin de önemli olduğuna da öneriler arasında dikkat çekilmektedir.

Görüşme yapılan tüm gruplar tarafından ortak olarak dile getirilen mevcut durumda yaşanan nüfus adına hem şehir yapılanmalarının hem de politikaların yetersiz kalacağı bu amaçla devletin yeni sosyal politikalar geliştirmeli ve yaşanan nüfusa hazırlık yapması gerektiği belirtilmiştir. Söz konusu politikaların geliştirilmesinde ve projelerin oluşturulmasında alandaki meslek elemanlarının ise daha aktif olması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Aynı zamanda alana hâkim ve uygulanabilir projeler için deneyimli meslek elemanlarıyla emeklilikten sonra part time eğitici olarak ve süpervizörlük yaparak destek olmalı böylece yaşlıların maksimum fayda sağlamanın önemli olduğunun göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Görüşmelerde en dikkat çeken iki konuya tüm kurumlar tarafından dikkat çekilmiş bunlar kuruluş fiyatları ve açılış maliyetleridir. Kuruluş fiyatları hakkında kurumda görevli meslek elemanları ve kurum sahipleri ile yapılan görüşmelerin çoğunluğunda kurum ücretlerinde tavan fiyat sınırlamasının niteliği daha yüksek huzurevleri için adil olmadığı belirtilmiştir. Bunun yerine “kademeli fiyat uygulamasının” getirilmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir. Aynı zamanda kurumlara Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından “Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliğinde” yer alan %3 kontenjan doğrultusunda Bakanlık tarafından ücretsiz olarak kurumlara yerleştirilen kontenjan dahilindeki ücretsiz yaşlıların kurumun fiyat politikasına göre yerleştirilmemesi gerektiği belirtilmiştir.

Görüşmelerde en fazla yer verilen ikinci konu olan açılış maliyetlerine ilişkin yapılan görüşmelerde görevli meslek elemanlarının da kurum açma düşüncesinde olduklarını ancak gereken yüksek sermaye nedeniyle alanda çalıştıklarını belirtmişlerdir. Kurum sahipleri tarafından da huzurevinin açılış işlemlerinin yüksek maliyetle gerçekleştirilmesi nedeniyle devlet teşvikinin yeni huzurevlerinin açılması, ve deneyimli meslek elemanlarının sektörde yer alması açısından önemli olduğu öneriler arasında fazlaca ifade edilmiştir.

Açılış işlemlerine dair diğer dikkat çekilen konu ise araştırmaya katılan kurum sahipleri ve denetim yapan personellerin ortak ifade edilen, sıfır binanın huzurevine dönüştürülmesi sürecinde tadilatın getirdiği değişiklikler nedeniyle ilgili kurumlardan rapor alma sorunları ve açılmak istenen huzurevlerinin prosedürler nedeniyle açılmaması ya da fazlasıyla zaman ve maliyet nedeniyle sorun yaşandığı bu konuya çözüm getirilmesi gerektiğidir. Yönetmelikte belirtilen şartlara uygun binaların özellikle tavan yüksekliği ile ilgili sıkıntılar yaşandığı, yönetmelikte yer alan tavan yüksekliklerinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bina yapımında yer verdiği tavan yüksekliğinden farklı oluşu ve uygun bulunan binalarda yer alan tadilat işlemlerinin yüksek maliyetli oluşu özellikle meslek elemanlarının huzurevi açma konusunda caydırıcı olduğu da ifade edilmiştir.

Gelecekte “Franchising Modelinin” özel huzurevlerinde uygulanacağı, iyi huzurevlerinin bu yöntemle şube açma yoluna gideceği, devletin kendi huzurevlerini kapatarak özel sektöre yöneleceği ve alanın branşlaşma ve profesyonelleşme yoluna gideceği, 3 kurum yönetici/sorumlu müdürü tarafından ifade edilmiştir. Bu noktada ise devletin kontrol ve denetim anlamında yetersiz kalmaması adına Bakanlıkların entegre olarak çalışmasının ve bu yönde kurumların bir bütün halinde hizmet vermesinin hem alan hem de yaşlının refahı adına yararlı olacağı, özellikle yaşlılık alanında görev yapan ve özel huzurevlerinde çalışmaya devam eden meslek elemanlarınca vurgulanan önemli hususlar arasındadır. Ancak bu sistemin kurulmasının da dezavantajlarından birisi kurumların denetime beraber gidebilmeleri için ortak randevu oluşturmaları ve mevcut durumda habersiz olarak denetime gidilen huzurevlerinin denetimle ilgili haberdar olma risklerinin daha yükseğe çıkacağı da göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Bu kapsamda denetim yapan meslek elemanlarının arttırılması, sorunlarının minimuma indirilmesi ve daha sık denetim açısından özellikle İstanbul bazında özel huzurevlerinin yoğunluğu düşünüldüğünde önemli olacaktır.

Araştırmada özel huzurevlerinin sürdürülebilirliğine değinilmiş ancak yaşlılara sunulan hizmet anlamında uzun dönemli bakım sigortasının devletin yaşlı bakım maliyetini azaltacağı ve ülkemizde uygulanan evde bakım desteğinin arttırılması ile kurum bakımının azaltılarak yaşlıların aile yanında bakımının sağlanmasının beraberinde yaşlı refahını arttıracığı ve kurum bakımı maliyetlerini azaltacağı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2017). Türkiye’de yaşlı bakım hizmetleri raporu Avrupa’dan en iyi uygulama örnekleri ve Türkiye için model tasarımı.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2018). Engelli ve yaşlı bireylere ilişkin istatistiki bilgiler. Yıllık İstatistik Bülteni.
- Akdede, S. H., ve Turan, A. H. (2008). Bilişim Sistemlerinin Kobi’lerin Performansına Etkileri: Kaynak Temelli Yaklaşım İle Denizli İlinde Ampirik Bir Uygulama. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(04), 001-028.
- Akgün, S., Bakar, C. ve Budakoğlu, İ. (2004). Dünya’da Ve Türkiye’de Yaşlı Nüfus Eğilimi, Sorunları Ve İyileştirme Önerileri. *Türk Geriatri Dergisi*, 7(2), 105-110.
- Akın, G. (2002). Başlangıçtan Günümüze Yaşlının Aile ve Toplumdaki Statüsü. *Geriatri*, 5(1), 75.
- Aksoy, Ç. (2013). *Sürdürülebilirlik performansının değerlendirilmesine yönelik ölçek önerisi ve Türkiye'deki işletmelerde uygulaması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Alagöz, M. (2007). Sürdürülebilir Kalkınmada Çevre Faktörü: Teorik Bir Bakış. *İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi–Türk Dünyası Kırgız–Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat–KIRGIZİSTAN, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, ISSN, 1-12.
- Altun, F. (2000). *Modernleşme kuramı ve Türk sosyolojisinde kalkınma tartışmaları (1945-1970)*. (Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.
- Ardahan, M. (2010). Yaşlılık ve Huzurevi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(20).
- Artan, T. ve Irmak, H. S. (2017). Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Yakınlarının Huzurevlerine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi. *Journal of Current Researches on Health Sector*, 7(2), 117-132.
- Artan, T.(2017). *Yaşlılarla Sosyal Hizmet*.SABEV.

- Aziz, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri: Araştırma Süreci ve Tasarımı, Veri Toplama Teknikleri, İnterneti Kullanma, Anket Hazırlama, İçerik ve Söylem Çözümlemesi, Raporlaştırma*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bal, T. (2016). Ülke Uygulamaları Doğrultusunda Uzun Dönemli Bakım (UDB) Hizmetlerinin Finansmanı ve Türkiye İçin Öneriler. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 6(1).
- Baran, M. (2013). Avrupa’da Gelişen Modernlik ve Modernleşme Anlayışları ve Bu Anlayışların Türkiye’ye Yansımalarına Tarihi Sosyolojik Açından Bir Bakış. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 8, 11.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Nvivo ile Nitel Veri Analizi, Örnekleme, Analiz, Yorum*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başaran, M. 1830–1842 Yılları Arasında Nüfus Defterleri Kapsamında Ödemiş ve Köyleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(3), 307-321.
- Baysan, P. (2008). *Yaşlıların yaşlılık algısı ve sağlıkla ilgili yaşam kalitesini etkileyen faktörler*. (Uzmanlık Tezi), Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Becan, C. (2011). Kurumsal sosyal sorumluluk kavramının paydaş teorisi ve iletişim yaklaşımı açısından değerlendirilmesi: bankaların basın bültenlerine yönelik bir içerik analizi. *Selçuk İletişim Dergisi*, 7(1), 16-35.
- Beğer, T. ve Yavuzer, H. (2012). Yaşlılık ve Yaşlılık Epidemiyolojisi. *Klinik Gelişim*, 25(3), 1-3.
- “Belediye Kanunu”, *T.C. Resmi Gazete*, 1471, 14. Nisan 1930.
- Birhan, F. Z. (2006). *Türkiye’de yaşlı nüfusun demografik ve sosyo-ekonomik belirleyicilere göre coğrafi analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bozlağan, R. (2005). Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (50), 1012-1028.

- Bulduk, E. Ö. (2014). Yaşlılık ve Toplumsal Değişim. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 182(182), 53-60.
- Caymaz, E., Soran, S. ve Erenel, F. (2014). İşletmelerde Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk İlişkisi: Küresel İlkeler Sözleşmesi Türkiye Örneği. *Ulusal İşletmecilik Kongresi*, 8-10.
- Coşkun, İ. (1989). Modernleşme Kuramı Üzerine. *Sosyoloji Dergisi*, 3(1), 289-314.
- Coşkun, İ. L. (2013). *Türkiye’de tüketici bakış açısıyla kurumsal sürdürülebilirlik bileşenlerinin marka varlığı bileşenleri ile ilişkisi*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çadır, M. İngiltere’de Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetlerin Dönüşümü: Huzurevi Sektörüne Genel Bir Bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(39), 9-32.
- Çakmakçioğlu, G. (2013). *Yaşlıların bakım kurumlarına yerleştirilmesinde toplumun tutum ve algılarının araştırılması: Eskişehir örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi, Yalova.
- Çilingiroğlu, N. ve Demirel, S. (2004). Yaşlılık ve Yaşlı Ayrımcılığı. *Türk Geriatri Dergisi*, 7(4), 225-230.
- Demir, R. ve Türkmen, E. (2014). Çalışanların Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algılarının Örgüte Bağlılıkları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Aksaray Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 47-59.
- Demirkıran, Ö., Eser, B. H. ve Keklik, B. (2011). Demokrasinin Tabana Yayılması, Yönetimde Şeffaflık Ve Hesap Verebilirlik Bağlamında Bilgi Edinme Hakkı Kanunu. *Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(3), 169-192.
- Doğan, S. ve Varinli, İ. (2010). İşletmelerde Sosyal Sorumluluk Anlayışı ve Kurumsal İmaj İlişkisi: Banka Müşterilerine Yönelik Bir Araştırma. *Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 1-26.
- Erdönmez, P. (2007). Küresel Demografik Değişim Süreci ve Finansal Sektör Üzerindeki Etkileri. *Bankacılar Dergisi*, 62, 59-70.

- Erkman, T. ve Şahinoğlu, F. (2012). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine İlişkin Çalışan Algıları İle Örgütsel Bağlılığın Hizmet Sektöründe İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi*, 33(2), 271-294.
- Eryılmaz, T. (2011). *Sürdürülebilir kalkınma kavramı ve Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma*. (Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Eş, A. (2008). *Sürdürülebilirlik ve firma düzeyinde sürdürülebilirlik performans ölçümü*. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Güleş, H. K. ve Özilhan, D. (2010). Kaynak Temelli Teori Bağlamında Üretim ve Pazarlama Stratejilerinin İşletme Performansı Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 10(19), 477-490.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hablemitoğlu, Ş. ve Özmete, E. (2010). *Yaşlı Refahı: Yaşlılar İçin Sosyal Hizmet*. Ankara: Kilit Yayınları.
- Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, (2001). Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
- İçli, G. (2008). Yaşlılar ve Yetişkin Çocuklar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(1), 29-38.
- İzci, M. (2008). *Geriye bütünleşme stratejileri ve belirleme yaklaşımları*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Kalkınma Bakanlığı. (2014). Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Onuncu Kalkınma Planı.
- Kaplan, M. (2013). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algılamalarının Örgütsel Özdeşleşme Üzerindeki Etkisi. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26, 77-97.
- Kardaş, A. (2017). Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Hizmetler ve Uygulama Modelleri. E. Özmete (Ed.), *Yaşlı Bakımının Geleceği: Göç, Sosyal İçerme ve Dayanışma İçinde*. Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (YAŞAM), Ankara.

- Kaya, F. (2017). Türkiye'de yaşlı nüfus ve huzurevleri. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (61), 423-440.
- Kayan, V. (2012). *Türkiye'deki boyutları açısından yaşlı nüfusun yoksulluğu*. (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kaygısız, S. (2010). *Uzun dönemli bakım sigortasının stokastik modellenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kılıç, Ü. ve Şelimen, D. (2009). Yaşlıları Huzurevi Yaşamını Seçmeye Zorlayan Nedenlerin Belirlenmesi. *JAREN/Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 3(2), 73-82.
- Koç, I., Eryurt, M. A., Adalı, T. ve Seçkiner, P. (2010). Türkiye'nin Demografik Dönüşümü Doğurganlık, Aile Planlaması, Anne-Çocuk Sağlığı ve Beş Yaş Altı Ölümlerdeki Değişimler: 1968–2008. *Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü*. Ankara.
- Koç, O. Ve Sayılar, Y. (2016). Örgüt Araştırmalarında Kaynak Bağımlılığı Perspektifi: Kuramsal Bir Değerlendirme. *İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, (80), 136-177.
- Komşu, U. C. (2014). Yaşlılık, Yaşlı Nüfusun Sorunları ve Yetişkin Eğitimi. *ASOS Journal*, 2(1), 370-389.
- Konak, A. ve Çiğdem, Y. (2005). Yaşlılık Olgusu: Sivas Huzurevi Örneği. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(1), 23.63.
- Kuşat, N. (2012). Sürdürülebilir İşletmeler İçin Kurumsal Sürdürülebilirlik ve İçsel Unsurları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 14(2), 227-242.
- Mandıracıoğlu, A. (2010). Dünyada ve Türkiye'de Yaşlıların Demografik Özellikleri. *Ege Tıp Dergisi*, 49(3), 39-45.
- Miroğlu, C. (2009). *Ankara'da bir huzurevi incelemesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Naktiyok, A. ve Karabey, C. N. (2007). İşletmelerin Maddi Olmayan Kaynakları ve Çevresel Olumsuzluk Algıları İle Stratejik Yönelimleri Arasındaki İlişki. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 62(04), 203-225.

- Oğlak, S. (2011). Türkiye’de Yaşlı Bireylerin Bakım Gereksinimlerine Yönelik Yaşadığı Ortamda Sunulacak Bakım Modelleri. *"İş, Güç" Endüstri İlişkileri Ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 13(4), 115-130.
- Onay, A. (2003). Kurumsal Sosyal Sorumluluk. *Kurgu Dergisi*, 20, 101-109.
- Özçelik, F. (2013). Sürdürülebilirlik Performans Karnesi. *Journal Of Yasar University*, 30(8), 4985-5008.
- Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği, (2008). Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
- Özgür, E. M. (2013). Türkiye Nüfusundaki Doğurganlık Düşüşü ve Yaşlanma Eğilimi. *Dernekler Dergisi* 23(2), 30-35.
- Özmen, Ş. Y. (2013). Türk Kültüründe Yaşlının Yeri ve Medyayla Yaşlılığın Değişen Konumu. *Milli Folklor*, 25(100).
- Öztürk, S. (2014). *Sürdürülebilirlik bağlamında iç mekan tasarımının geleceği*. (Sanatta Yeterlik Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Rzayeva, R. (2005). Modernleşme Süreci Üzerine. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (34).
- Samsun, N. (2003), *Hesap Verebilirlik ve İyi Yönetişim. İyi Yönetişimin Temel Unsurları*, T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği Ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayını: Ankara.
- Sarıkaya, M. ve Kara, Z. F. (2007). Sürdürülebilir Kalkınmada İşletmenin Rolü: Kurumsal Vatandaşlık. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 221-233.
- Şahin, G. (2014). *Nüfusun yaşlanması ekseninde 2023 yılında Türkiye: bir vizyon çalışması*. (Yüksek Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi, Ankara.
- Şentürk, M. ve Ceylan, H. (2015). *İstanbul’da Yaşlanmak*. Açılım Kitap Pınar Yayınları: İstanbul.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14).
- Taşcı, F. (2010). Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri. *Çalışma Ve Toplum Dergisi*, 24(1), 175-202.

- Taşkırmaz, M. (2015). *Kurumsal sürdürülebilirlik ve kurumsal yönetimin kurumsal itibar üzerindeki etkisi: Borsa İstanbul*. (Yüksek Lisans Tezi). Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Tezcan, M. (1982). Toplumsal Değişme ve Yaşlılık. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15(2), 169-177.
- Tıraş, H. H. (2012). *Sürdürülebilir kalkınma ve çevre: teorik bir inceleme*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(2), 57-73.
- Toy, B. Y. ve Tosunoğlu, N. G. (2007). Sosyal bilimler alanındaki araştırmalarda bilimsel araştırma süreci, istatistiksel teknikler ve süreci, istatistiksel teknikler ve yapılan hatalar yapılan hatalar. *Journal of Commerce*, (1), 1.
- Tufan, İ. (2014). *Türkiye’de Yaşlılığın Yapısal Değişimi*. Koç Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Tüm, K. (2014). Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Muhasebeye Yansımaları: Sürdürülebilirlik Muhasebesi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 1(5),58-81.
- Türk, E. (2014). *Sürdürülebilirlik açısından soğuk zincir oluşturmanın önemi ve bir araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). Galatasaray Üniversitesi, İstanbul.
- Uçku, R. (2014). *Yaşlı ve Hasta Bakım Hizmetleri*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Yağcıoğlu, R. (2009). Sağlıklı Yaşlanma ve Sosyal Hizmetler. *The Journal Of Turkish Family Physician*, C, 3, 30-38.
- Yakar, M. (2014). Türkiye’de İlçelere Göre Medyan Yaş Dağılımının Mekânsal ve İstatistiksel Analizi. *Electronic Turkish Studies*,9(11),559-591.
- Yanık, S. ve Türker, İ. (2012). Sürdürülebilirlik ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 47, 291-398.
- Yavuz, A. V. (2010). Sürdürülebilirlik Kavramı ve İşletmeler Açısından Sürdürülebilir Üretim Stratejileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(7),68.

- Yerli, G. (2017). Yaşlılık Dönemi Özellikleri ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52).
- Yiğit, S. (2012). *Kümelere inovasyon kapasitesinin kaynak tabanlı görüş çerçevesinde incelenmesi*. (Doktora Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Yoldaş, H. (2014). *Sürdürülebilirlik bağlamında sosyo-kültürel etkenler açısından antakya konutlarının mekânsal analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- Yüksekbilgili, Z. ve Akduman, G. (2017 Nisan). Personel memnuniyeti ve personel devir hızı ilişkisi: tekstil perakendesinde bir alan araştırması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Kongresi*. Uşak.
- Zoral, P. (2011). *Sürdürülebilir kalkınmanın mekânsal planlama pratiğine aktarılması: Sürdürülebilirlik değerlendirmesi ve Türkiye uygulaması*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

KULLANILAN WEB SİTELERİ

- Yaşlılar, İ. (2014). Türkiye İstatistik Kurumu, Haber Bülteni. Sayı: 1605. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri>. doi, 16057[19 Mart].

Ek 1: Yönetici/Sorumlu Müdürlere Yönelik Görüşme Formu

Türkiye’de Artan Yaşlı Nüfus ve Huzurevlerinin Sürdürülebilirliği: İstanbul İli Özel Huzurevleri Örneği Araştırmasında Kullanılan Yönetici /Sorumlu Müdürlere Yönelik Görüşme Formu

Araştırma Sorusu: Artan yaşlı nüfusun huzurevlerinin sürdürülebilirliğine etkileri ve mevcut durumda huzurevlerinin sürdürülebilirliğinde yaşanan aksaklıklar nelerdir?

Tarih:--/--/2016

Saat:Başlangıç/Bitiş:...../.....

Giriş

Merhaba, adım Melisa Ferda AKPOLAT. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans öğrencisiyim aynı zamanda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı İstanbul İl Müdürlüğü-Yaşlı Hizmetleri Şubesinde görev yapmaktayım. Yaşlılık alanında her geçen gün artan yaşlı nüfusun beraberinde getirdikleri ile huzurevlerinin hem hizmet alan hem de hizmet verenler açısından mevcut durumdaki yeterlilik/yetersizlik durumu ve yaşana aksaklıklar ile huzurevlerinin sürdürülebilirliği konusunda bir araştırma yapmaktayım. Bu noktada özellikle özel/kamuya bağlı huzurevlerinde yaşanan sürdürülebilirliğe ilişkin bilgilerin araştırmada önemli yer sahip olacağını düşünmekteyim. Görüşme sırasında oluşabilecek yeni soru ve fikirlerin ortaya çıkabileceğini düşünmem nedeniyle yarı yapılandırılmış görüşmeyi tercih ettim. Görüşmeye başlamadan belirtmek isterim ki, yaptığımız görüşme sadece raporda yer alacak ve kişisel bilgiler gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık olarak 1 saat süreceğini tahmin etmekteyim. İzniniz olursa görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Görüşme sonunda, raporda yer almasını istemediğiniz bölümler olması durumunda söz konusu bölümlere yer vermeyeceğimi de belirtmek isterim. Zaman ayırdığınız için teşekkür ediyorum ve izninizle görüşmeye sorularıyla başlamak istiyorum.

Yönetici/Sorumlu Müdür Görüşme Formu

1.Mesleğiniz nedir?

2.Huzurevleri alanında kaç yıllık deneyime sahipsiniz?

-Ne kadar sürelerle?

-Hangi pozisyonlarda?

3. Yaşlılık alanı dışında sosyal hizmet kurumları ile bağlantılı kreş-gündüz bakımevleri gibi gündüzlü hizmet veren çalıştınız mı?

-Çalıştıysanız ne kadar süre ile?

-Her alanın kendine özgü sorunları olmakla beraber alanlarda genel anlamda işleyiş hakkında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

4. Yatılı kurum bakımlarının sorumluluğu, gündüzlü bakım merkezlerine göre daha zor ve daha ağırdır. İnsan odağında olması nedeniyle 24 saat sorumluluk ister. Bu noktada;

-İşleyiş,

-Personel,

-Yaşlılar açısından bakıldığında gerek aile düzeyinde gerekse yaşlı düzeyinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

5. Kurumunuzdan hizmet alan yaşlıların mevcut durumları nelerdir?

-Özel bakım yaşlısı?

-Huzurevi yaşlısı?

6. Kurumunuzdan hizmet alan yaşlıların ailevi ilişkileri genel olarak ne durumdadır?

-Ailelerin kurum bakımına, kuruluşunuza karşı tutum ve davranışları nelerdir? Huzurevlerini algılayış biçimleri ve bakış açıları ne doğrultudadır?

-Yalnız yaşayan ve ailesi ile iletişimi bulunmayan ya da ailesi olmayan yaşlılar kurumunuzda gerek sosyal gerekse psikolojik açıdan nasıl desteklenmekte ve kurum bakımı sürecine nasıl alışımlıdır? Bu nokta yaşadığınız süreç nasıldır ve sorunlar nelerdir?

7. Özel huzurevlerinin işleyişinde Özel Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliğinde yer alan esaslara göre iş ve işlemler gerçekleştirilmektedir. Kurumsal işleyişte var olan ama yönetmelikte yer verilmediğini tespit ettiğiniz sorunlar nelerdir?

-Karşılaştıysanız soruna ilişkin çözüm noktasında kurumunuz ve yetkililer bazında değişim noktasında bir talebiniz oldu mu? Konuya ilişkin neler yapıldı?

-Yönetici olarak sizin bakış açınız doğrultusunda yapılması gerekenler nelerdir?

8.İlgili yönetmelik doğrultusunda huzurevlerinde çalıştırılması gereken zorunlu personeller ile ilgili karşılaştığınız problemler nelerdir?

-İstihdam açısından personelin bulunabilirliği?

-Personellerin niteliği?

-Personel sirkülasyonu konularında yaşanan sorunlar?

9.Yaşlıyala birebir etkileşimde bulunan bakım personellerine kurum içi eğitim ve oryantasyon süreci sağlanıyor mu?

-Söz konusu personellerin işlerine ve kuruma bağlılık düzeyi noktasında yaşanan sorunlar nelerdir?

-Bakım sağlayan personellerin değişimi durumunda yaşlıların tutum ve tepkileri nelerdir?

10.Personel ile ilgili yaşanan sorunlar nelerdir ve söz konusu sorunlar işleyiş ve işletmeyi ne yönde etkilemektedir?

11.Kurum bakımında bulunan yaşlıların taban ve tavan ücretleri her yıl değişmekte olup, bu ücretlerin işletmenin sürdürülebilirliği noktasında gelir-gider oranısına bakıldığında yeterlilik düzeyine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

12.Sürdürülebilirlik işletmeler, çalışanlar, paydaşlar ve çevre açısından işletmelerin devamlılığı noktasında son yıllarda işletmeler tarafından ön planda tutulmakta ve geleceğe yönelik işletmenin devamı noktasında önemli yere sahiptir. Kurumunuzun mevcut durumda sürdürülebilirlik stratejisi var mı?

-Kurum sahiplerinin ve kurucuların bu konuda yaklaşımları nelerdir?

-Kurumun gelecekteki konumu için sürdürülebilirlik noktasında herhangi bir yatırım yapıyor mu?

-Kurumun sürdürülebilirlik stratejisi yok ise olmamasının nedenleri ve önündeki engellerin neden kaynakladığı noktasındaki görüşleriniz nelerdir?

13.Kurumun işleyişiyle ilgili mevcut durumda ve gelecekte risk olarak gördüğünüz faktörler nelerdir?

14.Kurumun içinde bulunduğu sektöre baktığınızda mevcut durumdan yola çıkıldığında geleceğe dair öngörüleriniz nelerdir?

15.Yaşlılara yönelik kurumunuzca verilen hizmetler hakkında ailelerin ve yaşlıların talepleri doğrultusunda yapmayı düşündüğünüz değişiklikler var mı? Bu değişikliklerin gerçekleştirilmesinde engel olarak gördükleriniz nelerdir?

-Değişirmeyi planladığınız konularda uygulamada ve mevzuattaki eksiklikler ve yapılması gerekenler nelerdir?

16.Sizin eklemek istediğiniz başka bir görüşünüz ya da değinmek istediğiniz başka bir konu var mı?

Ek 2: Denetim Yapan Personele Yönelik Görüşme Formu

Türkiye’de Artan Yaşlı Nüfus ve Huzurevlerinin Sürdürülebilirliği: İstanbul İli Özel Huzurevleri Örneği Araştırmasında Kullanılan Denetçilere Yönelik Görüşme Formu

Araştırma Sorusu: Artan yaşlı nüfusun huzurevlerinin sürdürülebilirliğine etkileri ve mevcut durumda huzurevlerinin sürdürülebilirliğinde yaşanan aksaklıklar nelerdir?	
Tarih:--/--/2016	Saat:Başlangıç/Bitiş:...../.....

Giriş

Merhaba, adım Melisa Ferda AKPOLAT. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans öğrencisiyim aynı zamanda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı İstanbul İl Müdürlüğü-Yaşlı Hizmetleri Şubesinde görev yapmaktayım. Yaşlılık alanında her geçen gün artan yaşlı nüfusun beraberinde getirdikleri ile huzurevlerinin hem hizmet alan hem de hizmet verenler açısından mevcut durumdaki yeterlilik/yetersizlik durumu ve yaşana aksaklıklar ile huzurevlerinin sürdürülebilirliği konusunda bir araştırma yapmaktayım. Bu noktada özellikle özel/kamuya bağlı huzurevlerinde yaşanan sürdürülebilirliğe ilişkin bilgilerin araştırmada önemli yer sahip olacağını düşünmekteyim. Görüşme sırasında oluşabilecek yeni soru ve fikirlerin ortaya çıkabileceğini düşünmem nedeniyle yarı yapılandırılmış görüşmeyi tercih ettim. Görüşmeye başlamadan belirtmek isterim ki, yaptığımız görüşme sadece raporda yer alacak ve kişisel bilgiler gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık olarak 1 saat süreceğini tahmin etmekteyim. İzniniz olursa görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Görüşme sonunda, raporda yer almasını istemediğiniz bölümler olması durumunda söz konusu bölümlere yer vermeyeceğimi de belirtmek isterim. Zaman ayırdığınız için teşekkür ediyorum ve izninizle görüşmeye sorularıyla başlamak istiyorum.

Denetim Yapan Personel Görüşme Formu

- 1.Mesleğiniz nedir?
- 2.Yaşlılık alanında kaç yıllık deneyime sahipsiniz?
- 3.Yaşlılık alanı dışında sosyal hizmet kurumları ile bağlantılı kreş-gündüz bakımevleri gibi gündüzlü hizmet veren çalıştınız mı?
-Çalıştıysanız ne kadar süre ile?

4. Yatılı kurum bakımlarının sorumluluğu, gündüzlü bakım merkezlerine göre daha zor ve daha ağırdır. İnsan odağında olması nedeniyle 24 saat sorumluluk ister. Bu noktada denetlediğiniz huzurevlerinde;

-Kurumun işleyişi,

-İstihdam açısından personelin bulunabilirliği?

-Personellerin niteliği?

-Personel sirkülasyonu konularında yaşanan sorunlar nelerdir?

5. Sizce denetlediğiniz kuruluşlarda yaşlıyla birebir etkileşimde bulunan personellere kurum içi eğitim ve oryantasyon süreci sağlanıyor mu?

-Yaşlılarla en çok yakın temasta bulunan bakım sağlayan personellerin değişimi durumunda yaşlıların tutum ve tepkileri nelerdir?

6. Kurumsal işleyişte var olan ancak Özel Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliğinde yer verilmediğini tespit ettiğiniz sorunlar nelerdir?

7. Kurum bakımında bulunan yaşlıların taban ve tavan ücretleri her yıl değişmekte olup, bu ücretler kurumun sürdürülebilirliği noktasında gelir-gider oranısına bakıldığında yeterlilik düzeyinde mi?

-Siz bu şartlarda bir huzurevi açmayı düşünür müsünüz?

8. Bakanlık tarafından ilgili yönetmelik doğrultusunda her kuruluşun bakması zorunlu olan kuruluş kapasitesinin %3'ü oranında ücretsiz yaşlı kontenjanından faydalanan yaşlılar hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Sizce bu duruma nasıl bir çözüm getirilebilir

9. İl Müdürlüğü planlanan ve ihale işlemleri devam eden gelirleri asgari ücretin 3'te 1'inden az olan yaşlıların ücretleri devlet tarafından karşılanmak üzere özel huzurevlerinde bakılması ve İstanbul bazındaki sıra durumunun planlanmakta bu doğrultuda sizce alınan bu ücretlerin huzurevi maliyetlerini azaltmaya katkısı olacağını düşünüyor musunuz?

10. Sürdürülebilirlik işletmeler, çalışanlar, paydaşlar ve çevre açısından işletmelerin devamlılığı noktasında son yıllarda ön planda tutulmakta ve geleceğe yönelik planlamalarda önemli yere sahiptir. Denetlediğiniz kurumlarda mevcut durumda sürdürülebilirlik stratejisi var mı?

-Denetlediğiniz kurumlarda gelecekteki konumu için sürdürülebilirlik noktasında herhangi bir yatırım yapıyor mu?

-Denetlediğiniz kurumların işleyişiyle ilgili mevcut durumda ileride risk oluşturabileceğini düşündüğünüz faktörler nelerdir? İç -dış evre fırsat ve tehditler nelerdir?

11.Artan yaşlı nüfus ve hizmet veren resmi kurumların az olmasını göz önünde bulundurduğunuzda özel huzurevlerinin içinde bulunduğu sektöre baktığınızda mevcut durumdan yola çıkararak geleceğe dair öngörüleriniz nelerdir? Sizce bu sektör özel ve resmi huzurevleri bağlamında nasıl bir noktaya gelir?

12.Sizin eklemek istediğiniz başka bir görüşünüz ya da değinmek istediğiniz başka bir konu var mı?

Ek 3: Çalışan Personele Yönelik Görüşme Formu

Türkiye’de Artan Yaşlı Nüfus ve Huzurevlerinin Sürdürülebilirliği: İstanbul İli Özel Huzurevleri Örneği Araştırmasında Kullanılan Denetçilere Yönelik Görüşme Formu

Araştırma Sorusu: Artan yaşlı nüfusun huzurevlerinin sürdürülebilirliğine etkileri ve mevcut durumda huzurevlerinin sürdürülebilirliğinde yaşanan aksaklıklar nelerdir?

Tarih:--/--/2016

Saat:Başlangıç/Bitiş:...../.....

Giriş

Merhaba, adım Melisa Ferda AKPOLAT, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü-Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans öğrencisiyim aynı zamanda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı İstanbul İl Müdürlüğü-Yaşlı Hizmetleri Şubesinde görev yapmaktayım. Yaşlılık alanında her geçen gün artan yaşlı nüfusun beraberinde getirdikleri ile huzurevlerinin hem hizmet alan hem de hizmet verenler açısından mevcut durumdaki yeterlilik/yetersizlik durumu ve yaşana aksaklıklar ile huzurevlerinin sürdürülebilirliği konusunda bir araştırma yapmaktayım. Bu noktada özellikle özel/kamuya bağlı huzurevlerinde yaşanan sürdürülebilirliğe ilişkin bilgilerin araştırmada önemli yer sahip olacağını düşünmekteyim. Görüşme sırasında oluşabilecek yeni soru ve fikirlerin ortaya çıkabileceğini düşünmem nedeniyle yarı yapılandırılmış görüşmeyi tercih ettim. Görüşmeye başlamadan belirtmek isterim ki, yaptığımız görüşme sadece raporda yer alacak ve kişisel bilgiler gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık olarak 1 saat süreceğini tahmin etmekteyim. İzniniz olursa görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Görüşme sonunda, raporda yer almasını istemediğiniz bölümler olması durumunda söz konusu bölümlere yer vermeyeceğimi de belirtmek isterim. Zaman ayırdığınız için teşekkür ediyorum ve izninizle görüşmeye sorularıyla başlamak istiyorum.

Çalışan Personel Görüşme Formu

1.Mesleğiniz nedir?

2.Yaşlı bakım alanında kaç yıllık deneyime sahipsiniz?

3.Yaşlılık alanı dışında sosyal hizmet kurumları ile bağlantılı kreş-gündüz bakımevleri gibi gündüzlü hizmet veren çalıştınız mı?

-Çalıştıysanız ne kadar süre ile?

4. Yatılı kurum bakımlarının sorumluluğu, gündüzlü bakım merkezlerine göre daha zor ve daha ağırdır. İnsan odağında olması nedeniyle 24 saat sorumluluk ister. Bu noktada çalıştığınız huzurevlerinde;

-Kurumun işleyişi açısından gözlemlediğiniz aksaklıklar?

-Sizin gibi çalışan diğer personellerin niteliği?

-Personel sirkülasyonu konularında yaşanan sorunlar nelerdir?5.Çalıştığınız kurumlarda kurum içi eğitim ve oryantasyon süreci sağlanıyor mu?

-Yaşlılarla en çok yakın temasta bulunan bakım sağlayan personellerin değişimi durumunda yaşlıların tutum ve tepkileri nelerdir? Böyle bir durum yaşadınız mı?

5.Kurumsal işleyişte var olan ancak çalıştığınız kurumlarda karşılaştığınız Özel Huzurevleri İle Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliğinde yer verilmediğini tespit ettiğiniz sorunlar nelerdir?

6.Bakanlık tarafından ilgili yönetmelik doğrultusunda her kuruluşun bakması zorunlu olan kuruluş kapasitesinin %3'ü oranında ücretsiz yaşlı kontenjanından faydalanan yaşlılar hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Sizce bu duruma nasıl bir çözüm getirilebilir?

7.Artan yaşlı nüfus ve hizmet veren resmi kurumların az olmasını göz önünde bulundurduğunuzda çalıştığınız kurumların içinde bulunduğu sektöre baktığınızda mevcut durumdan yola çıkarak geleceğe dair öngörüleriniz nelerdir? Sizce bu sektör özel ve resmi huzurevleri bağlamında nasıl bir noktaya gelir?

8.Sizin eklemek istediğiniz başka bir görüşünüz ya da değinmek istediğiniz başka bir konu var mı?

EK 4: Gözlem Formu

Türkiye’de Artan Yaşlı Nüfus ve Huzurevlerinin Sürdürülebilirliği: İstanbul İli Özel Huzurevleri Örneği Araştırmasında Kullanılan Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu

Amaç: Artan yaşlı nüfusun huzurevlerinin sürdürülebilirliğine etkileri ve mevcut durumda huzurevlerinin sürdürülebilirliğinde yaşanan aksaklıklar nelerdir?

Araştırmanın Soruları

- 1- Artan yaşlı nüfusun mevcut durumu nedir ve gelecekte hangi noktada olacağı öngörülmektedir?
- 2- Modernleşmenin aile yapısı ve yaşlıya bakış açısı üzerindeki etkileri nelerdir?
- 3- Huzurevi tercihini etkileyen faktörler nelerdir?
- 4- Artan yaşlı nüfusun özel huzurevlerinin sürdürülebilirliğine etkileri nelerdir?
- 5- Özel huzurevlerinin mevcut durumu ve huzurevi sahiplerinin beklentileri nelerdir?
- 6- Özel huzurevlerinin sürdürülebilirliği ve gelecekteki durumu nedir?

Veri Toplama

Araştırmada, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İstanbul İl Müdürlüğü ve görev yaptığım huzurevlerinde yer alan 10 yıllık süreçte ve görüşme süreçlerinde aşağıdaki tabloda kodlamaları yer alan konulardaki edindiğim gözlemlere yer verilmiştir.

Gözlem Analizinde Kullanılacak Kodlama Listesi

Huzurevi tercihi	Huzurevi tercih nedenleri	Bakım sorunu	Ön yargılar	Kamu huzurevlerindeki bekleme süreleri
Açılış işlemleri	Maliyetlerin yüksekliği	Meslek elemanları	Devlet desteği	Özel huzurevlerinin geleceği
Aksaklıklar	Eski yönetmelik	Gündüzlü bakım merkezleri	Personel sirkülasyonu	Sürdürülebilirlik
Öngörüler	Etkinlik ve faaliyetler	Eski ve köklü kurumlar	Yeni sosyal politikalar	Sektörün büyümesi

Ek 5: Çalışan Personel Görüşme Kodlama

Personel	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5
Çalışma Şartları ve Ücret	<ul style="list-style-type: none"> *Ücretlerin düşük oluşu *Uzun mesai saatleri ve karşılığında hakedilen ücretin alınmaması *Yüksek personel devri *İş güvencesi eksikliği 	<ul style="list-style-type: none"> *İnsani olmayan çalışma koşulları ve yüksek verim beklentisi *Düşük ücret *Personel sirkülasyonu 	<ul style="list-style-type: none"> *İş belirsilikleri *Asgari ücrete fazla mesai oluşu 	<ul style="list-style-type: none"> *Uzun mesai saatleri ve karşılığında hakedilen ücretin alınmaması 	<ul style="list-style-type: none"> *Ücretlerin düşük oluşu *Uzun mesai saatleri ve karşılığında hakedilen ücretin alınmaması *İş tatminsizliği
Yönetmelik	<ul style="list-style-type: none"> *Yönetmeliğin eski oluşu *Personel konusundaki belirsizlikler 	<ul style="list-style-type: none"> *Yönetmeliğin eski oluşu 	<ul style="list-style-type: none"> *Personel haklarının korunması için denetim mekanizmasına yönetmelikte yer verilmeyişi 	<ul style="list-style-type: none"> *Yönetmeliğin eski oluşu *Personel konusundaki belirsizlikler 	<ul style="list-style-type: none"> *Personel haklarının korunması için denetim mekanizmasına yönetmelikte yer verilmeyişi
Yaşlılar ve Yakınları	<ul style="list-style-type: none"> *Personel memnuniyeti olmadığından yaşlılarla verimsiz ilişkiler *Yaşlı yakınlarının yüksek beklentileri 	<ul style="list-style-type: none"> *Yaşlı yakınlarının yüksek beklentileri *Personele bağlanma sorunu ve yeni gelen personeli yaşlıların kabullenmemesi 	<ul style="list-style-type: none"> *Yaşlı yakınlarının yüksek beklentileri 	<ul style="list-style-type: none"> *İş yoğunluğundan yaşlıları tanımaya fırsat olmayışı 	<ul style="list-style-type: none"> *Personel e bağlanma sorunu ve yeni gelen personeli yaşlıların kabullenmemesi *Yaşlılara yönelik aktivitelerin az oluşu *Personelin yaşlı yakınıyla

					karşı karşıya kalması
Aksaklıklar	<ul style="list-style-type: none"> *Niteliksiz yalnızca sertifikaya dayalı personel alımı *Üniversite mezunların yüksek maaş talebi nedeniyle çalıştırılması *Kurum içi eğitimin olmayışı *Yaşlılara yönelik aktivitelerin az oluşu 	<ul style="list-style-type: none"> *Niteliksiz yalnızca sertifikaya dayalı personel alımı *Yaşlılara yönelik aktivitelerin az oluşu *Az personelle alanı dışında bir çok işin bakım personeline beklenmesi 	<ul style="list-style-type: none"> *Az personelle alanı dışında bir çok işin bakım personeline beklenmesi *Kurum içi eğitimin olmayışı *Personelin niteliğine bakılmaması 	<ul style="list-style-type: none"> *Üniversite mezunların yüksek maaş talebi nedeniyle çalıştırılması *Kurum içi eğitimin olmayışı *Yaşlılara yönelik aktivitelerin az oluşu 	<ul style="list-style-type: none"> *Niteliksiz yalnızca sertifikaya dayalı personel alımı *Oryantasyon eksikliği
Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> *Personel için ayrıca çalışma bakanlığı denetim yapmalı 	<ul style="list-style-type: none"> *Denetimler sıklaşmalı *Personel memnuniyeti ön plana alınmalı 	<ul style="list-style-type: none"> *Personel memnuniyeti ön plana alınmalı 	<ul style="list-style-type: none"> *Denetimler sıklaşmalı *Personel memnuniyeti ön plana alınmalı *Personel ücretlerine devlet teşviki olmalı 	<ul style="list-style-type: none"> *Denetimler sıklaşmalı *Personel tatminsizliğinin önüne geçilmeli
Öngörüler	<ul style="list-style-type: none"> *Devlet özelleşme yoluna gider 	<ul style="list-style-type: none"> *Kurumlar çoğalır ve Devlet müdahalesi daha fazla olur 	<ul style="list-style-type: none"> Özel huzurevleri kategorileşmeye başlar 	<ul style="list-style-type: none"> *Dev bir sektör oluşur ve kontrol mekanizması azalır 	<ul style="list-style-type: none"> *Dev bir sektör oluşur, kontrol mekanizması azalır

Ek 6: Denetim Yapan Personele Yönelik Görüşme Kodlama

DENETÇİ	D1	D2
Personel	<ul style="list-style-type: none">*Personel ücretlerinin az oluşu*Yaşlı bakım elemanlarının niteliksiz oluşu*Personel sirkülasyonu*Kurumiçi eğitim ve oryantasyon eksikliği	<ul style="list-style-type: none">*Personel ücretlerinin az oluşu*Kurumiçi eğitim ve oryantasyon eksikliği*Yaşlı bakım elemanlarının niteliksiz oluşu*Sertifikasyon alırken yaşanan sorunlar nedeniyle iş başı eğitime ağırlık verilmesi*Sistemli çalışma ve personel memnuniyeti eksikliği
Yaşlı ve Yaşlı Yakınları	<ul style="list-style-type: none">*Sık personel değişiminin yaşlılar üzerindeki olumsuz etkileri*Yaşlı yakınlarının yüksek beklentileri*Yaşlı yakınlarının yaşlıyı bıraktıktan sonra ilgisizlikleri	<ul style="list-style-type: none">*Sık personel değişiminin yaşlılar üzerindeki olumsuz etkileri*Yaşlı yakınlarının yüksek beklentileri
Yönetmelik	<ul style="list-style-type: none">*Yönetmeliğin eski oluşu*Ücretsiz yaşlıların kurumlara maliyeti*Bulaşıcı hastalığı olan yaşlılara ilişkin yönetmelikte yer verilmemiş olması*kurumun fiziksel olarak yeterliliği konusundaki aksaklıklar*Sağlık servisinin görev ve yetkilerindeki eksiklikler	<ul style="list-style-type: none">*Yönetmeliğin eski oluşu*Bahçe yaşlı bakım merkezlerinde belirtilmemiş ucu açık*Personellerin çalışma şartları ile ilgili eksik bilgiler*Bina ile ilgili şartların esnek olmayışı*Sorumlu müdür öncelikle sosyal çalışmacı olmalı
Ücret	<ul style="list-style-type: none">*Tavan fiyat uygulamasının getirdiği sorunlar*Kademeli fiyat uygulaması eksikliği*Kontenjan dahilindeki ücretsiz yaşlıların kurumun fiyat politikasına göre yerleştirilmemesi*Açılış maliyetlerinde teşvik eksikliği	<ul style="list-style-type: none">*Açılış maliyetlerinde teşvik eksikliği*Huzurevi sahiplerinin kar oranı anlayışlarının yüksek oluşu (%80 kar beklmeleri)*Tavan ücret olmamalı maliyetler göz önünde bulundurulmalı

<p>Aksaklıklar</p>	<ul style="list-style-type: none"> *Strateji eksikliği *Plansızlık *Yaşlılık alanında politika yetersizliği *Kurumda deneyimli sorumlu müdür olmaması *Binaların eski oluşu *Medikal malzemeler ve eldivenlerin az kullanılması bu sayede maliyetlerin aşağı çekilmesi *Yemek listesine uyulmaması 	<ul style="list-style-type: none"> *İstanbulda'ki huzurevi sayısı düşünüldüğünde denetim yapan personelin az oluşu *Sıfır binanın huzurevine dönüştürülmesi sürecinde tadilatın getirdiği değişiklikler nedeniyle ilgili kurumlardan rapor alma sorunları *Kontenjandan yararlanan yaşlılarla özel huzurevinde kalan yaşlı profili arasındaki çatışmanın işletme üzerindeki riskleri
<p>Öngörüler ve Öneriler</p>	<ul style="list-style-type: none"> *Sağlık ve aile bakanlıklarının yatılı kurumlarda ortak çalışmaya başlaması *Yaşlı yaşam köylerinin kurulması *Gündüzlü bakım ve yatılı bakım hizmetlerinin büyük bir sektör oluşturması *Yaşlılık alanında meslek elemanı yetişmeli 	<ul style="list-style-type: none"> *Büyük bir sektör oluşur *Alanlarında uzmanlaşan huzurevleri açılır (demas vb.) *Gündüzlü bakım merkezleri her ilçede olmalı belediye ve kaymakamlıklar desteklemeli *Devlet yeni sosyal politikalar geliştirmeli *Yaşlı nüfus ile ilgili ciddi planlamalara başlanılmalı *Meslek elemanları projelerde daha aktif olmalı *Yaşlılık alanında meslek elemanı yetişmeli *Deneyimli meslek elemanlarıyla emeklilikten sonra part time eğitici olarak destek olmalı

		Y9	Y10	Y11	Y12	Y13	Y14
	TEŞVİK	* İşletme ve teşvik (kira elektrik su vb maliyetler) * Ücretsiz yaşlıların karşılanmasında devlet desteği	* İşletme ve teşvik (kira elektrik su vb maliyetler)	* İşletme ve teşvik (kira elektrik su vb maliyetler) * Ücretsiz yaşlıların giderleri karşılanmasında devlet desteği	* Devlet cermat vakıflarına maddi olarak destek sağlanmalı	* Kira maliyetleri konusunda devlet desteği	* Kurum kurulu yararına kurulan vakıf statüsünde vergiden muaf
	ÜCRET	* Yaşlı ve yakınlarına Devlet desteğinin olmaması * Ücretlerin zamanında ödenmemesi	* Bakım ücretlerinin az olması	* Bakım ücretlerinin az olması	* Ücretsiz * Bağışlarla giderler karşılanmalı	* Tavan ücret uygulanması kaldırılmalı	
	AÇILIŞ			* Bina bulmaktan yaşanan sorunlar		* Bina bulmaktan yaşanan sorunlar	
	KURUMLAR ARASI İLİŞKİLER		* Kurumlararası bağlıklardan düşük olması üst kademeler tarafından bu bağları güçlendirilmesi	* Çalıştay eksikliği			* Kurumlararası bağlıklardan düşük olması üst kademeler tarafından bu bağları güçlendirilmesi
	DENETİM	* İl Müdürlüğü tarafından denetimin ve denetim yapan personelin az olması		* İl Müdürlüğü tarafından denetimin ve denetim yapan personelin az olması * Kurumlara verilen cezaların yüksekliği	Denetimlerde sorun yaşanmamakta	Denetimlerde sorun yaşanmamakta	
İŞLETME	İHALE	* Devlet tarafından geliri az olan yaşlıların özel huzurelerinde kalmasına yönelik yapılan ihaledeki fiyatlardan az olması			* Cermat huzarevi olması nedeniyle sıcak bakılmıyor	* İhale maliyetleri azaltır	* İhale maliyetleri azaltır
	YÖNETMELİK	* Yaşlı bakım tekniklerinin bakım elemanı olarak geliştirilmesi nedeniyle yaşanan sorunlar		Yönetmeliğin eski olması * Yaşlı bakım tekniklerinin bakım elemanı olarak geliştirilmesi nedeniyle yaşanan sorunlar	* Yönetmelik eski ve güncel değil, dahi esnek olmalı	Yönetmeliğin eski olması	Yönetmeliğin eski olması ve detaylı olmaması
	AKSAKLILAR	* Yaşlılık alanında sosyal politikaların yetersizliği * Evrak ve prosedürler nedeniyle mesleki aksaklıklar				* Kurulustaki diğer odaların yönetimlerinde yer alan tavan yüksekliğinin kullanılmaması, tavan yüksekliği yerine genişliğin baz alınması talep edilmeli ancak olumsuz sonuçlandı	* Yönetmelikte detaylı yer verilmesi nedeniyle personelin yetki ve görevlerinde yaşanan sorunlar
	ÖNGÖRÜLER			Günlüklü bakım merkezlerinde artış		* Üst düzeyde profesyonel bakımcıların artırılması	Sektör sivil toplum kuruluşlarına devredilmeli ve kar amacı gütmemeli
PERSONEL	MEVCUT PERSONEL	* Mevsimlik giriş ve çıkışlar * Vasıfsız personel	* Vasıfsız personel * Personel azlığı nedeniyle 12 saatlik periyodlarla personel çalıştırılması	* Vasıfsız personel * Personel azlığı nedeniyle 12 saatlik periyodlarla personel çalıştırılması	* Merkezi yer ve köklü vakıf olması nedeniyle sirkülasyon sorunu yok	* Personel sirkülasyonu yüksek maaş ve profesyonel çalışma imkanları nedeniyle yok	* Kişilerin uzun yıllar bu sektörde çalışarak istemiyor olması
	YENİ PERSONEL	* Sertifikasyonda yaşanan sorunlar * Tecrübesiz personel	* Tecrübesiz personel	* Sertifikasyonda yaşanan sorunlar * Tecrübesiz personel	* Hizmet içi eğitim tüm kurumlar tarafından uygulanmalı	* Hizmet içi eğitim tüm kurumlar tarafından uygulanmalı	* Gençlerin yaşlı bakımı tercih etmemesi nedeniyle nitelikli istihdam sorunu
YAŞLI YAKINLARI VE YAŞLIYAR	YAŞLIYAR	* Personel değişimi olması durumunda Alzheimer ve Demans yaşlıların olumsuz etkilenmesi * Ailelerin yaşlılara olan ilgisi azlığı * Personelle bağ kurulan yaşlıların durumunda yaşadığı sorunlar * Yaşlıların huzarevi yerine sağlık kurusuna getirildiğinin söylenmesi ve adaptasyon zorlukları		* Personel değişimi olması durumunda Alzheimer ve Demans yaşlıların olumsuz etkilenmesi * Yaşlıların huzarevi yerine sağlık kurusuna getirildiğinin söylenmesi ve Demans yaşlıların güvenlik sorunu * Tekedilmişlik sendromu	* Personel değişse bile yaşlılar ayrılan personelle iletişim halinde		
	YAŞLI YAKINLARI	Huzarevi algısındaki olumsuz tutumlar		Huzarevi algısındaki olumsuz tutumlar			
EĞİTİM	GENEL	* Artan yaşlı nüfus hakkında hem yaşlılar süreçler hakkında hem de gençler yapabilecekleri ilgili eğitilmeli * Yaşlılık alanında meslek elemanı yetiştirilmeli	* Artan yaşlı nüfus hakkında hem yaşlılar süreçler hakkında hem de gençler yapabilecekleri ilgili eğitilmeli	* Artan yaşlı nüfus hakkında hem yaşlılar süreçler hakkında hem de gençler yapabilecekleri ilgili eğitilmeli * Yaşlılık alanında meslek elemanı yetiştirilmeli		* Profesyonel hizmet anlayışı doğrultusunda kurumlar açılmalı ve çalışanlar eğitilmeli	* Gençler yaşlı bakımı ile ilgili bilinçlendirilmeli
	HUZAREVİ			Kuruluşlarda kalan yaşlılara iş uğraşı terapileri tarafından mesguliyet terapisi verilmeli			

ÖZGEÇMİŞ

Melisa Ferda AKPOLAT

A.EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Sosyal Hizmet Bölümü, 2018, İstanbul.

Lisans: Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, 2009, Eskişehir.

Ön Lisans: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü,
2016.

B.MESLEKİ DENEYİM

2009-Halen: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı-Huzurevi Sosyal Servis,
İşçi.